

חידון גאולה ומשיח

תשפ"ד

קובץ א'

פתח דבר

ברגשי גיל ושמחה תוך שבח והודיה לבורא עולם, הננו מוציאים לאור את קובץ "תורת הגאולה" (הוא מסלול הלימוד - שנה ג') בסדרת הקבצים בעניני משיח וגאולה היוצאים לאור במסגרת "חידון גאולה ומשיח".

קובץ זה הוא הקובץ הראשון בסדרת הקובצים היוצאים לאור בשנה זו, והוא עוסק במספר נושאים מרכזיים על מהות תקופת הגאולה, מלך המשיח ובית המקדש וארץ ישראל:

(א) **מהות תקופת הגאולה** - הקובץ נפתח בביאור מהותה ומשמעותה של תקופת הגאולה (שלימות התורה והמצוות), ובתיאור המהירות שבה הגאולה יכולה לקרות.

(ב) **מלך המשיח** - בחלק זה מבואר על שמותיו, יחוסו ומעלותיו של מלך המשיח.

(ג) **בנין בית המקדש וקיבוץ גלויות** - חלק זה מוקדש לתיאור בית המקדש השלישי, מתי ואיך יבנה, מעלתו וקדושתו המיוחדת. בהמשך מבואר מקורו וענינו של קיבוץ גלויות, חזרת עשרת השבטים, ועל תקיעת השופר גדול לעתיד.

(ד) **העבודה והקרבנות בבית המקדש** - הפרקים הבאים עוסקים בעבודת בית המ' קדש והקרבת הקרבנות בתקופת הגאולה. מדובר בפרטי העבודה שתחודש מיד עם בנין בית המקדש השלישי, וכן איזה קרבנות יתבטלו, ואיזה קרבנות מיוחדים יקריבו בני ישראל.

(ה) **ארץ ישראל** - בהמשך מתוארת גבולי ארץ ישראל המורחבת לעתיד לבוא, שת' כלול גם את ארצות קיני קניזי וקדמוני. מפורט גם הנחלות העתידיות בארץ וחלקו של שבט לוי בנחלות אלו. ירושלים מתוארת בתפארתה כעיר הבירה שיתרחב ותתקדש, ומדי שבת וראש חודש כל בני ישראל יעלו אליה בענני כבוד.

קובץ זה מציג אפוא תמונה רחבה של נושאים אלו בעת בוא הגאולה.

בהתוועדות ש"ק פרשת תזריע-מצורע ה'תנש"א אמר הרבי בין השאר וזה לשונו (להלן קטעים מספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 501. לשלימות הבנת הדברים עיי"ש):

משיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה של כל אחד ואחד מישראל להביא את המשיח.

הרבי מבאר (שם) שלימוד עניני גאולה ומשיח הוא "הדרך הישרה", הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה, לפעול התגלות וביאת המשיח. ובפרטיות:

"תפארת" – הוא ענין לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות,

– בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, בגמרא ובמדרשים, וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזהר, ובפרט בתורת החסידות, בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו – מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח.

אופן עריכת הקובץ:

החומר שבקובץ זה הוא ליקוט סוגיות נבחרות בעניני גאולה ומשיח, כתובים בשפה קלה וברורה להקל על החפצים ללמוד ולדעת את יסודות ועיקרי הסוגיות הללו. החומר מבוסס ברובו על פ"פ תורת הרבי וספרי רבותינו נשיאינו.

המקורות והסוגיות המופיעים כאן הם בבחינת טעימה קלה בלבד מתוך האוצר העשיר של תורת הגאולה. אך הם בהחלט מהווים מבוא ו"מפתח" לפתוח את השערים ולסלול דרך להבנה רחבה ומעמיקה של נושאים אלו.

בהתאם לכך - כמובן שלא ניתן במסגרת זו להביא את כל המקורות הקשורים לנושאים הנידונים, אשר על כן התמקדנו רק במקורות העיקריים הדרושים להבנת הרעיונות. לפיכך, אין לראות בקובץ זה חיבור מקיף בשלימות את "תורת הגאולה".

יתר על כן, התוכן עבר עריכה קלה כדי לסכם ולתמצת נושאים אלו לטובת הלו

מדים. מובן אפוא, שעל מנת לקבל תמונה ברורה ומקיפה יותר, יש לעיין במקורות עצמם, כמצוין בהערות השוליים. הדברים נכונים ביתר שאת לגבי סוגיות מורכבות שלא באנו להכריע בהן או לקבוע מסמרות, אלא לתאר את עיקרי ההסברים והרעיונות.

ולסיום, נביע תקוותינו כי הלימוד וה'קאָך' בתורת הגאולה, ובפרט על ידי התאחדות תלמידי הישיבות באופן של 'ויעשו כולם אגודה אחת, לעשות רצונך בלבב שלם' תהיה הפעולה האחרונה ש"תכריע את הכף" ותפעל כבר את התגלות משיח צדקנו, תיכף ומי"ד ממש!

מטה חידון גאולה ומשיח

י"ג אייר תשפ"ד
ברוקלין ניו יורק

תוכן העניינים

שער ראשון

גאולה

פרק א

20 ..... שלימות התורה ומצוות
מבאר איזה מהעניינים שיהיו בגאולה נכללים בחיוב להאמין במשיח.

22 ..... מעין הגאולה.
תיאור צורת חיים גאולתי בזמן הגלות.

פרק ב

24 ..... תהליך הגאולה
מבאר שיש ב' אופנים בתהליך הגאולה, ותיווכם. ומהו הגדרת המצב של דורנו.

30 ..... גאולה תוך דקות.
מביא דוגמא הלכתית מהגמרא שמלמד עד כמה התרחשות הגאולה תהיה במהירות.

Table of contents

Part One

The Geulah

Perek 1

Perfection of Torah and Mitzvos 21

Explains which aspects of the Geulah are included in the obligation to believe in Moshiach.

A Taste of Geulah 23

Describes how to live a Geulah life during Golus.

Perek 2

Suddenly or in stages? 25

Explains the two methods through which the Geulah may come, and identifies which is our generation.

Geulah within Minutes 31

Brings a halachic example from the Gemara that demonstrates how quickly the Geulah will occur.

שער שני

מלך המשיח

פרק ג | תוארים אודות המלך המשיח

- 36 ..... מצורע.
 ב' ביאורים (חסידות, מהר"ל) אודות התואר 'מצורע' בנוגע למשיח ומהו ענין הנגעים אצל מלך המשיח.
- 38 ..... טהרת המצורע אצל משיח.
 ביאור 'יום טהרתו' בנוגע למשיח, ומביא סגולה לזירוז הגאולה שקשור לענין זה.
- 42 ..... חיורא דבי רבי.
 ב' ביאורים למה משיח נקרא 'מצורע' של בית רבי'.
- 42 ..... חמורו של משיח.
 חמורו של מלך המשיח - משמעותו על פי המהר"ל ובהרחבה בתורת רבינו.

פרק ד

- 48 ..... יחוסו של מלך משיח
 הובטח לשבט יהודה ומזרע דוד ושלמה.
- 50 ..... משיח - מציאה בסדום.
 תיאור הייחוס של משיח ממקומות נמוכים. וב' הביאורים למה יחוסו של משיח הוא דווקא ייחוס מסוג זה.

פרק ה

- 54 ..... מורח ודאין.
 מבאר את מעלת וחשיבות תכונה זו מכמה כיוונים. מבאר שאינו מוכרח בהלכה.

Part Two

Melech HaMoshiach

Perek 3 | Descriptions of Moshiach

Metzora 37

Two explanations (Chassidus, Maharal) about why Moshiach is called a Metzora, why there are afflictions by Moshiach.

Purification of the Metzora by Moshiach. 39

Explains 'the day of his purification' by Moshiach, and presents a Segula to hasten the Geulah.

Metzora of the house of Rabbi. 43

Two explanations for why Moshiach is called the Metzora of the house of Rabbi.

Moshiach's Donkey 43

The significance of Moshiach's donkey according to the Maharal and according to the Rebbe's teachings.

Perek 4

Yichus of Melech HaMoshiach 49

Promised to Sevet Yehuda and from the Descendants of Dovid and Shlomo.

Moshiach - Found in Sodom. 51

Describes the lineage of Moshiach from humble places. Two explanations for why Moshiach's lineage is specifically of this type.

Perek 5

Smells and Judges 55

Explains several perspectives on the importance of this, and clarifies that it is not mandatory according to Halacha.

שַׁעַר שְׁלִישִׁי

בניין המקדש וקיבוץ גלויות

פרק ו

- 60 ..... סדר הגאולה
מביא ב' שיטות בנוגע למה קודם, קיבוץ גלויות או בניין בית המקדש, ופסק הרמב"ם.
- 62 ..... קיבוץ גלויות - בירור הנצוצות.
ענין קיבוץ גלויות על פי חסידות וג' התיווכים בין המבואר בחסידות לפסק הרמב"ם הנ"ל.

פרק ז | בניית בית המקדש השלישי

- 66 ..... בידי הקב"ה או בידי אדם
מביא את שיטת הזהר ושיטת הרמב"ם - מי יבנהו.
- 68 ..... איך יהיה השילוב
ארבע תיווכים של הרבי.
- 70 ..... ברזל בבית המקדש
מבאר סיבת האיסור להשתמש בברזל בבית המקדש הראשון והשני, וסיבת ההיתר בבית המקדש השלישי.

פרק ח

- 76 ..... מעלת בית המקדש השלישי
מבאר את המעלות בבית המקדש הראשון והשני, ומעלת בית המקדש השלישי
- 80 ..... חיבור שלוש הבתי מקדשות
מבאר איך ובזכות מה ג' המקדשות נחשבים לענין המשך אחד.

Part 3

Building the Beis Hamikdash and Kibbutz Galuyos

Perek 6

Order of the Geulah. 61

Presents two opinions regarding what comes first, Kibbutz Galuyos or building the Beis Hamikdash, and the ruling of the Rambam.

Kibbutz Galuyos - Refining the sparks. 63

Explores the concept of Kibbutz Galuyos according to Chassidus and three mediations between Chassidus and the previously mentioned ruling of the Rambam.

Perek 7 | Building the Third Beis Hamikdash

Hashem or Human 67

Presents the differing opinions of the Zohar and the Rambam about who will build it.

Who will build what? 69

Four reconciliations of the Rebbe.

Using Iron. 71

Explains the reason for the prohibition of using iron in the First and Second Beis Hamikdash, and why it will be allowed in the 3rd Beis Hamikdash.

Perek 8

Superiority of the Third Beis Hamikdash 77

Explains the advantages of the First and Second Beis Hamikdash, and the advantages of the Third Beis Hamikdash.

Connecting the Three Beis Hamikdash 81

Explains how and why the three Beis Hamikdash's are considered one continuous entity.

פרק ט | קיבוץ גלויות ועשרת השבטים

- 84 .....ההבטחה על קיבוץ גלויות. (רמב"ם).
מביא מקורות מן הפסוקים ומהלכה (רמב"ם).
- 86 .....גאולת כולם - עבדי.
מבאר שכולם יגאלו בקיבוץ גלויות, ומסביר הטעם ששונה מיציאת מצרים.
- 88 .....חזרת עשרת השבטים.
גלות עשרת השבטים, השיטות והמסקנה אודות חזרתם לעתיד.

פרק י' | שופרו של משיח

- 94 .....קול השופר.
מבאר הקשר בין השופר של משיח לקיבוץ גלויות. ואם הוא כפשוטו או משל.
- 100 .....קול השופר הרוחני.
מבאר עניינו של השופר שהוא ב' תקופות כהקדמה לביאת המשיח.

שער רביעי

העבודה והקרבנות בבית המקדש

פרק יא | עבודת בני ישראל במקדש

- 106 .....הדרכת משה ואהרן.
מבאר עניינים שעל ידם מובן איך שהעבודה בבית המקדש השלישי תתאפשר מיד, הן מצד הדרכה והן מצד עניני טומאה ולבושים.
- 110 .....מדרגות בני ישראל לעתיד לבוא.
מבאר מי ייחס את הכהנים והלויים לעתיד, וביאור השינויים שיתרחשו במצבם של הכהנים והלויים, ומי עוד ישרת אז.

Perek 9 | **Kibbutz Galuyos and the Ten Sevatim**

The promise of Kibbutz Galuyos 85

Sources from the Pesukim and Halacha (Rambam).

Everyone will be redeemed 87

Clarifies that everyone will be redeemed by Kibbutz Galuyos, explaining why this differs from Yetzias Mitzrayim.

Return of the Ten Shevatim. 89

The exile of the Ten Shevatim, different opinions and the conclusion about their return Li'osid Lavo.

Perek 10 | **The Shofar of Moshiach**

Sound of the Shofar 95

Explains the connection between the Shofar of Moshiach and Kibbutz Galuyos. And whether it is literal or metaphorical.

Spiritual Shofar 101

Discusses the role of the Shofar that marks two parts of the preparation for Moshiach's arrival.

Part Four

Avodah and Korbanos in the Beis Hamikdash

Perek 11 | **Avodah of the Yidden in the Beis Hamikdash**

Guidance of Moshe and Aharon 107

Explains how the Avodah in the Third Beis Hamikdash is able to restart immediately, who will guide us, and details about Tumah and the Bigdei Kehuna.

פרק יב

- 118 ..... קרבנות על עבירות בזמן הגלות.
 דן בארוכה אם לעתיד לבוא נצטרך להביא קרבנות שנתחייבנו עליהם בזמן הגלות, ואם יש חיוב לרשום החיובים.

פרק יג | הקרבנות לעתיד לבוא

מבאר איזה קרבנות יתבטלו ואיזה לא, ומהו הקרבן הראשון שנקריב בגאולה.

- 128 ..... ימי המילואים וחנוכת בית המקדש.
 מבאר את ימי המילואים שיהיה לעתיד בעבודה בבית המקדש, ולמה לא כל הפרטים ברורים בזה.

- 130 ..... מעלת עבודת הקרבנות לעתיד לבוא.
 מבאר את המעלה המיוחדת שיהיה אצל הקרבנות שנקריב בזמן הגאולה.

שער חמישי

ארץ ישראל בזמן הגאולה

פרק יד | קדושת ארץ ישראל והריה

- 136 ..... העולם כארץ ישראל.
 מבאר שענין זה יהיה הן במובן הפשוט שכל העולם יהיה תחת ממשלתו של מלך המשיח והן מצד הקדושה של א"י שתתפשט בכל הארצות.

- 140 ..... הרים לעתיד לבוא.
 מביא דיון אם יהיו הרים לעתיד, שתלוי במהותם ואם נבראו מבראשית או הם תוצאה מהחטא, - ירושלים שונה בזה.

פרק טו

- 144 ..... ירושלים לעתיד לבוא.
 מביא תיאורים נפלאים ודברים המיוחדים אודות העיר ירושלים לעתיד.

Levels of Yidden Li'osid Lavo 111

Clarifies who will determine the lineage of the Kohanim and Levi'im, the changes in their status, and who else will serve at that time.

Perek 12

Korbanos for Aveiros During the Golus 119

A lengthy discussion on whether Li'osid Lavo we will be required to bring korbanos for Aveiros committed during Golus, and whether there is a need to record these obligations.

Perek 13 | Korbanos Li'osid Lavo

Clarifies which korbanos will be discontinued and which will not, and what will be the first korban offered by the Geulah.

Inauguration and dedication of the Beis Hamikdash. . . . 129

Describes the Inauguration of the third Beis Hamikdash, and why not all details are clear.

The Specialty of Korbanos Li'osid Lavo. 131

Explains the special significance of korbanos offered during the Geulah.

Part 5

Eretz Yisrael at the time of the Geulah

Perek 14 | The Holiness of Eretz Yisrael

The World as Eretz Yisrael. 137

Explains that the entire world will be under the governance of Moshiach, and that the kedusha of Eretz Yisrael will spread to all lands.

פרק טז

- 154 ..... עלייה לבית המקדש לעתיד לבוא
 ב' ביאורים בדברי הנביא אודות הזמנים ומספר הפעמים שבהם נעלה לרגל לעתיד לבוא. וביאור רבינו.

פרק יז | הרחבת ארץ ישראל

- 162 ..... ירושת ארץ קיני קניזי וקדמוני, והוספת שלש ערי מקלט
 מבאר ההבטחה לאבות, וקיומה בגאולה. איפה הם וענינם הפנימי של ג' ארצות אלו.
- 170 ..... ההכנה ע"י משה רבינו
 מבאר איך שהרחבת ארץ ישראל דלעתיד, עניינו נפעל והותחל ע"י פעולת משה רבינו.

פרק ח"י

- 174 ..... חלקו של לוי בשלוש ארצות
 דיון אם שבט לוי יקבלו נחלה לעתיד לבוא או לא.

פרק י"ח

- 178 ..... מקומות שעוברים לארץ ישראל
 יבאר את כל המקומות וכל הדברים שיבואו לארץ ישראל עם הגאולה.

Perek 19

Places That Will Move to Eretz Yisrael 179

Explains all the places and things that will come to Eretz Yisrael with the Geulah.

Mountains Li'osid Lavo 141

Discusses whether there will be mountains Li'osid Lavo, depending on whether they were created at the beginning of creation or formed later as a result of sin. Also discusses what will be in Yerushalayim.

Perek 15

Yerushalayim Li'osid Lavo 145

Provides a detailed description of Yerushalayim's enhanced wealth, walls, holiness, and size Li'osid Lavo.

Perek 16

Ascending to the Beis HaMikdash 155

Two explanations of the Nevi'im about the amount of times we will ascend to the Beis Hamikdash Li'osid Lavo, and the Rebbe's explanation.

Perek 17 | Expanding Eretz Yisrael

Inheriting the three lands, and three cities of refuge. 163

Explains the promise made to the Avos, and its fulfillment by the Geulah. Where they are and their deeper meaning.

Prepared by Moshe 171

Explains how the expansion of Eretz Yisrael in the future was initiated by Moshe Rabbeinu.

Perek 18

Shevet Levi's portion in the Three Lands 175

Discusses whether Shevet Levi will receive a portion in the three lands Li'osid Lavo

שער

גאולה

The Geula

שלימות התורה והמצוות

מהו הדבר הכי חשוב שצריך לדעת על ביאת המשיח?

אף שהאמונה בביאת המשיח היא מעיקרי האמונה¹, מכל מקום בדברי הנביאים חז"ל אודות ביאת המשיח יש פרטים רבים, ודעות שונות, ולכן אפשר לשאול: מהו 'שיעור' הידיעה שצריכה להיות אצל כל יהודי בכדי להיחשב כמאמין בביאת המשיח. האם צריך לדעת ולהאמין בכל הפרטים והדעות על ימות המשיח, או מספיק לדעת ולהאמין רק בדברים הכי עיקריים?

הרבי מבאר², שלפי הרמב"ם, האמונה בביאת המשיח פירושה להאמין ש"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד לישנה .. וחוזרין כל המשפטים"³. כלומר, שצריכה להיות האמונה בנצחיות מלכות דוד ונצחיות התורה, שזהו הרעיון העיקרי של האמונה בביאת המשיח המקובל על כל הדעות ומוכרח להיות אצל כל יהודי.

לא מספיק רק להאמין שמשח יבוא בכדי לגאול את ישראל מהגלות, אלא צריך להאמין שהוא מחזיר מלכות בית דוד ויעורר את בני ישראל לשמירת התורה והמצוות בשלימות. (וכן צריך לדעת ולהאמין בכל הפרטים שהביא הרמב"ם בהלכות מלכים אודות פעולותיו של משיח ומצב העולם בימות המשיח, כי פרטים אלו הם חלק מחיוב ההלכתי של חיוב האמונה בביאת המשיח⁴).

אבל בנוגע לשאר הענינים המוזכרים בדברי חז"ל על ימות המשיח, כמו סעודת

1 ראה קובץ חידון גאולה ומשיח (שנה א' קובץ א' ע' 34).

2 ראה לקו"ש חלק חי (פרשת בלק ב) ע' 278.

3 הלכות מלכים ריש פרק יא.

4 ראה לקו"ש ח"י"ח ע' 279. שם חכ"ג ע' 175. שם חכ"ז ע' 249 ואילך. שם חלק ל"ד ע' 114.

תורת מנחם התועדויות תשמ"ו ח"ג ע' 192 ואילך.

— The Perfection of Torah and Mitzvos —

What's the most important thing to know about the coming of Moshiach?

Since the belief in the coming of Moshiach is a fundamental part of faith, the Nevi'im and Chazal mention many details and various opinions about it. One might ask: What level of knowledge must a Yid understand to be considered a believer in the coming of Moshiach? Do we need to know and believe in all the specifics and opinions about Moshiach, or is it enough to just know and believe the most fundamental parts?

The Rebbe explains that according to the Rambam, believing in Moshiach means believing that “the king Moshiach will rise and restore the kingdom of David to its initial state... and all judgments will return.” This means believing in the eternal nature of David's kingdom and the Torah's eternity, which is the core idea of the belief in Moshiach accepted by all opinions and essential for every Yid.

It's not sufficient just to believe that Moshiach will come to redeem the Yidden from Golus; one must also believe that he will restore the kingdom of David and inspire the Yidden to fully observe all the Torah and Mitzvos. (It's also necessary to know and believe in all the details that the Rambam lists in Hilchos Melachim about Moshiach's actions and the world's state in Yemos HaMoshiach, as these specifics are part of the halachic obligation to believe in Moshiach's arrival.)

שור הבר והלוי⁵, אין הם נחשבים ליסוד באמונה. ומי שלא למד אודות דברים אלו או שאינו מודה בהם לפי שמפרש אותם כמשל, אינו נחשב לכופר, לפי שאינם נוגעים ליסודות האמונה.

מעין הגאולה

כבר בתקופת הגלות אפשר לחיות בצורה שדומה למצב של שלימות התורה ומצוות שיהיה לעתיד לבוא בימות המשיח. אפשר להסתכל על כל לימוד התורה וקיום מצוות שלנו לא רק כמשהו שמקרב את הגאולה, אלא כמשהו שכבר עכשיו נותן לנו "טעימה" מהגאולה.

אחד מהבעיות העיקריים בגלות הוא שאומות העולם "אינם מניחים לישראל לעי" סוק בתורה ומצוות כהוגן"⁶. אבל לעתיד לבוא תהיה שלימות בלימוד התורה, כאשר בני ישראל "יהיו פנויין בתורה ובחכמתה", ותהיה שלימות בקיום המצוות, כאשר "חור זרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם". ונמצא, שכשיהודי היום לומד תורה ומקיים מצוות בלי להתחשב עם המניעות ועיכובים של זמן הגלות, הרי הוא בעצם שם את עצמו במצב של גאולה⁷.

לסיכום, צריך לדעת ולהאמין שהמשיח יבוא ויחזיר את מלכות בית דוד ויעורר את בני ישראל לקיים את התורה ומצוות בשלימות, כפי הפרטים שנמנו ברמב"ם. וכבר עכשיו אנחנו יכולים להתחיל להרגיש מעין תקופת הגאולה על ידי לימוד התורה וקיום המצוות.

(5) אף שבחודאי הם יקרו לפועל (לפחות באופן רוחני).

(6) רמב"ם הלכות תשובה פ"ט ה"ב.

(7) ראה לקו"ש חכ"ב שיחה לפרשת תזריע-מצורע (ע' 77). תורת מנחם התועדויות תשמ"ו ח"ג

ע' 183 ואילך. שם ע' 190. וראה גם שם ח"ד ע' 291. שם ע' 361 ואילך. ובכ"מ.

However, other details mentioned by Chazal about the Yemos HaMoshiach, like the Seudah of the Livyasan and the Shor Habor, are not considered fundamental to our belief. If someone hasn't learned about these things or interprets them metaphorically, they aren't considered a heretic, as these aspects don't touch on the foundations of Emunah.

A Taste of Geulah

Even during Golus, we can live in a way that reflects Yemos HaMoshiach, a time when Torah and Mitzvos will be observed perfectly. Our learning of Torah and doing Mitzvos are not just steps that bring us closer to the Geulah; they provide us with a taste of the Geulah in our current times.

One of the main problems in Golus is that the Goyim do not allow the Yidden to engage properly in Torah and Mitzvos. But Li'osid Lavo, there will be perfection in Torah learning, since the Yidden will be free to study Torah and its wisdom, and there will be perfection in observing Mitzvos, since all rules will return to their previous state. Therefore, when a Yid learns Torah and observes Mitzvos today without considering the obstacles of Golus, they are essentially placing themselves in a state of Geulah.

In summary, we need to know and believe that Moshiach will come, restore the kingdom of David, and awaken the Yidden to observe the Torah and Mitzvos perfectly, as detailed by the Rambam. And we can already start to feel a taste of the Geulah by studying Torah and performing Mitzvos.

תהליך הגאולה

יש מקורות שבהם מבואר שהגאולה תבוא בפתאומיות ובמהירות, כמו נס שקורה ברגע אחד כהרף עין. ויש מקורות המתארים את הגאולה כמשהו שייקח הרבה זמן ויבוא בשלבים שונים.

גם בקשר לבניין בית-המקדש מצאנו תיאורים סותרים. בכמה מקומות נאמר שהוא ירד בנוי ומשוכלל מן השמים. אבל במקומות אחרים נקבע שמשיח הוא זה שיבנה את בית-המקדש¹.

בפרק זה נביא את המקורות השונים, ואיך הגמרא מתרצת בין מקורות אלו שלא יהיה סתירה ביניהם לפועל.

א) גאולה במהירות

בהרבה מקומות מתואר שהגאולה תבוא פתאום בצורה ניסית, שישנה את המציאות ברגע אחד. כך נאמר²: "פְּתָאֵם יְבוֹא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֶדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים". ה'מצודת-דוד' מפרש: "זה מלך המשיח אשר עין כל אדם מצפה .. לו".

בספר 'מגיד מישרים'³ מבאר באריכות שהגאולה לא תהיה כפי שנהוג בעולם, שלפני בוא המלך באים כמה שלוחים אשר מְבַשְׂרִים ומודיעים שבעוד עשרה ימים יבוא המלך, ואחר-כך מכריזים שבעוד חמישה ימים יבוא וכו', אלא הגאולה תבוא פתאום ברגע אחד.

(1) על כך באריכות להלן בפרק על בניין בית המקדש.

(2) מלאכי ג, א.

(3) פרשת צו.

Suddenly or in stages?

Some sources that explain the Geulah will arrive suddenly and quickly, like a miracle that occurs in an instant. Yet, other sources describe the Geulah as something that will take a long time and come in different stages.

There are also conderdictions about who will build the Beis Hamikdash. In some places, it says that it will descend built and perfect from heaven. While others say that Moshiach will build the Beis Hamikdash.

In this Perek, we will bring the various sources and how the Gemara reconciles them.

1) Geulah Suddenly

In many places, it is described that the Geulah will come suddenly and miraculously, changing reality in an instant. Thus, it is said: “Suddenly, the master you are seeking will come to his Heichal.” ‘Metzudas David’ explains: “This is the King Moshiach whom every eye awaits.”

The ‘Maggid Meisharim,’ explains that the Geulah will **not** come like a regular king, where before a king’s arrival, several messengers come announcing that in ten days the king will arrive, and then they announce that in five days he will come, etc. Rather, the Geulah will

ומובא⁴ גם בשם הצדיק ר' אלימלך מליז'נסק, שאף-על-פי ש"נאמרו כמה פסוקים אשר בשעת ביאת משיח יהיו מלחמות גדולות ומלחמות גוג ומגוג, אמנם הוא פעל בתפילתו שלא יהיו אז מלחמות, אלא המוכר קמוח יעמוד ליד המידה וימכור הקמח, והמוכר סחורה על מלבוש יעמוד עם האמה (=מקל שמודדים בו) וימכור הסחורה, ופתאום יבוא אליהו ויבשר אשר הנה משיח בא".

ב) גאולה בשלבים

מצד שני במקומות אחרים הגאולה מתוארת כמו משהו שייקח זמן רב ויבוא בשלבים שונים. כך אמרו חז"ל, שגאולתם של ישראל באה בצעדים קטנים (ולאט), כמו עלות השחר⁵. בזהרה⁶ נאמר: "בזמן שהקב"ה יקים את ישראל ויוציאם מן הג' לות, יפתח להם תחילה פתח קטן וצר של אור, ואחר-כך פתח אחר, רחב ממנו, עד שהקב"ה יפתח להם שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם".

גם ובאו של המלך המשיח מתוארת במקומות רבים כתקופה שנמשך זמן רב. במדרש⁷ נאמר שכך יהיה גם עם משיח, הוא יבוא פעם אחת, אז יתכסה, ולבסוף יתגלה פעם שניה ויוציא את כל בני ישראל מהגלות.

שתי דרכי גאולה

התיאורים הסותרים האלה מיושבים על-פי דברי הגמרא⁸ על הפסוק⁹: "אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֶחְיֶשְׁנָה". הגמרא אומרת: "זָכוּ - אֶחְיֶשְׁנָה; לֹא זָכוּ - בְּעֵתָהּ... זָכוּ - עִם עֲנִי שְׂמִיָּא; לֹא זָכוּ - עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר".

כלומר אם יזכו בני ישראל ויקיימו תורה ומצוות כראוי, הקדוש ברוך הוא יזרו את זמן ביאת המשיח ('אֶחְיֶשְׁנָה'). ואם (חס ושלום) לא יזכו, המשיח יבוא בזמנו ('בְּעֵתָהּ')¹⁰.

4 הובא ב'שומר אמונים' עמ' שן.

5 ירושלמי ברכות פרק א הלכה א. שם יומא פרק ג הלכה ב. ועוד.

6 חלק א, קע, א. (הבא בפנים הוא) תרגום מדברי הזהר.

7 במדבר רבה יא, ב.

8 סנהדרין צח, א.

9 ישעיה ס, כב.

10 בתורת החסידות (שערי-אורה לאדמו"ר האמצעי עמ' פו-פז) מוסבר שלכל אחת מדרכי

הגאולה ('אחישנה', ו'בעתה') יש מעלה משלה. דווקא האופן ד'בעתה' מביאה לבירור וזיכוך עמוק ונעלה יותר של העולם עצמו.

הרבי מסביר (ספר השיחות תש"נ ח"ב עמ' 651) שיתכן גם שילוב של שתי הדרכים: 'אחישנה'

come suddenly in one moment.

It is also brought in the name of Rabbi Elimelech of Lizhensk, that although “several Pesukim were said about Moshiach’s coming that there will be great wars and the war of Gog and Magog, thru Davening he caused that there will not be wars then, rather the flour seller will stand by the measure and sell flour, and the clothing merchant will stand with the measure and sell his merchandise, and suddenly Eliyahu will come and announce that Moshiach is coming.”

2) Geulah in Stages

In other places however, the Geulah is described as something that will take a long time and come in different stages. Chazal said that the Jewish Redemption comes in small steps (slowly), like the dawn’s rising. The Zohar writes: “When Hashem will raise up the Yidden and take them out of Golus, He will first open for them a small and narrow opening of light, and then another opening, wider than the first, until Hshem will open for them the upper gates open to the four winds of the world.”

The coming of Moshiach is also described in many places as a period that lasts a long time. In Midrash, it is said that this will be the case with Moshiach, he will come once, then he will be hidden, and finally, he will be revealed again and bring all the Yidden out of Golus.

Two Ways of Geulah

These contradicting descriptions are reconciled according to the Gemara on the Pasuk: “I am Hashem; in its time I will hasten it.” The Gemara says: “If they merit - I will hasten it; if not - in its time... If they merit - with clouds of heaven; if not - poor and riding on a donkey.”

This means that if the Yidden merit by properly observing Torah and Mitzvos, Hashem will hasten Moshiach’s arrival (‘I will hasten it’).

במילים אחרות, ביאת המשיח יכולה לבוא בשתי דרכים: בדרך של 'זכו', ואז היא באה לפני הזמן הסופי שנקבע לה, ולא עוד, אלא שכל הגאולה תבוא מהר בדרך של התגלות ניסית פתאומית ('אַחִישָׁנָה'), עם בית-המקדש שיוּרד מן השמים. אבל אם 'לא זָכו', אז הגאולה תבוא בזמנה הקבוע ('בְּעֵיִתָּה'), מלוּבשת בדרכי הטבע. כך גם בניין בית-המקדש¹¹ תהיה בידי אדם (מלך המשיח)¹².

ובלשונו של ה'אור-החיים' הקדוש¹³: "שם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל, יהיה הדבר מופלא במעלה ויתגלה הגואל ישראל מן השמים במופת ואות... מה שאין כן כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראויים לה, תהיה באופן אחר, ועליה נאמר שהגואל יבוא עני ורוכב על חמור".

דורנו - מצב של זכו

בכמה הזדמנויות הרבי הדגיש שברור אשר דורנו נמצא במצב של "זכו", כלומר שכבר עשינו את כל העבודה הנדרשת כדי לזכות לגאולה. ולכן, אין ספק שהמשיח יבוא בקרוב באופן ניסי ופתאומי, מכיוון שכבר הגענו למעלת ומדריגת "זכו"¹⁴.

הרבי הוסיף, שמכיוון שבני ישראל עברו את כל יסורי הגלות במהלך הדורות, ובפרט בדורנו זה שעם ישראל נדרש לעמוד בתוקף מול מלעיגים, לכן בוודאי הזיכוך ("זכו") של עם ישראל הוא בדרגה הגבוהה ביותר האפשרית¹⁵.

הרבי כותב באחת מאגרותיו¹⁶: "כל אלו האומרים שגאולת ישראל תבוא בדרך הטבע ולאט-לאט... מתעלמים מהמציאות ומתעלמים גם מראות את העבר, וכמו שכ טוב כימי צאתך מארץ מצרים - שגם שם היתה הגאולה על-ידי קפיצה ממ"ט שערי טומאה לגאולה שלמה וביד רמה".

בתוך 'בעתה'. כלומר, הגאולה יכולה לבוא בשלבים מהירים מאוד זה אחר זה, גם אם יש בה סדר מסוים והדרגתיות כללית.

11 לפחות חלק מבנייתו (ראה להלן בפרקים על בית המקדש).

12 לקוטי שיחות חלק חי עמ' 418. שם חלק כז עמ' 204.

13 במדבר כד, יז. בהמשך הוא מפרט, שעל הגאולה בדרך הראשונה נאמר "דַּרְךְ פּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב"

- "שיוּרד הגואל מן השמים... רמז לכוכב היוצא באמצע השמים, לנס מופלא", אבל הדרך השנייה מרומזת במילים "יָקָם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל" - "שיקום שבט אחד מישראל, כדרך הקמים בעולם דרך טבע... שיבוא עני ורוכב על חמור ויקום וימלוך".

14 ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 574. ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 353.

15 שיחות קודש תשל"ו ח"ב ע' 525.

16 אגרות קודש חלק יג ע' שנה. עוד על ביאת הגאולה באופן ד"אחשינה" ראה 'שיחות קודש

בענייני גאולה ומשיח' (תשע"ג) ע' 297 ואילך.

If not, Moshiach will come at the designated time ('in its time').

In other words, the coming of Moshiach can happen in two ways: if we merit, it will occur sooner than the time set for it, bringing about a swift and miraculous Geulah, including the Beis Hamikdash descending from heaven. But if we do not merit, the Geulah will come at its predetermined time, in a natural way, and the building of the Beis Hamikdash will be by human (Moshiach).

As the Holy Ohr HaChaim explains: "If the Geulah will come because of Yidden's merit, it will be a marvelously elevated event, the Redeemer of the Yidden will be revealed from the heavens in a miraculous way... However, if the Geulah arrives at its ultimate deadline without the Yidden being worthy, it will be different, as it says poor and riding on a donkey."

Our Generation - A State of Merit

On numerous occasions, the Rebbe emphasized that it's clear our generation is in a state of merit, meaning we've already completed all the required work to deserve the Geulah. Therefore, there's no doubt that Moshiach will come soon in a miraculous and sudden manner.

The Rebbe added, considering all the suffering that the Yidden went through throughout the generations in Golus, and particularly in our generation where the Yidden have had to stand strong against scoffers, the purification ("merit") of the Yidden is undoubtedly at the highest possible level.

The Rebbe writes in one of his letters: "Those who say that the Geulah will come in a natural way and slowly... are ignoring reality and also ignoring the lessons of the past, as it is written 'as in the days of your coming out of Mitzrayim' - where the Geulah also came through a leap from the forty-nine gates of impurity to the complete Geulah with a mighty hand."

הרבי בהזדמנות אף התבטא באופן המיוחד הבא¹⁷: "ובקרוב ממש נזכה לגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו, באופן דאחישנה (גאר שנעל און גאר שנעל)', 'וארו עם ענני שמיא', טיסה מהירה יותר מטיסה של 'מטוס' כי טסים עם 'ענני שמיא', עם מטוסו של הקב"ה, לארצנו הקדושה".

גאולה בתוך דקות

כמה זמן ייקח מרגע שמשיח יבוא ועד שבית המקדש ייבנה בירושלים ויתחיל לעשות את עבודת המקדש?

ידועים דברי הרמב"ם¹⁸: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן, ומיד הן נגאלין". כלומר, הגאולה באה 'מיד', כהרף-עין.

הרבי מוסיף¹⁹ שאנו לומדים מדברי הגמרא הבאים כמה עלינו לצפות לביאת המשיח מיד ממש: בימי בית המקדש, לכל משפחה של כהנים היה אחריות על העבודה במקדש בתקופה קבועה בשנה. לגבי נושא זה יש דעה בגמרא²⁰ שאם יש כהן שיועד היום (בגלות) בו משפחתו אמור לשרת במקדש, אסור לו לשתות יין באותו יום, שמא משיח יבוא, והוא יהיה שיכור ולא יוכל לשרת במקדש.

ההלכה אינו כאותו דעה שאוסר על הכהן לשתות יין כבר היום. אך עצם הענין שיש דעה שאוסר זאת כבר עכשיו, מראה שלפי דעה זו בית המקדש יכול לקום ולהיבנות מחדש בכל רגע ובצורה פתאומית ביותר.

הסבר הדברים:

כאשר אדם שותה יין ונהיה שיכור, זה לוקח בין שמונה עשרה לעשרים וארבע דקות עד שהוא חוזר לעצמו²¹.

17) תורת מנחם התוועדיות תשמ"ג ח"א ע' 47. הרבי ממשיך ואומר (שם): "ושם גופא לירושלים עיר הקודש, ושם גופא לבית המקדש השלישי".

18) הלכות תשובה פרק ז, הלכה ה.

19) ראה לקוטי שיחות ח"ב עמ' 618.

20) תענית יז, א. וראה רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"א ה"ז.

21) הפגת שכרות של יין אפשרית בשתי דרכים: א) שינה. ב) שהייה 'כדי הליכת מיל'. השיעור

המקובל של מהלך מיל הוא שמונה-עשרה דקות, וגם המחמירים סבורים שהוא אינו עולה על עשרים וארבע דקות.

On an occasion, the Rebbe also expressed in the following special manner: “Very soon, we will merit the true and complete Geulah, in a manner of ‘I will hasten it’ (very very quickly), with the clouds of heaven, a flight faster than that of an airplane, because we will fly with heavenly clouds, with Hashem’s airplane, to our Holy Land.”

Geulah Within Minutes

How long will it take from Moshiach’s arrival until the Beis Hamikdash is built in Yerushalayim and the start of the Avoda?

The Rambam says: “The Torah has promised that at the end of Golus, Yidden will do Teshuva, and they will be redeemed **immediately**.” Meaning, the Geulah will come ‘immediately,’ in the blink of an eye.

The Rebbe adds that from the following Gemara, we learn how much we should anticipate Moshiach’s **immediate** coming: In the times of the Beis Hamikdash, each Kohen family had a designated time annually for their Avodah in the Beis Hamikdash. Regarding this, there’s an opinion in the Gemara that nowadays if a Kohen knows when his family is supposed to serve in the Beis Hamikdash, he should not drink wine on that day, since maybe Moshiach will come, and he will be unable to serve in the Beis Hamikdash due to intoxication.

Halachically, this opinion, which prohibits the Kohen from drinking wine nowadays, is not followed. However, the mere existence of an opinion prohibiting this now shows that according to this view, the Beis Hamikdash could be reestablished and rebuilt at any moment, very suddenly.

Explanation:

When a person drinks wine and becomes intoxicated, it takes

לכן אומרים שאסור לכהן לשתות יין באותו יום, כי משיח יכול לבוא יחד עם בית המקדש בפתאומיות, ובפחות מעשרים וארבע דקות (או אפילו שמונה עשרה דקות!) בית המקדש יהיה מוכן בירושלים עד כדי כך שיוכלו להתחיל מיד את העבודה!

נמצא שעל-פי הדעה שאסור לכהן לשתות יין, בית-המקדש יכול להיבנות בתוך זמן מועט ביותר, בפחות מעשרים וארבע דקות. בתוך זמן קצר כל-כך משיח יכול לבוא, ותיכף ייבנה בית-המקדש ויהיה צורך לגשת מיד לעבודת המקדש!

יהי רצון שנזכה לכך תיכף ומיד ממש, "והשב כהנים לעבודתם ולוויים לשירם ולזמרם", ו"יראה כהן בציון".

between eighteen to twenty-four minutes for them to sober up. Therefore, it's said that a Kohen should not drink wine on that day because Moshiach could come along with the Beis Hamikdash suddenly, and in less than twenty-four minutes (or even eighteen minutes!), we would need to be immediately ready to begin the Avodah in the Beis Hamikdash!

This means that according to the opinion that a Kohen should not drink wine, the Beis Hamikdash could be built in a very short time, in less than twenty-four minutes. In such a short span, Moshiach might come, and the Beis Hamikdash would be built immediately, necessitating the immediate Avodah in the Beis Hamikdash!

May it be Hashem's will that we merit this immediately, that "the Kohanim will return to their Avoda, and the Levi'im to their singing and music," and "a Kohen will be seen in Tziyon."

שער

מלך
המשיח

Melech
HaMoshiach

תוארים אודות המלך המשיח

מצורע

אודות מלך המשיח הגמרא¹ שואלת: "מה שמו?", והגמרא משיבה²: "חיוורא דבי רבי" (=מצורע של בית רבי³). ההסבר של הגמרא הוא שעל המשיח נאמר⁴ "חֲלִינוּ הוּא נְשָׂא, וּמְכַאֲבֵינוּ סְבָלָם". כלומר, המשיח מכונה 'מצורע', על שם המחלות והנגעים שבאים עליו⁵.

הזיכּוּךְ מסתיים

לפי תורת החסידות התואר מצורע מבטא את העובדה, שהחולי והייסורים שמהם סובל משיח הם עניין חיצוני לגביו, ענין שבא משום חטאיהם של בני-ישראל. אך מלך המשיח עצמו, במהותו הפנימית, הוא שלם ותמים, כמו הצרעת שהוא רק שינוי במראה העור בלבד, ואינו מבטא כאב פנימי, או כל שינוי אחר בחלקי הגוף החשובים והעיקריים.

יותר מזה: גם העוונות של בני ישראל הם חיצוניים וטפלים לגבי המעמד ומצב של

(1) סנהדרין צח, ב.

(2) באחד מהתירושים.

(3) לביאור הקשר של מצורע לבית רבי - ראה להלן בסוף הפרק.

(4) ישעיה נג, ד.

(5) הרמב"ן (על ישעיה נב, יג) מסביר את הסיבה שמשיח סובל ייסורים ונגעים: "כי החבורה

שהוא מצטער ומתגורר עליה תרפא אותנו, כי ה' יסלח לנו בזכותו, ונתרפא מפשעינו ומעוונות אבותינו".

Descriptions of Moshiach

Metzora

About Melech HaMoshiach the Gemara asks, “What is his name?” and answers, “Chevra d’bei Rabbi” (=the Metzora of the house of Rabbi). The Gemara explains this is referring to Moshiach as the Pasuk says “Surely he has borne our sicknesses and carried our pains.” This means Moshiach is called ‘Metzora’, named after the diseases and afflictions that befall him.

The Purification Concludes

According to Chassidus, the title Metzora indicates that the illness and suffering Moshiach endures from are external to him, stemming from the Aveiros of the Yidden. However, Moshiach himself, internally, is complete and perfect, like Tzaraas which is only a change in the skin’s appearance and does not reflect any internal pain or change in the body’s important and essential parts.

Moreover, the Aveiros of **the Yidden** are external and secondary concerning the status of the Yidden in the time before moshiach’s arrival. This is a period when, generally, the Yidden are already prepared for Geulah, after the spiritual work done with Mesirus

בני ישראל בזמן של 'עקבתא דמשיחא'. זהו תקופה שבו, באופן כללי, בני-ישראל כבר מוכנים לגאולה, לאחר העבודה הרוחנית שעבדו במסירות-נפש במשך כל הדורות של הגלות. לכן למשיח לא נותר, אלא לברר ולזכך את הרע החיצוני ביותר. לכן משיח נקרא "מצורע", כביטוי לכך שהרע שהוא מתקן הוא רע חיצוני וטפל בלבד.

במילים אחרות: אף שנראה לנו שבסוף הגלות, בימינו אלה, יש לעם ישראל הרבה עוונות, אבל האמת היא שאלה נגעים חיצוניים בלבד. כל פנימיותו של עם ישראל כבר נטהרה במשך הדורות, ונשאר רק לזכך ולתקן את הדרגות החיצוניות ביותר.

זו הסיבה הפנימית לכך שהמשיח נקרא 'מצורע'. כינוי זה, במשמעותו הרוחנית והפנימית, מבטא שלימות עליונה ביותר - הן של המשיח עצמו והן של עם ישראל כולם. הכול כבר שלם ומוכן לגאולה, ונשאר רק לברר ולזכך את ה'עור' החיצוני בלבד.

נגעים

הרבי מרחיב בזה עוד יותר ומסביר, כי הסיבה לכך שמשיח נקרא "מצורע" הוא גם משום שמעלותיו של משיח שייכות גם לעניין הנגעים עצמם, הבאים על המצורע.

לפי תורת הקבלה והחסידות נגע הצרעת בשרשו הרוחני מראה על אור אלוהי מאוד גבוה ונעלה ביותר שהעולם עדיין אינו מוכן לקבלו, ולכן גורם נזק (טומאה). ענינו ותפקידו של משיח הוא לעשות כלי-קיבול מתאימים בעולם, כדי שגילויים אלו אכן יוכלו להתגלות בעולם, בצורה טובה באופן שלא יגרמו לנזק. משיח יכין את העור לם לגילויים נעלים אלו, ואז העולם יהיה כלי לקבל גילויים אלו.

לפי זה מובן היטב הסיבה לכך שמשיח נקרא 'מצורע'. הטעם שמשיח נקרא 'מצורע' הוא כדי לבטא את גודל מעלת הקדושה שתתגלה על-ידו בזמן הגאולה. קדושה עליונה זו תתגלה על ידי מלך המשיח, כיון שבזמן הגאולה הקדושה העליונה (שורש הנגעים) תתגלה למטה בטהרה כפי שהיא בשורשה הרוחני העליון.

'טהרת המצורע' אצל משיח

כאמור לעיל, משיח נמצא במצב של מצורע לפני התגלותו. אמנם בסופו של דבר מגיע "יום טהרתו", כפי שנאמר: "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו". כלומר בזמן הגאולה, כאשר העולם יהיה מוכן לקבל את הגילויים הגדולים של הגאולה. ואז משיח כבר לא יהיה "מצורע" במובן השלילי, אלא "מצורע" במובן החיובי והנעלה: מגלה גילויים נעלים בלתי מוגבלים.

Nefesh (self-sacrifice) throughout the generations of Golus. Therefore, Moshiach's only remaining task is to refine and purify the most external evil. Therefore, Moshiach is called Metzora, indicating that the evil he corrects is merely external and secondary.

In other words: although it may seem to us that at the end of Golus, in our times, the Yidden have many Aveiros, the truth is that these are only external blemishes. The inner essence of the Yidden has already been purified over the generations, leaving only the most external layers to be cleansed and corrected.

This is the deeper reason why Moshiach is called a Metzora. This designation, in its spiritual and inner meaning, expresses the highest level of perfection - both of Moshiach himself and of all the Yidden. Everything is already complete and ready for Geulah, with only the 'external skin' left to be refined and purified.

Blemishes

The Rebbe further explains that Moshiach is called Metzora also because his qualities are connected to the **afflictions themselves**, which the Metzora experiences.

According to Kabbalah and Chassidus, the spiritual source of Tzaraas indicates a very great light of Hashem that the world is not yet ready to receive, thus causing damage (impurity). Moshiach's role and mission is to create suitable vessels in the world, allowing these revelations to manifest positively without causing harm. Moshiach will prepare the world for these great revelations, and then the world will be a vessel to receive them.

This explains why Moshiach is called Metzora. to express the greatness of the holiness that will be revealed through him by the Geulah. This great holiness will be unveiled by Moshiach because, during the Geulah, the great holiness (the source of the afflictions)

הרבי מסביר שיש סגולה מיוחדת כדי לזרז את ביאת הגאולה ("יום טהרתו" של משיח) והיא על ידי לימוד התורה. בלימוד התורה יש את הכוח המיוחד (לחבר האורות שלמעלה מ"כלים" ולהמשיכם ב"כלים", ובכן) לעזור שהעולם יוכל לקבל בצורה קלה את הגילויים הגדולים של הגאולה, אף על פי שהוא אור שהוא למעלה מהטבע והגבלות של העולם. בלימוד זה עצמו, אומר הרבי, יש לשים את הדגש על לימוד התורה בענייני משיח וגאולה.⁶

לסיכום: חז"ל מכנים את המשיח בתואר "מצורע", כי הוא סובל ממחלות ונגיעים בגלל חטאי בני ישראל, אך למרות זאת, המשיח עצמו הוא באמת שלם ותמים, והחטאים הם רק ענין חיצוני וטפל. יותר מזה: כינוי המשיח כ"מצורע" מבטא גם את הגילויים הנעלים ביותר שיתגלו על ידו בזמן הגאולה, וכדי לזרז את ביאת הגאולה ו"יום טהרתו" של המשיח, צריך ללמוד תורה (ובפרט ענייני משיח וגאולה).

— ביאורי המהר"ל על מעלתו של המשיח —

מצורע

המהר"ל מפראג מסביר⁷ שהתואר מצורע אינו רק פרט צדדי של מלך המשיח, אלא יש בו רמז עמוק למהותו של המשיח. התואר מצורע מבטא את מעלתו של המשיח, שהוא כל כך נעלה ומרומם מעל גדרי הטבע של עולם הזה, שכל עניינו הוא אלקות, לכן הוא דומה למצורע. הכינוי מצורע מראה על ריחוק הערך העצום שבינו ובין העולם הגשמי, כמו שמרומז בזה שהמצורע צריך לישב מחוץ למחנה ישראל. משיח לפני בואו יִחַשֵׁב כמצורע, שאין לו קשר אל מציאות העולם הזה.

ולאמיתו של דבר, משיח לא יהיה נבדל רק מן העולם הזה. מלך המשיח הוא כל-כך נעלה, עד כדי כך שיהיה מובדל אפילו מהאבות ומשה רבינו. וכדברי הנביא⁸: "הִנֵּה יִשְׁכַּל עִבְדִּי יְרוֹם וְנִשְׂא וְגָבַהּ מְאֹד", ומפרשים זאת חז"ל⁹ שהמשיח יתנשא אף

6) תוכן פרק זה ע"פ לקוטי שיחות חלק לו עמ' 33 ואילך. ראה גם: ספר השיחות תנש"א ח"ב

עמ' 490 ואילך; לקוטי שיחות חלק כב עמ' 78.

7) נצח ישראל פרקים מא-מב.

8) ישעיה נב, יג.

9) תנחומא תולדות יד.

will be revealed below in its purity as it is in its supreme spiritual source.

Purification of the Metzora by Moshiach

As mentioned, Moshiach is in a state of Metzora before his revelation. Ultimately, “the day of his purification” comes, as it is said: “This shall be the law of the Metzora on **the day of his purification.**” That is, during Geulah, when the world is ready to receive the grand revelations of Geulah. Then, Moshiach will no longer be a Metzora in the negative sense, but a Metzora in a positive manner: revealing unlimited revelations of Hashem.

The Rebbe explains that there is a special merit to hasten the Geulah (the day of his purification) through Learning Torah. Torah has a unique power to connect the sublime lights and draw them into the vessels, thus helping the world easily receive the great revelations of Geulah, even though it is a light above the natural and limited state of the world. Amongst the various subjects in the Torah, says the Rebbe, emphasis should be placed on learning Torah related to Moshiach and Geulah.

In summary: Chazal refer to Moshiach with the title Metzora because he suffers from diseases and afflictions due to the Aveiros of the Yidden, yet Moshiach himself is truly whole and perfect, with the Aveiros being only an external and secondary matter. Moreover, the designation of Moshiach as “Metzora” also signifies the most exalted revelations that will be revealed through him at the time of the Geulah, and to hasten the Geulah, it is important to learn Torah, specifically about Moshiach and Geulah.

למעלה מהאבות ומשה, ויהיה במעלה נעלית ונבדלת גם מהם¹⁰.

חיוורא דבי רבי

בסוגיית הגמרא¹¹ שהובא לעיל נתבאר שמישיח מכונה "חיוורא דבי רבי" (=מצורע של בית רבי). ישנם שני הסברים למה משיח מכונה מצורע של בית רבי:

המשיח דומה לרבי יהודה הנשיא, שגם עליו מסופר שסבל ייסורים. זוהי הסיבה לכך שהוא מכונה "מצורע של בית רבי", על שמו של 'רבי' (רבי יהודה הנשיא)¹².

המהר"ל מפראג מוסיף ומסביר¹³ שבית רבי היו אנשי חכמה שהתרחקו מענייני עולם הזה. לכן משיח נקרא מצורע של בית רבי, מפני מעלתו הרוחנית הגבוהה, שהוא מרומם לגמרי מענייני עולם הזה.

חמורו של משיח

בדומה לזה, המהר"ל מסביר את הדברים שנאמרו על חמורו של משיח בנבואת זכריה הנביא¹⁴: "עֲנִי וְרִכָּב עַל חֲמֹר". חז"ל מבארים¹⁵ שחמור זה הוא אותו חמור שהשתמש בו משה רבינו, כמו שכתוב¹⁶: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אֲנִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְכָּבֵם עַל הַחֲמֹר", והוא אותו חמור שחבש אברהם אבינו בשביל עקידת יצחק, כמו שנאמר¹⁷: "וַיִּחַבֵּשׂ אֶת חֲמֹרוֹ".

המהר"ל מסביר¹⁸, שאין הכוונה כפשוטו, שיש היום חמור זקן שכבר חי אלפי שנים והוא מחכה שהמשיח ירכב עליו. בקבלה מבואר שהחמור מסמל את הגשמיות (חמור מלשון חומריות), וכוונת חז"ל היא, שהרכיבה והשליטה על הגשמיות, שיהיה אצל מלך המשיח, הן המשך אחד לרכיבה ולשליטה על הגשמיות שהיה אצל אברהם אבינו ומשה רבינו.

10) ראה לעיל בסמוך המצוין לשיחה משנת תנש"א (הערה 55 שם).

11) סנהדרין צח, ב.

12) מבואר בגמרא (שם) שרבי יהודה הנשיא היה ראוי להיות המשיח, ועל כך מסביר רש"י (ד"ה אי) שזהו משום שהוא היה "סובל תחלואים וחסיד גמור הוה".

13) נצח ישראל סוף פרק מא וראה גם חידושי אגדות מהר"ל על סנהדרין צח, ב ד"ה מה שמו.

14) ט, ט.

15) פרקי דרבי אליעזר פרק לא.

16) שמות ד, כ.

17) בראשית כב, ג.

18) גבורות ה' פרק כט.

Maharal's Explanation

Metzora

The Maharal of Prague explains that the title Metzora is not merely a side detail about Moshiach but hints deeply at Moshiach's essence. The title Metzora expresses Moshiach's specialty, illustrating how he is so exalted and elevated above the natural world's limits that his entire being is Elokus. Therefore, he is compared to a Metzora. The Metzora indicates the immense gap between him and the physical world, as hinted at by the requirement for the Metzora to sit outside the camp of the Yidden. Moshiach, before his arrival, is considered a Metzora, having no connection to this physical world.

In truth, Moshiach will not only be distinct from this physical world. Moshiach is so exalted that he will be set apart even from the Avos and Moshe Rabbeinu. As the Navi says: "Behold, My servant shall deal prudently, he shall be exalted and extolled, and be very high." Chazal interpret this to mean that Moshiach will be exalted even above the Avos and Moshe, holding a unique and separate status even from them.

Metzora of Rebbi's house

In the above mentioned Gemara, Moshiach is referred to as "Chevra D'bei Rebbi" (=the Metzora of the house of Rebbi). There are two explanations for why Moshiach is called the Metzora of the **house of Rebbi**:

Moshiach is compared to Rabbi Yehuda HaNasi, who also suffered from afflictions. This is why he is called "Metzora of Rebbi's house," named after Rebbi (Rebbi Yehuda HaNasi).

בירור הגשמיות

הרבי דן בהרחבה בנושא ומסביר שחמורו של משיח מרמז על בירור וזיכוך הער
לם. את ההבדל באופן בירור הגשמיות אצל אברהם, משה ומלך המשיח הרבי מסביר
באופן הבא¹⁹:

כשאברהם אבינו קיים מצוות לפני שניתנה התורה, זה עזר לו לקדש את הדברים
שהשתמש בהם, כמו העצים והסכין של העקידה, אבל רק לזמן קצר ובאופן חיצוני
בלבד. זה לא שינה ופעל באמת באופן פנימי בדבר הגשמי עצמו.

לכן על אברהם נאמר שהוא עסק רק בחבישת החמור, אבל לא רכב על החמור
עצמו. דבר זה מרמז שאברהם אבינו הכניע ושבר את החומריות, אבל עדיין לא זיכך
את גשמיות העולם.

רק אחרי שה' נתן לנו את התורה בהר סיני, המצוות שאנחנו מקיימים יכולות
לקדש ולהעלות את הדברים הגשמיים עצמם באופן פנימי. דבר זה גם משפיע ומרר
מם את האדם עצמו, ולכן אצל משה רבינו, החמור הגביה גם את אשתו ובניו (שהבן
נחשב כחלק מהאב עצמו ("ברא כרעא דאבוה")). אבל גם בימי משה רבינו לא היה
בירור הגשמיות בתכלית השלימות, משום שעדיין לא היה ניכר בגלוי שגשמיות הער
לם עצמו הוא קדושה, ולכן משה רבינו עצמו לא רכב על החמור²⁰.

אך בימות המשיח, יראו מעלת הגוף (על הנשמה) ואז יזדכך הגשמיות בתכלית
השלימות, מפני שאז יתגלה השורש הפנימי של הגשמיות: הקדוש ברוך הוא בכבודו
ובעצמו.

זהו הסיבה לכך שמלך המשיח עצמו "רוכב על חמור". בתקופת הגאולה גשמיות
וחומריות (מלשון "חמור") העולם עצמו יגלה את אור הקדושה בעולם.

כך יוצא שאברהם אבינו היה הראשון שהתחיל לברר גשמיות העולם, המשיך בזה
משה רבינו, ומי שיביא את בירור הגשמיות לסיום ולשלימות, יהיה מלך המשיח.

---

19) לקוטי שיחות חלק א ע' 72. וראה בשינוי קצת בלקוטי שיחות חלק א ע' 19.
20) גם לגבי אשתו ובניו של משה רבינו נאמר רק "וַיִּרְכַּבְם עַל הַחֲמֹר", היינו שאור הקדושה
"רוכב" ומאיר על-ידי החומריות, אבל גילוי אור הקדושה אינו מתייחס ל"חמור" עצמו, אלא להרכב
עליו.

The Maharal of Prague continues to explain that Rebbi's house was filled with people of wisdom who distanced themselves from worldly matters. Therefore, Moshiach is called the Metzora of **Rebbi's house** because of his high spiritual state, being entirely elevated from worldly matters.

Moshiach's Donkey

Similarly, the Maharal explains the Nevuah in Zechariah about Moshiach's donkey: "Poor, and riding on a donkey." Chazal explain that this donkey is the one as used by Moshe Rabbeinu, as it says: "And Moshe took his wife and his sons, and sat them on a donkey," and it is the same donkey that Avraham prepared for the Akeidas Yitzchak, as it says: "And he saddled his donkey."

The Maharal explains that this is not to be taken literally, that there exists an ancient donkey waiting for Moshiach to ride. In Kabbalah, the donkey symbolizes physicality (donkey comes from the word for materiality, 'Chomer'). Chazal's intention is that the rulership and control over physicality by Moshiach is a continuation of the control over physicality that was by Avraham Avinu and Moshe Rabbeinu.

Refining Physicality

The Rebbe elaborates further on this topic, explaining that Moshiach's donkey symbolizes the refinement and purification of the world. The difference in refining physicality by Avraham, Moshe, and Moshiach is explained as follows:

When Avraham Avinu did Mitzvos before the Torah was given, it helped him sanctify the objects he used, like the fire and knife for the Akedah, but only temporarily and externally. It didn't truly and internally change the physical object itself.

Only after Hashem gave us the Torah at Har Sinai, do the Mitzvos

טבלת סיכום:

שלב ותקופות	השימוש בחמור	אופן זיכוך הגשמיות
אברהם אבינו	כליו	זמני וחיצוני
משה רבינו	אשתו ובניו	פנימי ומשפיע על האדם (אך אינו ניכר בגלוי שהגשמיות עצמו הוא קדושה)
משיח	משיח עצמו	בירור בתכלית השלימות (ניכר בגלוי)

we perform sanctify and elevate the physical objects themselves internally. This also influences and elevates the person doing the Mitzvah. Therefore, by Moshe Rabbeinu, the donkey elevated Moshe's wife and sons (since a son is considered part of the father). But even then, the refinement of physicality wasn't in its ultimate perfection because it wasn't openly apparent that the world's physicality itself is holiness.

However, in Yemos HaMoshiach, the advantage of the body (over the soul) will be shown, and then physicality will be perfectly purified because the inner source of physicality which is Hashem, in His glory and essence, will be revealed.

Thus, Avraham Avinu was the first to begin refining the world's physicality, Moshe Rabbeinu continued this process, and the one who will bring this refinement of physicality to perfection will be Moshiach.

Summary chart:

Stage and Periods:	Used the Donkey for:	Method of Purifying physicality
Avraham Avinu	His Possessions	Temporary and External
Moshe Rabbeinu	Wife and children	Internal and Influences the Person (but it's not openly apparent that physicality itself is holiness)
Moshiach	Moshiach himself	Refinement to Ultimate Perfection (Reveled)

יחוסו של מלך המשיח

מזרע דוד ושלמה

יעקב אבינו הבטיח לבנו יהודה את ההבטחה הבאה: "לא יסור שִׁבְט מִיהוּדָה". כלומר, מלכי ישראל יהיו תמיד משבט יהודה, ולכן מלך המשיח צריך להיות משבט יהודה. כך גם במקומות רבים מוזכר יחוסו של מלך המשיח לדוד המלך, וכמו שהקב"ה נשבע לדוד "שלא יכבה נרו לעולם ועד"². הרמב"ם מוסיף שמשיח יהיה גם מזרע שלמה³.

הרמב"ן מוסיף⁴ כי מלכי בית חשמונאי נענשו, והופסקה שושלת המלכות שלהם, משום שנטלו לעצמם את המלוכה אף שלא היו מזרע דוד.

ובספר החינוך⁵ מסביר, שבחירת ה' בדוד וזרעו הוא כמו בחירת ה' באהרן וזרעו לכהונה. מכאן אנו לומדים, שההבטחה ליעקב ולדוד היא (לא רק שגם יהיה מלך מזרעם, אלא) שמלך אמיתי יכול להיות אך ורק מזרע דוד⁶.

דוד המלך עצמו מתייחס לרות ובעוז. מצד בעוז מלך המשיח מתייחס לפרץ שנולד מיהודה (בן יעקב אבינו) ותמר כלתו. מצד רות מלך המשיח מתייחס למואב הבן של לוט.

(1) בראשית מט, י.

(2) נוסח ברכות הפטורה. וראה תהלים פט, ד-ה. פסוק לו ואילך. שם קלב, יא ואילך.

(3) ספר המצות (ל"ת ססב). פירוש המשניות שלו (סנהדרין פרק חלק) סוף עיקר יב. ועיין

בימות המשיח בהלכה ח"א ע' נא ואילך.

(4) עה"פ (בראשית) שם.

(5) מצוה תצו.

(6) הגם שבאופן עראי אפשר להיות משבט אחר.

—— Yichus of Melech HaMoshiach ——

Descendants of Dovid and Shlomo

Yaakov Avinu promised his son Yehuda the following: “The scepter shall not depart from Yehuda.” Jewish kings will always be from Shevet Yehuda, and therefore, Melech HaMoshiach must also be from Shevet Yehuda. Similarly, in many places, the Yichus (lineage) from Moshiach to Dovid HaMelech is mentioned, as Hashem swore to Dovid that “his lamp will not be extinguished forever.” Rambam adds that Moshiach will also be from the descendents of Shlomo.

Ramban notes that the kings of the Chashmonai dynasty were punished and their royal lineage was terminated because they assumed kingship even though they did not descend from Dovid.

And in the Sefer HaChinuch, it is explained that Hashem’s choice of Dovid and his children is similar to His choice of Aharon and the Kohen dynasty. From this, we learn that the promise to Yaakov and Dovid is not only that there will **also** be a king from their descendents but that a true king can only be from the descendents of Dovid.

Dovid HaMelech himself descends from Rus and Boaz. Through Boaz, Moshiach is a descendant of Peretz, who was born to Yehuda (son of Yaakov Avinu) and his daughter-in-law, Tamar. From Rus’s lineage, Moshiach is a descendant of **Moav**, the son of Lot.

בהמשך הפרק נרחיב על סיפור יחוסו של מלך המשיח לאור תורת החסידות.

משיח - מציאה בסדום

המשיח מכונה 'מציאה' ועל כך נאמר⁷: "מְצַאתִי דָּוִד עֶבְדִּי", מלשון מציאה. איפה נמצאה המציאה הזאת? על-פי המדרש המציאה היה בסדום⁸.

לוט היה מתושבי סדום בשעה שהקב"ה הפך את העיר והמטיר עליה גפרית ואש מן השמים, אך לוט ניצל ממהפכת סדום על ידי שני מלאכים שבאו במיוחד להציל אותו ואת משפחתו. שתי בנותיו של לוט זכו להינצל ממהפכת סדום בזכות דוד שבא מהם ובזכות משיח שבא מזרעו של דוד⁹.

דורות אחר כך דוד יצא מרות המואביה, ורחבעם בן שלמה מנעמה העמונית, ומשיח יבוא משתיהן.

בספר 'שני לוחות הברית'¹⁰ מסביר שבגלל המשיח (העתיד להיוולד מזרעו של לוט) לקח עמו אברהם את לוט. הוא מביא את דברי הזוהר¹¹ שאברהם לקח עמו את לוט "כיוון שראה ברוח-הקודש שעתיד לצאת ממנו דוד". כך גם לאחר שלוט עוזב את אברהם והולך לגור בין רשעי סדום, אברהם בא להצילו ממלחמת המלכים.

השל"ה מסביר שמלחמת המלכים, אשר בו לקחו את לוט בשבי, היה משום שרצו "לבטל ישראל ולבטל משיחם חס ושלום". ולכן "רדף אברהם אבינו מהר להצילו. והציל גם את סדום, כי בבוא מלכות משיח אזי ערי סדום ועמורה תשובנה".

קליפות וחושך

כאשר חושבים על הייחוס המיוחד הזה של מלך המשיח, מתעוררת שאלה גדולה: האם לא היה יותר מתאים שלמשיח יהיה יחוס יותר חשוב?

(7) תהלים פט, כא.

(8) בראשית רבה נ, י.

(9) כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' מבאר ('ספר הליקוטים' ערך 'מואב'): "אף שזהו תכלית הקליפה למטה, כיון שעדיין היה קודם מתן תורה, וגם עשתה זה לשם שמים (נזיר כג, א).. לכן על ידי זה יוכל להיות בירור מבחינה זו, שיומשך מזה בחינת משיח".

(10) פרשת לך-לך (רעט, א). ראה גם לקוטי שיחות חלק לה עמ' 74.

(11) ח"א עט, א.

Later in this Perek, we will expand on the story of Moshiach's lineage according to Chassidus.

Moshiach - Found in Sodom

Moshiach is called 'a finding' as it is said: "I have found Dovid, My servant," using the term finding. According to the Midrash, this Metziah (finding) was in Sodom.

Lot was a resident of Sodom when Hashem overturned the city and rained upon it sulfur and fire, yet Lot was saved from Sodom by two Malachim who came especially to save him and his family. Lot's daughters were saved from the upheaval of Sodom in the merit of Dovid, who would descend from them, and Moshiach, who is from Dovid's descendants.

Generations later, Dovid was born to Rus of Moav, and Rechovom, son of Shlomo from Naamah of Amon, and Moshiach will come from both of them.

In the 'Shnei Luchos HaBris,' it's explained that because of Moshiach, Avraham took Lot with him. He quotes the Zohar that Avraham took Lot with him "since he saw through Ruach Hakodesh that Dovid was to come from Lot." Thus, even after Lot left Avraham and lived among the wicked of Sodom, Avraham came to save him from the war of the kings.

The Shala"n explains that during the war of the kings, Lot was captured because they wanted "to eliminate the Yidden and their Moshiach, Heaven forbid." Therefore, "Avraham Avinu hurried to save him. And he saved Sodom too, because by the coming of Moshiach, the cities of Sodom and Amorrhah will be restored."

נאמרו בזה כמה ביאורים¹²:

(א) מבואר על כך בחסידות¹³, שהסיבה שמשיח מגיע מייחוס כל כך נמוך, הוא כדי שה'קליפות' לא יקטרגו עליו. כי מאז חטא עץ הדעת, נעשה בעולם תערובת של טוב ורע, ואין מציאות של טוב בלי רע. ולכן, אם יהיה דבר שיפרד לגמרי מהרע, יקטרגו עליו הקליפות ואז יכול להיות שלא יהיה לו קיום. אך בעת שה"קליפה" הוא חלק מהדבר, אז אינו מקטרג. לכן היה מוכרח להיות השתלשלות זרע דוד מעמון ומואב כדי שיהיה לכך קיום, בכדי שגם כוחות הטומאה "יסכימו" לכך.

(ב) ידוע ש"יתרון האור" הוא דווקא כשהוא מגיע מתוך החושך, ולכן מלך המשיח בא מזרעם של אנשים כאלו¹⁴.

וכך נדרש הפסוק¹⁵: "מְצֹאֵהוּ בְּאֶרֶץ מְדָבָר", דווקא מתוך ארץ מדבר (רוחנית) תבוא ה"מציאה"¹⁶, "מְצֹאֵתִי דָוִד עֶבְדִּי"¹⁷.

---

12) ראה אור התורה וישב (כרך ו' תתצו, ב) משל לענין זה ממלחמה (והדברים מיוסדים ע"פ מאמר כ"ק אדה"ז - ראה באריכות במאמרו של הרב אליהו שי' מטוסוב בהערות וביאורים גליון תשפו ע' 59 ואילך).

13) אור התורה פ' וירא ע' תשמח.

14) אור התורה פ' וירא שם.

15) דברים לב, י.

16) מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' תג.

17) תהלים פט, כא.

Klipah and Darkness

When thinking about the lineage of Melech HaMoshiach, a big question arises: Wouldn't it be more fitting if Moshiach had a more distinguished lineage?!

There are several explanations:

1) It's explained in Chassidus that the reason Moshiach comes from such a lowly lineage is so that Klipah will not oppose him. Since the sin of the Eitz Hadaas, the world has been a mixture of good and evil, and there's no existence of good without evil. Therefore, if something were to be completely separated from evil, Klipah would challenge it, and it may not withstand it. But when Klipa is part of the thing, then it cannot fight against it. Therefore, it was necessary for the lineage of Dovid to go through Ammon and Moav so that it could endure, so that even the forces of impurity have no power over it.

2) It is known the unique advantage of light when it comes from darkness, therefore, Moshiach is from the descendants of such people.

As the Pasuk states: "He found him in a desert land," specifically from a (spiritual) desert will come the finding, "I have found my servant Dovid."

מורח ודאין

והריחו בירתה ה'

אחת מתכונותיו המיוחדות של מלך המשיח מתוארת בדברי הנביא ישעיהו:
"וְהָרִיחוּ בְּיָרֵאתָ ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ". הנביא אומר
שמלך המשיח יוכל לשפוט אנשים על פי חוש הריח שלו: "מורח ודאין". כלומר שהוא
יריח אדם וידע מיד אם הוא חייב או זכאי².

וכן נאמר בזוהר³: "מלכא משיחא (ידון) בריחא... בלא סהדין והתראה" (מלך
המשיח ידון על-פי הריח, בלי צורך בעדים ובהתראה).

מהסיפור הבא בגמרא, אנו רואים עד כמה ענין זה שמשיח ישפוט על-פי ריח
נחשב לעניין מרכזי אצל המשיח⁴: כשבן-כוזיבא טען שהוא מלך המשיח, בדקו אותו
חכמים אם הוא מסוגל לשפוט לפי הריח, בלי עדים ואזהרות. אחרי שהתברר שאינו
יכול לשפוט לפי הריח, הבינו חכמי ישראל שבן-כוזיבא אינו מלך המשיח.

חשוב לציין שהרמב"ם בהלכות מלכים אינו כותב שהיכולת לשפוט על פי ריח הוא
אחד מהסימנים שמראים שמדובר במשיח, וגם לא מזכיר שאר כוחות ניסיים כסימנים
שמוכיחים שזהו המשיח⁵.

(1) יא, ג.

(2) סנהדרין צג, ב. ראה רש"י שם.

(3) חלק ב, עח, א.

(4) שם.

(5) ואף שגם לדעת הרמב"ם יהיה למשיח תכונות על-טבעיות וביכולת זו להריח ולדון (כי

הרמב"ם אינו חולק על תכונותיו העל-טבעיות של המשיח), אין הכרח שהיא תהיה בו כבר בתחילת
התגלותו. וראה השגת הראב"ד שם ותירוציהם של נושאי כלי הרמב"ם.

Smells and Judges

Perceptive Judgment

The Navi Yishayahu describes one of the unique qualities of Moshiach: “He shall be inspired by the fear of Hashem. He shall not judge by what his eyes see, nor decide by what his ears hear.” The Navi indicates that Moshiach will be able to judge people based on his sense of smell, known as “perceptive judgment.” This means the Moshiach will be able to smell someone and instantly decide whether a person is innocent or guilty by their scent.

The Zohar states that Moshiach’s judgments will be made based on smell, without the need for witnesses or prior warning.

From the following story in the Gemara, we see how central the concept of judgment based on smell is for Moshiach: When Bar-Kochba claimed to be Moshiach, the Chachomim tested whether he could judge by smell, without witnesses and warnings. When it became clear that he could not judge by smell, the Chachomim understood that Bar-Kochba was not Moshiach.

It’s important to note that Rambam, in Hilchos Melachim, does not list the ability to judge by smell as one of the indicating signs for Moshiach, nor does he mention other miraculous powers as proof of Moshiach.

נוגע בעצם הדבר

ענין זה גם מבטא את מעלתו המיוחדת של המשיח. על מהותו של חוש הריח אמרו חז"ל⁶: "איזהו חוש שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף - זה הריח". הריח הוא חוש רוחני, זך ועדין, שמגיע ישר אל תוך הנפש וגורם לה עונג והנאה.

יתרה מזו, כשאדם מאבד את ההכרה, קשה להחזיר לו את ההכרה. במצב כזה מניסים לעזור לו להתעורר על ידי זה שנותנים לו להריח דברים חזקים וחריפים. הסיבה לכך היא, כי בין כל החושים, רק הריח מסוגל לחדור עמוק פנימה אל הנשמה, ולגרום לה לשלוח כוח חדש לגוף כדי שיתעורר.

מכאן רואים שהריח הוא החוש הכי פנימי, שמגיע באמת לעצם האדם. שאר החרשים הם יותר שטחיים וחיצוניים. חוש הריח מגיע לשורשם של דברים ואל המהות האמיתית של הדבר (לעצם הדבר)⁷.

תמונה שלמה

בזמן הזה יש כלל עיקרי בצורה איך ששופטים: "אין לדיין אלא מה שענינו רואות"⁸. השופט צריך לקחת בחשבון רק את העובדות. הוא צריך לחקור על פי עדים או הוכחות אחרות. הראיות השונים נותנים לדיין תמונה מסוימת על המקרה, אך זו נשארת שטחית וחלקית, ולעולם אין לו ביטחון מוחלט שלא טעה בפסק דיין. נוסף על כך, השופט בימינו אינו יכול כלל לחוש מה באמת עבר על האדם בשעה שעשה מעשה מסוים.

בכך תהיה גדולתו של המשיח, שהוא ישפוט בעזרת הריח, ובאמצעותו ידע בדיוק את עצם הדבר⁹. היינו, שמשיח רק יריח את האדם העומד לפניו, וכבר יידע מיהו האדם העומד לפניו ומה מעשיו ומה ראוי להיות פסק דינו. המעלה בדין כזה הוא שהוא פסק אמיתי לגמרי.

חוש הריח המופלא שיהיה לו יאפשר לו לעמוד במקומו של בעל הדין ממש, ובכך לקיים בשלימות את הכלל שקבע הלל הזקן¹⁰: "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו". משיח, יוכל לדון, כי הוא 'גיע למקומו' של הבעל הדין.

(6) ברכות מג, ב.

(7) ראה בכ"ז מאמר ד"ה 'והניף ידו על הנהר' (סה"מ תשי"א-תשי"ג ע' 38).

(8) רש"י הנ"ל.

(9) לקוטי דיבורים חלק ב, ע' שיז ואילך.

(10) אבות ב, ד.

It Reaches the Essence

This also highlights the unique quality of Moshiach. Regarding the nature of the sense of smell Chazal stated: “Which sense does the soul enjoy, and not the body? It is the smell.” The sense of smell is spiritual, pure, and refined; Reaching directly to the soul, bringing it pleasure.

When a person loses consciousness, it is difficult to revive them. In such cases, attempts are made to awaken them by having them smell strong and sharp substances. This is because, among all the senses, only the sense of smell can penetrate deeply into the soul, prompting it to send new energy to the body for revival.

Thus, we see that the sense of smell is the most internal, truly reaching the essence of a person. The other senses are more superficial and external. The sense of smell reaches the source of things and their true essence.

A Complete Picture

A fundamental principle in judgment is: “A judge can only rely on what his eyes see.” The judge must consider only the facts, investigating based on witnesses or other evidence. The various pieces of evidence give the judge a certain picture of the case, but it remains superficial and partial, and he can never be entirely sure that he was not mistaken. Additionally, today’s judges cannot fully sense what truly transpired with a person at the time of the act.

This will be Moshiach’s greatness, that he will judge through the sense of smell, and through it, he will precisely know the very essence of the matter. Moshiach will only need to smell the person before him, and he will already know who the person is, their deeds, and what their verdict should be. The advantage of such judgment is that it is entirely truthful.

The remarkable sense of smell he will possess will allow him to truly stand in the place of the defendant, thus perfectly fulfilling the principle established by Hillel: “Do not judge your fellow until you have stood in his place.” Moshiach will be able to judge because he will ‘stand in the place’ of the defendant.

שער

**בנין המקדש
וקיבוץ
גלויות**

*Building the
Beis Hamikdash
and Kibbutz
Galuyos*

סדר הגאולה

אחת השאלות בעניין סדר הגאולה היא, מה יהיה קודם, בנין בית המקדש או קיבוץ גלויות¹. בחז"ל יש מחלוקת מה יהיה קודם. יש דעה שבנין בית המקדש יהיה קודם ורק אחר כך יהיה קיבוץ גלויות, ויש דעה שניה שאומרת שקיבוץ גלויות תהיה לפני בנין בית המקדש.

בספר הזוהר² נאמר באופן ברור שקודם יהיה בנין בית המקדש ואחר כך יהיה קיבוץ גלויות. הזוהר מביא ראייה מהפסוק³: "בִּוְנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' נְדַחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס". מכאן אנו לומדים שקודם ה' יבנה את ירושלים (בית המקדש), ואחר כך יהיה קיבוץ גלויות. וכן מבואר ברש"י במסכת ברכות⁴.

מצד שני, נאמר במדרש ש"אין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגלויות"⁵. היינו שקודם יתקבצו בני ישראל מן הגלויות ורק אחרי שהם כבר יהיו בארץ ישראל, אז ייבנה בית המקדש.

הרמב"ם - אשר הוא מכריע בדבר זה הלכה למעשה - פוסק כדברי הזוהר, שקיבוץ גלויות תהיה אחרי בנין בית המקדש⁶. ואין אף פוסק שחולק עליו.

-
- (1) על קיבוץ גלויות ראה להלן בהמשך הקובץ.
  - (2) חלק א' קלד, א.
  - (3) תהלים קמו, ב.
  - (4) מט, א.
  - (5) תנחומא נח, יא.
  - (6) הלכות מלכים פרק יא, הלכה ד.

Order of the Geulah

One of the questions about the order of the Geulah is what will be first, the building of the Beis Hamikdash or Kibbutz Galuyos. In Chazal, there's a Machlokes about which will come first. There is an opinion that the construction of the Beis Hamikdash will come first and only then will Kibbutz Galuyos occur, and there is another opinion that Kibbutz Galuyos will happen before the building of the Beis Hamikdash.

In the Zohar, it is stated clearly that the building of the Beis Hamikdash will come first, followed by Kibbutz Galuyos. The Zohar proves this from the Pasuk: "Hashem builds Yerushalayim; He gathers the outcasts of Yisrael." This is how it is explained by Rashi in Maseches Berachos.

On the other hand, the Midrash states that "Yerushalayim will not be rebuilt until the Galuyos are gathered." Meaning, the Yidden will first be gathered from the Galuyos, and only after they are already in Eretz Yisrael, will the Beis Hamikdash be built.

The Rambam - who is the halachic authority on Moshiach - sides with the Zohar, that Kibbutz Galuyos will occur only after the building of the Beis Hamikdash. There is no halachic authority who argues with him.

קיבוץ גלויות - בירור הנצוצות.

בסידור עם דא"ח⁷ מסביר אדמו"ר הזקן⁸: "...וזהו הטעם לקיבוץ גלויות דווקא קודם שיבוא משיח צדקנו במהרה בימינו כו". לכאורה משמע מכאן שדעת אדמו"ר הזקן היא שקיבוץ גלויות יהיה קודם שמשיח יבוא וקודם שיבנה המקדש.

אבל כ"ק אדמו"ר הרש"ב מסביר⁹, שכוונת אדמו"ר הזקן כאן אינו לביאת המשיח בפשטות, אלא להגילויים של משיח, שהם יתגלו לאחר קיבוץ גלויות של בני ישראל בגשמיות. וכמו שמובן בפשטות, שמלכותו של משיח בגשמיות (בשלימות) אינו שייך אלא לאחר שיתקבצו הגלויות, שהרי אין מלך בלא עם. כך גם ברוחניות, הגילויים הגדולים של משיח יהיה לאחר שיתקבצו הגלויות ברוחניות, שהוא ענין עליית הניצוצות שנתפזרו בעולם שאנו מבררים עכשיו¹⁰, ומשיח יפעול בהם העלייה האמיתית שיתאחדו ממש בקדושה העליונה, ולאחר כך יהיה הגילויים הרוחניים של משיח. כ"ק אדמו"ר הרש"ב גם מציין שבמקום אחר ב'סידור עם דא"ח' אדמו"ר הזקן מסביר בפירושו שקיבוץ גלויות יהיה רק אחרי בניין בית המקדש¹¹.

לפי הרמב"ם פעולה זו של קיבוץ הגלויות (אחרי הפעולות הקודמות, כולל בניית בית המקדש) היא מהדברים שקובעים את הגדרתו של מלך המשיח כ"משיח בוודאי¹², ומזה ברור שקיבוץ הגלויות נעשה על-ידי מלך המשיח.

תיווכים

יש כמה אפשרויות לתווכ בין שתי הדעות (ש"אלו ואלו דברי אלוקים חיים"):

זכו ולא זכו: סדר הגאולה המפורט בדברי הרמב"ם נאמר רק על מצב שהגאולה באה באופן טבעי, (במעמד ומצב של 'לא זכו'), אבל אם נזכה לגאולה באופן של ניסים בגלוי, ייתכן סדר אחר. במצב כזה ייתכן שקיבוץ גלויות יקרה לפני בניין בית המקדש¹³.

7) סידור עם דא"ח כולל דרושי דא"ח שנאמרו ע"י רבינו הזקן ונכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר האמצעי, וכשנמסרו אח"כ לדפוס הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

8) סח, א.

9) אגרות קודש שלו ח"א ע' שט ואילך.

10) על עבודת הברורים ועבודתינו בזמן הזה ראה קובץ חידון גאולה ומשיח (תשפ"ג קובץ א ע' 26).

11) נט, ב.

12) הלכות מלכים שם.

13) ראה ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 99 הערה 36, ושוה"ג להערה 33.

Kibbutz Galuyos - Refining the sparks

In the Siddur (with Chassidus) by the Alter Rebbe, he explains: "... and this is the reason for Kibbutz Galuyos specifically before Moshiach comes speedily in our days." It seems from here that the Alter Rebbe's opinion is that Kibbutz Galuyos will happen before Moshiach comes and before the Beis Hamikdash is built.

However, the Rebbe Rashab explains that the Alter Rebbe is not referring to Moshiach's physical arrival but to the **spiritual revelations** that Moshiach will bring, which are to manifest following the physical Kibbutz Galuyos. As understood simply, the physical kingdom of Moshiach (in its completeness) is only possible after Kibbutz Galuyos, for a king is not a king without his nation. Similarly, the profound spiritual revelations associated with Moshiach will come after the spiritual ingathering of the Galuyos, which is elevating the sparks dispersed throughout the world that we are currently refining. Moshiach will then enact the true elevation, unifying them truly with Kedusha, and only then will be the spiritual revelations of Moshiach. The Rebbe Rashab also points out that in another section of the Alter Rebbe's Siddur, it is explicitly stated that Kibbutz Galuyos will indeed take place only after the Beis Hamikdash has been rebuilt.

According to the Rambam, performing Kibbutz Galuyos (after previous actions, including the building of the Beis Hamikdash) is one of the things that define the king as definitely Moshiach, clearly indicating that Kibbutz Galuyos will be carried out by Melech HaMoshiach.

Reconciliations

There are several ways to Reconcile the two opinions (as both are Hashem's words):

Worthy or unworthy: The detailed order of the Geulah as described by the Rambam is mentioned only for a scenario where the Geulah

דרגות שונות: יש כמה וכמה דרגות שונות בבניין בית המקדש וקיבוץ גלויות. ואם כן אפשר לתווך בין הדיעות השונות, ולומר שבתחילה יהיה בנין בית המקדש בדרגא נמוכה, ולאחר כך יהיה קיבוץ גלויות, ולאחר קיבוץ גלויות יהיה דרגא נעלית יותר בבנין בית המקדש. (ועל ידי זה נעשה קיבוץ גלויות בדרגא נעלה יותר, וכן הלאה, בעילוי אחר עילוי)¹⁴.

טעימה מקיבוץ גלויות: הרבי ביאר¹⁵, שאע"פ שקיבוץ הגלויות האמיתי יהיה רק אחרי בניין בית המקדש, אולם הכנה ו'טעימה' מקיבוץ הגלויות הגדול תהיה גם קודם־לכן. אלא שזו הכנה ו'טעימה' בלבד, ואינה אתחלתא דגאולה כלל¹⁶.

הרבי הסביר בדומה לזה לאחרי נפילת "מסך הברזל". אז התחיל תנועה חזקה של עלייה לארץ ישראל מבני ישראל שבכל רחבי העולם. הרבי אמר אשר תנועה זו היא מעין והתחלה של קיבוץ גלויות, ושכבר רואים איך שענייני הגאולה מתחילים לקרות בעולם¹⁷.

---

14) שיחת ש"פ חיי שרה תשמ"ח (תורת מנחם תשמ"ח ח"א ע' 492, ובהנחה באידיש מאותה התוועדות, אות יב).

15) שיחות קודש תשכ"ח ח"ב ע' 83.

16) ראה תורת מנחם תנש"א ח"א ע' 292.

17) שיחת ש"פ ויקהל תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב חלק ב ע' 441. תורת מנחם תשנ"ב חלק

ב ע' 371).

comes in a natural way (if we did not merit), but if we merit a Geulah in a miraculous manner, a different order might occur. In such a scenario, it's possible that Kibbutz Galuyos will happen before the Beis Hamikdash is rebuilt.

Different Stages: There are several different stages in building the Beis Hamikdash and Kibbutz Galuyos. Therefore, it's possible to explain that initially, there will be a basic construction of the Beis Hamikdash, followed by Kibbutz Galuyos, and after Kibbutz Galuyos, there will be a higher level of the construction of the Beis Hamikdash. (This process will lead to a higher level of Kibbutz Galuyos, and so on).

Taste of Kibbutz Galuyos: The Rebbe explained that although the true Kibbutz Galuyos will only occur after the Beis Hamikdash is built, a preparation and 'taste' of Kibbutz Galuyos will also happen beforehand. However, this is only a preparation, and not the beginning of Geulah at all.

The Rebbe similarly explained about the fall of the Iron Curtain which started a significant wave of Yidden from across the globe making an Aliyah to Eretz Yisrael. The Rebbe said that this movement is a kind of the beginning and 'taste' of Kibbutz Galuyos, showing how the Geulah are starting to happen in the world.

בניית בית המקדש השלישי

בידי הקב"ה או בידי אדם

בספר הזוהר¹ מכונה הבית השלישי "בניינא דקוב"ה", כלומר בנין שייבנה על-ידי הקב"ה. רש"י אומר²: "מקדש העתיד שאנו מצפין, בנוי ומשוכלל הוא, ייגלה ויבוא משמים, שנאמר 'מְקַדֵּשׁ אֲדֹנָי-כּוֹנְנֵנוּ יְדִיָּהּ'". אבל יש דעה בחז"ל, שבית המקדש השלישי ייבנה בידי אדם, וכן פסק הרמב"ם³, שמשיח הוא זה שבונה את בית המקדש.

טעמו של הרמב"ם הוא שבניין בית המקדש הוא מצוות עשה (כפי שהוא עצמו מדגיש בתחילת הלכות בית הבחירה), ולכן צריכים בני ישראל לבנות בעצמם את הבית ולקיים את המצווה. אם הקב"ה יוריד את בית המקדש מוכן מן השמים, לא ויכולו בני ישראל לקיים את המצווה המיוחדת הזאת.

אבל מצד שני בספר זוהר נאמר, שמעלת הבית השלישי לגבי שני הבתי מקדש הקודמים הוא, שהללו היו מעשי ידי אדם, ולכן חרבו ("בניינא דבר נש, דלית ביה קיומא כלל"), אך הבית השלישי יהיה "בניינא דקוב"ה" ולכן יעמוד לנצח.

הרבי מסביר⁴ שגם דבר זה תלוי במצבם של בני ישראל. אם "זכו" ירד מן השמים,

(1) ח"א נט, סוף ע"א. ועוד.

(2) סוכה מא, א. ד"ה א"נ.

(3) הלכות מלכים פי"א ה"ד.

(4) בכל הבא לקמן ראה חידושים וביאורים בהלכות ביהב"ח סימן יט. שערי גאולה ח"ב (ימות

המשיח) ע' קי-קיט.

Building the Third Beis Hamikdash

By Hashem or by Humans

In the Zohar, the third Beis Hamikdash is referred to as “**The building of Hashem**,” meaning a building that will be built by Hashem. Rashi states: “The future Mikdash that we await, is built and perfected, will be **revealed and come from heaven**, as it is said, “The sanctuary, which Hashem’s hands established.” However, there is an opinion in Chazal that the third Beis Hamikdash will be built by **humans**, and so rules the Rambam, stating that Moshiach is the one who will build the Beis Hamikdash.

The Rambam’s reason is that building the Beis Hamikdash is a positive Mitzvah (as he himself emphasizes at the beginning of Halachos of the Beis Hamikdash), and therefore, the Yidden themselves must fulfill the Mitzvah and build the Beis Hamikdash. If Hashem would send down a pre-built Beis Hamikdash from heaven, the Yidden would not be able to perform this special Mitzvah.

On the other hand, the Zohar states that the advantage of the third Beis Hamikdash over the previous two is because the first two were

ואם "לא זכו" ייבנה בידי אדם.

שילוב בידי אדם ובידי שמים

ככמה מקומות הרבי מסביר באופן אחר, ומתווך בין שתי השיטות באופן ששתי השיטות יתקיימו בפועל:

בבית המקדש השלישי יהיו דברים שייבנו בידי אדם ויהיו דברים שירדו ויבואו מן השמים. בדרך זו שתי הדעות נכונות לפועל - מכיוון שזו מצוות עשה, יצטרך עם ישראל לבנות בעצמו, לפחות חלק מבית המקדש, והחלק השני יבואו מן השמים. ומצד זה יהיה הבית נצח.

הסבר זה מתווך בין הרמב"ם לבין הזוהר. הרמב"ם מדגיש את חלקו של האדם בבניין המקדש, אך הזוהר והמדרשים מדגישים את חלקו של הקב"ה. הסיבה לכך הוא משום שהרמב"ם עוסק בהלכה למעשה, מה החובות המוטלות על האדם. לכן הוא לא מזכיר את חלקו של הקב"ה בבניין בית המקדש השלישי. אך הזוהר והמדרשים עוסקים בהשלימות ותכלית המכוון של בית המקדש, שזה נפעל על-ידי חלקו של הקב"ה - מה שירד מלמעלה, מהשמים.

איך יהיה השילוב

יש כמה הסברים כיצד תהיה לפועל שילוב בין חלקו של עם ישראל וחלקו של הקב"ה בבניין בית המקדש:

(א) מלך המשיח יבנה את החלק הגשמי של בית המקדש, אבל אחר כך ירד לתר - מן השמים - המקדש הרוחני שלמעלה. בדיוק כמו שיש לאדם נשמה וגוף - כך בבית המקדש יש את החלק הגשמי ואת החלק הרוחני. דבר זה דומה למה שנאמר על המזבח, שחז"ל אמרו שאף-על-פי שהאש יורדת על המזבח מן השמים מצוה להביא אש מן ההדיוט (=האדם)⁵.

(ב) על הפסוק "טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ"⁶, אומר המדרש⁷, ששערי בית המקדש 'טבעו' בארץ ונגנזו בהר הבית, וכאשר ירד בית המקדש השלישי מן השמים, יתגלו השערים,

והסבר זה הוא היחיד העולה היטב עם שיטת רש"י הנ"ל.

(5) הסברנו בפנים ע"פ הספר "הלכתא למשיחא" שם אשר הדוגמה מאש שלמעלה הוא רק **בדוגמת וע"ד בנין ביהמ"ק משום שהאש מלמעלה היה אש גשמי ממש.**

(6) איכה ב,ט.

(7) במדבר רבה טו, יג.

made by humans and therefore were destroyed, while the third will be built by Hashem and therefore will stand forever.

The Rebbe explains that this is also dependent on the state of the Yidden. If the Yidden merit, it will descend from heaven; if they do not merit, it will be built by humans.

By Human and by Hashem

In several cases, the Rebbe offers a different explanation that reconciles two opinions, suggesting that both could be true:

In the third Beis Hamikdash, there will be parts built by humans and parts that will descend from heaven, so both opinions are correct. Since it's a positive Mitzvah, the Yidden will need to construct at least part of the Beis Hamikdash themselves, while the other part will come from heaven. Thus, the Beis Hamikdash will be eternal.

In the third Beis Hamikdash, parts will be built by humans and other parts will descend from heaven, reconciling both opinions. As fulfilling a positive Mitzvah, the Yidden will construct part of the Beis Hamikdash themselves. The remaining sections will be divinely provided. This combination ensures that the Beis Hamikdash will be eternal.

This explanation mediates between the Rambam and the Zohar. The Rambam emphasizes the **human** role in building the Beis Hamikdash, and the Zohar and Midrashim point out **Hashem's** part. The reason is because the Rambam discusses Halacha, the duties imposed on a person. Therefore, he does not mention Hashem's part in building the third Beis Hamikdash. However, the Zohar and Midrashim discuss the complete and ultimate purpose of the Beis Hamikdash, which is achieved by Hashem's part, that comes down from heaven.

ויקבעו במקומם על-ידי בני ישראל. ומכיוון שהמעמיד את הדלתות נחשב כאלו בנה את כל הבית, יקיימו בכך בני ישראל את מצוות בנין בית המקדש.

ג) יש הבדל בין מידות בית המקדש במסכת מידות לבין המידות בספר יחזקאל⁸, לכן הרבה דברים בספר יחזקאל הם "דברים סתומים" וקשה להבין איך לבנות אותם בפועל⁹.

וכאן יבוא השילוב: בני ישראל יבנו את בית המקדש על פי המידות הברורות שבמסכת מידות. ואותם "דברים הסתומים" בספר יחזקאל ירדו ויבואו משמים.

ברזל בבית המקדש

במשכן ובשתי בתי המקדש לא השתמשו כלל בברזל לבנין הבית. היה זה, כספ, נחושת ושאר החומרים הכתובים בפרשת תרומה, אבל לא ברזל.

הטעם לכך מבואר בדברי רש"י¹⁰ ש"הברזל נברא לקצר ימיו של אדם", וברור שדבר שלילי כזה שגורם הרס והיפך החיים אינו מתאים להיות חלק מבית המקדש.

יתרה מכך: מבואר במדרש¹¹ על הפסוק¹²: "וְזָאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם זָהָב וְכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת", שיש קשר בין ברזל והחרבת בית המקדש: "ברזל אין כתיב כאן לא במשכן ולא במקדש, למה? שנמשלו בו אדום שהחריבו בית המקדש". היינו שברזל מסמל את אדום שהביאו לחורבן הבית, ולכן הברזל נחשב לדבר שלילי בבית המקדש, ובמילא לא השתמשו בו לבניית המקדש.

איסור מוחלט על ברזל

לא זו בלבד שלא השתמשו בברזל לבנין, אלא שאפילו להשתמש בברזל בתור כלי עבודה, בשביל לחתוך וליישר אבנים ועצים היה אסור בכל הר הבית. בעת שהיה צורך

8) פרקים מ"ג. מפורטת שם נבואה שבה גילה הקב"ה את "צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומובאו וכל צורתיו". לפי המפרשים, זה בית המקדש השלישי.

9) הרמב"ם (הלכות בית-הבחירה פרק א, הלכה ד) אומר: "בנין העתיד להיבנות, אף-על-פי שהוא כתוב ביחזקאל, אינו מפורש ומבואר".

10) יתרו כ, כב.

11) שמות רבה לה, ה.

12) שמות כה, ג.

Who will build what?

There are several explanations how the Yidden and Hashem will collectively participate in building the Beis Hamikdash.

1) Moshiach will build the **physical** part of the Beis Hamikdash, and afterward, the spiritual Mikdash from Hashem will descend into it. Just as a person has a soul and body, so too the Beis Hamikdash will have a physical and a spiritual part. This is **similar** to what is said about the Mizbeach: although the fire descends from heaven, it is a Mitzvah for a person to bring fire.

2) Regarding the Pasuk “Its gates are sunk into the ground,” the Midrash says that the gates of the Beis Hamikdash sank and were buried in the Har Habayis. When the third Beis Hamikdash descends from heaven, the gates will be revealed and placed in their position by the Yidden. Since the one who sets the doors is considered as if he built the entire house, the Yidden will thereby fulfill the Mitzvah of building the Beis Hamikdash.

3) There is a difference between the dimensions of the Beis Hamikdash in Maseches Middos and those in Yechezkel, with many details in Yechezkel being mysterious and making it difficult to understand how to construct from them. The Yidden will build the Beis Hamikdash according to the clear measurements in Maseches Middos. Those mysterious details in Yechezkel will descend and come from heaven.

Iron in the Beis Hamikdash

In the Mishkan and the two Batei Mikdash, iron was not used at all in the construction of the building. There was gold, silver, and copper, and other materials listed in Parshas Terumah, but no iron.

להשתמש בכלי ברזל השתמשו בו רק מחוץ להר הבית¹³.

אך הבית המקדש השלישי כן ייבנה מברזל. רמז לכך נמצא בפסוקים בספר דברי הימים שמתאר מה הכין דוד מלך ישראל לבניית בית המקדש (שנבנה בידי שלמה בנו)¹⁴: "הַכִּינֹתִי לְבַיִת אֱלֹהִים" ... "וּבְרָזַל מֵאֶה אֶלֶף כֶּכָּרִים". עיקר ושלמות ענין זה יהיה בבית המקדש השלישי שייבנה על-ידי דוד מלכא משיחא, שאז הדבר יהיה מותר.

ביטול הרע בגאולה

נשאלת השאלה: כיצד יהיה ברזל בבית המקדש השלישי, הרי זהו דבר שלילי?

התשובה לכך הוא שבזמן הגאולה יתבטל הרע מן העולם, ולכן כוח ההרס השלילי שיש בברזל יתבטל, ואז ישתמשו בברזל רק לדברים טובים.

יתרה מזאת: הברזל יהיה חלק עיקרי בבניין הבית, כמו שנאמר בדברי הימים: "הַכִּינֹתִי לְבַיִת אֱלֹהִים" ... "וּבְרָזַל מֵאֶה אֶלֶף כֶּכָּרִים!" כך יהפוך הברזל, שגרם לחורבן המקדש, לחומר בונה ומחזק בבניין הבית השלישי¹⁵.

---

13) סוטה מח, ב. ולשיטת רבי יהודה אפילו מחוץ להר הבית היה אסור להשתמש בכלי ברזל, והכנת האבנים לבניין היה על-ידי ה"שמיר".

14) דה"א כט, ב; ז (וראה שם כב, יד (טז)).

15) משיחת ש"פ ויחי תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב ע' 232 ואילך). ראה גם: תו"א ויגש בתחילתו (ולהעיר גם מהמבואר בלקו"ש ח"ו ע' 15).

The answer to this is that in the time of the Geulah, evil will be removed from the world. The negative destructive power that iron has will be negated, and then iron will only be used for good things.

Moreover: Iron will be a major part of the construction of the Beis, as it says in Divrei Hayamim: "I have prepared for the house of Hashem" ... "and iron, one hundred thousand Kikar"! Thus, the iron that caused the destruction of the Mikdash will turn into a constructive and strengthening material in the building of the Third Beis Hamikdash.

The reason for this is explained in Rashi that iron was created to shorten life, and clearly, such a negative element causing destruction and the opposite of life is not suitable to be part of the Beis Hamikdash.

Moreover, the Midrash explains the Pasuk, “And this is the contribution that you shall take from them: gold, silver, and copper,” to indicate a connection between iron and the destruction of the Beis Hamikdash: “Iron is not mentioned here, neither in the Mishkan nor in the Beis Hamikdash. Why? Because it is associated with Edom, who destroyed the Beis Hamikdash.” This means that iron symbolizes Edom, which led to the destruction of the Beis Hamikdash; therefore, iron is considered a negative element in the Beis Hamikdash and was consequently not used in its construction.

Prohibition Against Iron

Not only was iron not used for building, but even using iron as a tool for cutting and shaping stones and wood was prohibited throughout the entire Har Habayis. When there was a need to use an iron tool, it was only used outside of Har Habayis.

However, the **Third Beis Hamikdash will** be built from iron. A hint to this is found in the Pasuk in Divrei Hayamim that describe what King David prepared for the building of the Beis Hamikdash (which was built by his son Shlomo): “I have prepared for the house of Hashem... and iron, one hundred thousand Kikar (approx. Three million kilograms, or 3,200 Ton) “ The completion of this will be by the Third Beis Hamikdash that will be built by Moshiach, when this will be permitted.

Nullification of Evil by the Geulah

The question arises: How can there be iron in the Third Beis Hamikdash, it is a negative thing?

סימן לנצחיות

עוד הסבר לגבי הברזל לעתיד לבוא¹⁶:

לפי תורת הקבלה הברזל הוא סימן לכך שבית המקדש השלישי יהיה נצחי, לעומת בתי המקדש הקודמים שנהרסו.

המשכן היה זמני, עשוי מדברים לא קבועים כמו עץ ויריעות. משכן שילה כבר היה בנוי מדבר חזק יותר - אבנים, אבל עדיין לא היה מושלם, כי הגג היה מיריעות. ואפילו בית המקדש הראשון שנבנה כולו מאבנים, בסוף נהרס.

לכן בבית השלישי ישתמשו בברזל, החומר הכי חזק שיש, כדי להראות על נצחיותו של בית המקדש.

---

(16) עיין בספר 'הנה ימים באים' ח"א ע' 212-213 ע"פ ספר השיחות שם.

A Sign of Eternity

Another explanation about iron Li'osid Lavo:

According to Kabbalah, iron is a sign that the Third Beis Hamikdash will be eternal, unlike the previous Batei Mikdash that were destroyed.

The Mishkan was temporary, constructed from wood and curtains. The Mishkan in Shiloh, although built from a sturdier material—stone—was still not fully complete, as its roof was made of curtains. Even the First Beis Hamikdash, entirely built from stone, was eventually destroyed.

Therefore, in the Third Beis, iron will be used, the strongest material available, to signify the eternity of the Beis Hamikdash.

מעלת בית המקדש השלישי

המקדש הראשון והשני

בין תקופת בית הראשון ותקופת בית שני היו הבדלים במדרגתם הרוחנית של בני ישראל:

בית הראשון: בימי הבית הראשון הגילוי אלוקות היה באופן של "מלמעלה למטה".

כלומר, בית המקדש הראשון נבנה בימי שלמה המלך, בתקופה שבה הייתה התג' לות אלוקית מאוד גדולה¹. גם בני ישראל עמדו אז בדרגה רוחנית גבוהה ביותר, מצד הגילוי האלוקי שהאיר בעולם.

אבל החסרון של הבית הראשון היה, שכל הגילויים האלוקיים באו מלמעלה ולא כל כך) מצד עבודת המטה (עבודת בני ישראל), ולכן העולם עצמו לא היה כלי בש' ביל לגילוי אלקות. ולכן הבית הראשון לא היה יכול להיות קיים באופן נצחי ולבסוף חרב הבית.

בית שני: בבית השני היה המצב הפוך: גילוי אלוקות "מלמטה למעלה".

דהיינו שלגבי הבית הראשון הייתה בו ירידה באופן גילוי האלוקות. הדבר התבטא גם בעובדה שחסרו בו חמישה דברים עיקריים²: הארון (עם הכפורת והכרובים), האורים ותומים, האש, השכינה ורוח הקודש. גם הזמן שבו נבנה לא הייתה בתקופה טובה לעם ישראל. הוא נבנה כשעם ישראל היה תחת הממשלה של אומות העולם.

אבל מצד שני, ה'מטה' היה כלי לאלקות. בני ישראל היו אז במדריגת בעלי תשׁו

(1) כדברי הזוהר (ח"ב פה, א) "קיימא סיהרא באשלמותא".

(2) יומא כא, ב.

— The Super Hamikdash Third Beis —

The First and Second Beis Hamikdash

During the periods of the first and second Beis Hamikdash, Yidden were at different spiritual levels:

First Beis Hamikdash: by the First Beis Hamikdash, the Gilui Elokus was in a manner of “**from above to below.**”

Meaning, the First Beis Hamikdash was built in the days of Shlomo Hamelech, a time when there was a very great Gilui Elokus . Yidden also stood at a very high spiritual level then, due to the Gilui Elokus that illuminated the world.

However, the drawback of the First Beis Hamikdash was that all the Gilui Elokus came from above and not (so much) from the Avodah of Yidden, and therefore the world itself was not a vessel for Gilui Elokus. Consequently, the First Beis Hamikdash could not stand eternally and was eventually destroyed.

Second Beis Hamikdash: In the Second Beis Hamikdash, it was reversed: Gilui Elokus was “**from below to above.**”

This means that compared to the First Beis Hamikdash, there was a decline in the level of Gilui Elokus. This was also reflected in the fact that it lacked five essential things: the Aron, (with the Keruvim and

בה, ולכן העולם נזדכך.

כתוצאה מכך שהמטה היה כלי לקדושה, הבית השני היה קיים קצת יותר זמן מהבית הראשון, וגם היה יותר גדול (כי גדר העולם הוא מקום זמון). ואע"פ שהמטה היה כלי לקדושה, מכל-מקום גם הבית המקדש השני נחרב לבסוף, כיון שמה שיש ביכולתם של בני אדם להשיג בכוחות עצמם הוא מוגבל ואין קיום נצחי להתעוררות מלמטה³.

נצחיות בית המקדש השלישי

מעלתו של בית המקדש השלישי הוא שהוא יהיה בנין נצחי משום שהוא "בנין הקב"ה".

במאמרי חז"ל רבים מבואר אודות מעלת הבית המקדש השלישי שיהיה תמיד ונצח⁴. הגמרא אומרת⁵, שאצל אברהם מוזכר מקום המקדש בלשון "הר" ("בְּהַר ה' יִרְאֶה"⁶). אצל יצחק - בלשון "שדה" ("וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹךְ בְּשֵׂדֵה"⁷). ואילו אצל יעקב הלשון הוא "בית" ("וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֱלֹהִים⁸). המפרשים מסבירים, ששלושת הכינויים הללו (הר, שדה, בית) מתייחסים לשלושת בתי המקדש: הבית הראשון והבית השני הם בדוגמת 'הר' ו'שדה', שהם לא מקום שאפשר לגור בקביעות. ואילו בית המקדש השלישי הוא בבחינת 'בית', שעומד בקביעות.

ובחסידות מוסבר⁹ הקשר בין יעקב לבחינת בית שעומד לעד, שענינו של יעקב הוא אמת, ואמת הוא דבר נצחי העומד לעד, וכמו שנאמר¹⁰: "שִׁפְתַי אֶמֶת תִּכְוֶן לְעַד".

הטעם לנצחיות המקדש

הביאור הפנימי במה שנתבאר לעיל שהטעם לכך שבית המקדש השלישי יהיה נצחי הוא מפני שיהיה "בנין הקב"ה":

-
- 3 ראה שערי גאולה ח"ב (ימות המשיח) ע' קי-קיט. חידושים וביאורים בהלכות ביהב"ח ח"ב שיחה ו (ע' קנג). ועוד.
  - 4 ראה גם זוהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א. ועוד.
  - 5 פסחים פח, א. וראה רש"י ומהרש"א על אתר.
  - 6 בראשית כב, יד.
  - 7 בראשית פרק כד, סג.
  - 8 בראשית פרק כח, יט.
  - 9 ספר המאמרים מלוקט חלק ד ע' שלג.
  - 10 משלי יב, יט.

Kapores), the Urim Vetummim, the fire, the Shechinah, and Ruach Hakodesh. Also, the time it was built was not a favorable period for the Yidden. It was built when the Yidden were under the governance of the non-Jews.

On the other hand, the world (“below”) was a vessel for Elokus. Yidden were then at the level of Ba’alei Teshuvah, and they therefore purified the world.

As a result, since the world was a vessel for Kedusha, the Second Beis Hamikdash lasted a bit longer than the First Beis Hamikdash and was also larger (since the dimensions of the world are time and space). However, Even though the world was a vessel for Kedusha, the Second Beis Hamikdash was eventually destroyed too, because what humans can achieve on their own is limited, and nothing from below is eternal.

Eternity of the Third Beis Hamikdash

The advantage of the Third Beis Hamikdash is that it will be eternal because it is the building of Hashem.

Many teachings of Chazal discuss the eternal nature of the Third Beis Hamikdash. The Gemara states that by Avraham, the place of the Beis Hamikdash is referred to as a mountain (“on the mountain of Hashem it will be seen”). By Yitzchak it is referred to as a field (“Yitzchak went out to Daven in the field”). Whereas with Yaakov, it is called a house (“and he called the name of that place the house of Hashem”). The Mifarshim explain that these three designations (mountain, field, house) refer to the three Bati Mikdash: the First and Second Beis Hamikdash are like a mountain and field, which are not places for permanent dwelling. And the Third Beis Hamikdash is like a house, which stands Permanently.

Chassidus explains that the house of Yaakov stands forever because

יש משהו מיוחד בבית המקדש השלישי שלא היה בבתי המקדש הקודמים. בבית המקדש השלישי יהיו שתי המעלות שהיו בבית הראשון והשני. מצד אחד, יהיה בו התגלות ואור אלוקי גדול אף יותר מתקופתו של שלמה המלך. מצד שני, הוא יבנה לאחר זיכוכ והכנה של העולם דרך עבודת בני ישראל בגלות, ולכן יהיה כלי לקבל את גילוי אלוקות מלמעלה.

לכן בית המקדש השלישי יהיה נצחי, כי הוא יהיה שילוב של גילוי אלוקות (מ'למעלה') ועבודת הזיכוכ של בני ישראל (ה'מטה').

הכח לחבר ה'מטה' (שענינו הוא הגבלה והשינוי) עם הגילוי האלוקי הבלי גבול שמלמעלה, הוא על-ידי גילוי העצמות שלמעלה מכל ההגדרות (של בלי גבול וגבול, ו'מעלה' ו'מטה'), ולכן יכול לחברם ולאחדם ביחד. וזהו הענין הפנימי בדברי הזוהר¹¹ שבית המקדש השלישי יהיה נצחי מפני שיהיה "בנין הקב"ה", דהיינו שיהיה בו כח העצמות שמחבר בלי גבול וגבול ביחד.

חיבור שלוש הבתי מקדשות

אף שבית המקדש השלישי שלו אנו מצפים יבנה מחדש, עדיין יש חלק אחד שקיים עוד מבית המקדש הראשון, ועל-ידי חלק זה מתחברים שלוש הבתי מקדשות יחד.

בעת ששלמה המלך בנה את בית המקדש הראשון וידע שסופו ליחרב, הוא בנה מקום עמוק באדמה, שבשביל להגיע למקום זה צריך לעבור במקומות מחבוא עקר מות ומקום זה הוא בדיוק תחת מקום הארון שבקודש הקדשים. לפני שבית המקדש נחרב צווה יאשיהו המלך לגנוז את הארון במקום הזה שהכין שלמה¹².

הרבי מסביר¹³, שהמקום שבו גנז יאשיהו המלך את הארון, אינו סתם מקום להחביא את הארון שלא יתפסוהו האויבים, אלא שמקום זה נחשב לחלק מקודש הקדשים ואפילו יש לו את קדושת קודש הקדשים. כיון שמלכתחילה כשבנה שלמה מקום לארון, בנה שני מקומות, אחד בחלק הגלוי של קודש הקדשים, ואחד באותו מקום רק יותר עמוק באדמה.

לפי זה יוצא שאף אחרי חורבן הבית, עדיין נשאר מקום אחד שלא נחרב והוא מקום הארון.

(11) זח"ג רכא, א. זח"א כח, א.

(12) רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ד הלכה א.

(13) לקוטי שיחות חלק כא ע' 156 ואילך.

Yaakov's attribute is truth, and truth is an eternal entity. As it is said, "The lip of truth shall be established forever."

The Reason for the Eternality of the Mikdash

The inner reason that the Third Beis Hamikdash will be eternal is that it will be built by Hashem:

The Third Beis Hamikdash possesses unique qualities not found in the previous two. It will have the qualities of both the First and Second Beis Hamikdash. On one hand, it will feature a greater revelation of Elokus than was present during the time of Shlomo Hamelech. On the other hand, it will be constructed after the refinement and preparation of the world through the Avodah of Yidden during Golus, making it a suitable vessel to receive the Gilui Elokus from above.

Therefore, the Third Beis Hamikdash will be eternal, because it will be a combination of Gilui Elokus (from 'above') and the purification work of Yidden (the 'below').

The power to connect the 'below' (which has limitation and change) with the infinite Gilui Elokus from above is through the revelation of Hashem's essence, which is beyond all definitions (the limited and unlimited, 'above' and 'below'), and therefore can unify and integrate them together. This is the deeper meaning of the Zohar that the Third Beis Hamikdash will be eternal because it will be the building of Hashem, meaning it will have the power of Hashem's essence that unites the limited and unlimited together.

Connecting the Three Beis Hamikdash

Although the Third Beis Hamikdash that we await will be built anew, there is still one part that exists from the First Beis Hamikdash, and through this part, the three Beis Hamikdash will be connected.

ועל פי זה מובן ששלוש הבתי מקדשות אינם שלוש בתים נפרדים, והבית המקדש השני והשלישי הם לא בתים חדשים אלא המשך מהבית הראשון, כיון שמקום הארון שהוא ה'עצם' של בית המקדש נשאר תמיד שלא שייד בו חורבן, וממנו (ומכחו) נבנים הבית השני והשלישי.

When Shlomo Hamelech built the First Beis Hamikdash and knew that it would eventually be destroyed, he built a deep place in the ground, accessible only through twisted hiding places, exactly beneath the location of the Aron in the Kodesh Hakodashim. Before the Beis Hamikdash was destroyed, king Yoshiyahu commanded that the Aron be hidden in this place prepared by Shlomo.

The Rebbe explains that the place where king Yoshiyahu hid the Aron is not just any hiding place to prevent the enemies from capturing the Aron, but this place is considered part of the Kodesh Hakodashim and even has the holiness of the Kodesh Hakodashim. Initially, when Shlomo built a place for the Aron, he built two places, one in the visible part of the Kodesh Hakodashim, and one in that same location, just deeper in the ground.

According to this, even after the destruction of the Beis Hamikdash, there is still one place that was not destroyed, and that is the place of the Aron.

Therefore, it is understood that the three Batei Mikdashos are not three separate buildings. The Second and Third Beis Hamikdash are not new buildings but continuations of the First Beis Hamikdash. This continuity is because the location of the Aron, which is the essence of the Beis Hamikdash and does not allow for destruction, always remains. And from there, the Second and Third Beis Hamikdash are built.

קיבוץ גלויות ועשרת השבטים

קיבוץ גלויות

ההבטחה על קיבוץ גלויות

אחד היעודים החשובים על הגאולה, הוא היעוד על קיבוץ גלויות, שלעתיד לבוא יתקבצו בני ישראל מכל מקום בעולם ויבואו אל ארץ ישראל. הבטחה זו מצינו מפורש בתורה וכן בנביאים בכמה מקומות. וזהו לשון הפסוק: "וְשָׁב ה' אֶלְקֵינוּ אֶת שְׁבוּתֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ וְשָׁב וְקִבְּצֵנוּ מִכָּל הָעַמִּים". ובנביא נאמר: "הֲנִי מְבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבְּצֵנוּ תִים מִיִּרְכַּתִּי אֶרֶץ . . קֶהֱל גְדוֹל יִשׁוּבוּ הֵנָּה".

קיבוץ גלויות יכלול גם את אותם היהודים שנאבדו ואינם יודעים שהם יהודים ואפילו את היהודים שלא ירצו לצאת מהגלות. פרט זה מפורש בדברי הנביא ישעיהו: "וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גְּדוֹל וְיָבֹאוּ הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדְּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַיִם". ובלשונו של רש"י³: "גדול יום קבוץ גלויות ובקושי, כאילו הוא עצמו צריך להיות אוהז בידיו ממש איש איש ממקומו".

(1) נצבים ל, ג ואילך.

(2) כז, יב-יג.

(3) נצבים ל, ג.

Kibbutz Galuyos and the Ten Shevatim

Kibbutz Galuyos

The Promise

One of the important aspects of the Geulah is the Kibbutz Galuyos (Ingathering of the Exiles), when Yidden from all over the world will be gathered and come to Eretz Yisrael. This promise is explicitly found in the Torah and in several of the Nevi'im. The Pasuk states: "And Hashem will return your captivity and have compassion upon you, and will return and gather you from all the nations." And in the Nevi'im, it is said: "Behold, I will bring them from the north country, and gather them from the corners of the earth... a great congregation shall return here."

Kibbutz Galuyos will also include Yidden who are lost and do not know they are Jewish, and even those who do not want to leave Golus. This detail is explicit in Yeshayahu: "And you shall be gathered one by one, O children of Yisrael. And it shall be on that day, that the great Shofar shall be blown, and they shall come who were lost in the land of Ashur, and the outcasts in the land of Egypt, and shall worship

קיבוץ גלויות הוא גם אחד מהדברים שמפורש בהלכה שיקרה, כמו שהרמב"ם כותב⁴ שמלך המשיח "מקבץ נדחי ישראל".

גאולת כולם - עבדי

ביציאת מצרים לא כל העם יצאו. היו כאלה שלא רצו לצאת ממצרים, והם מתו בזמן מכת חושך⁵. אבל בגאולה האמיתית והשלימה כולם (בלי שום יוצא מן הכלל) יגאלו ויתקבצו אל ארץ ישראל.

הסיבה שכולם יגאלו היא, שבמתן תורה נשתנה ונתחזק הקשר בין בני ישראל אל הקב"ה. במתן תורה בחר הקב"ה בעם ישראל. וגם, בני ישראל נעשו עבדים לה', כמו שנאמר⁶: "כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם".

מבואר בחסידות⁷, שיש מעלה בבחירת הקב"ה בבני ישראל שנתחדש במתן תורה, על הקשר שהיה בין הקב"ה לבני ישראל לפני כן, שאז נקראו בשם בנים להקב"ה. כי היחס והקשר של אב ובן, אף שהוא מאוד עמוק, אך בכל זאת סוף סוף אין זה בא מהעצם ממש של האב והבן. ולכן שייך שהבן יתנגד להקשר שלו עם אביו. אבל בחירה חפשית, הוא שבוחר כן לא משום איזה סיבה וטעם, אלא בבחירה חפשית שבא מעצמות האדם ממש. ולכן כאשר הקב"ה בחר בבחירתו החפשית את בני ישראל בעת מתן תורה, קשר זה בא מעצמותו ומהותו ממש.

וזה קשור עם הענין השני שנתחדש בשעת מתן תורה, שאז נעשו בני ישראל עבדים לה'. החילוק בין בן ועבד הוא, שהקשר של הבן עם אביו אינו בא מעצמותו ממש. אבל אצל העבד הקשר אל האדון חודר בעצמות העבד ממש, מפני שעבד מוסר עצמו לגמרי להאדון שלו, דהיינו שהביטול שלו חודר בעצם מציאותו, עד שכל מציאותו נעשה רק (חלק מ) מציאות האדון בלבד. וכן הוא אצל בני ישראל, שבשעת מתן תורה נעשו הם עבדים לה', והקשר שלהם עם הקב"ה חדר בעצם מציאותם ממש. ולכן לאחר מתן תורה, אין זה שייך שיהודי יתנגד באמת להקשר שלו עם הקב"ה, מכיון שבמהותו ועצמותו הוא בוחר באלקות.

אלא, שבאופן זמני יהודי יכול להתנהג כאילו אינו עבד ה', אבל זה עדיין לא מבטל את הקשר שלו עם ה' ולכן גם לעתיד לבוא הוא יגאל.

4 הלכות מלכים תחילת פרק יא.

5 שמות רבה פי"ד, ג.

6 ויקרא כה, נה.

7 ראה לקוטי שיחות חלק יא ע' 4 ואילך.

Hashem in the holy mount at Yerushalayim.” As Rashi writes: “The day of Kibbutz Galuyos is great and difficult, as if He Himself needs to hold their hands literally, each person from his place.”

Kibbutz Galuyos is also one of the things explicitly stated in Halacha that will happen, as Rambam writes that Melech HaMoshiach “will gather the dispersed Yidden.”

Everyone will be Redeemed

By Yetzias Mitzrayim, not everyone left. There were those who did not want to leave Mitzrayim, and they died during the plague of darkness. But in the future Geulah, everyone (without any exceptions) will be redeemed and gathered to Eretz Yisrael.

The reason everyone will be redeemed is that the connection between Yidden and Hashem was changed and strengthened since Matan Torah. At Matan Torah, Hashem chose the Yidden. Also, the Yidden became servants to Hashem, as it is said: “For the Yidden are servants to Me; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt.”

Chassidus explains that there is an advantage in Hashem’s **choice** of the Yidden at Matan Torah, over the relationship that existed between Hashem and Yidden before that, when we were called **children** of Hashem. Because the relationship and connection of a father and son, although very deep, ultimately does not come from the very essence of the father and the son. Therefore, it is possible for the son to oppose his connection with his father. But when a person chooses without any reason, it comes from the very essence of the person. Therefore, when Hashem chose Yidden at the time of Matan Torah, this connection came from His very essence.

This is also connected with the second thing that started by Matan Torah, when Yidden became servants to Hashem. The difference

ועוד זאת: על הפסוק "ושב ה' אלקיך את שבותך" אומר רש"י, ש"השכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם". ואם-כן, גאולת השכינה תהיה רק לאחר שהיהודי האחרון והכי נידח ייגאל, כי הגאולה תלויה בכל יהודי ויהודי בלי יוצא מן הכלל.

מתנת האומות

הגאונים כתבו⁸, שבני ישראל יחזרו על ידי כל אומה ואומה שבתוכו הם גרו. משום שבעת שיבוא משיח צדקנו, כל עם ועם ירצה להביא מתנה למלך המשיח ולהתקרב אליו.

ואז אומות העולם יאמרו לעצמם: איזו מתנה נביא למלך הזה? הרי כל הכסף והכלים לא חשובים בשבילי! אבל את בני עמו ועדתו אנחנו נביא לו כמתנה. על זה נאמר⁹: "וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לָהּ".

האופן שבו כל אומה תביא את בני ישראל ישתנה בהתאם לעושרה של המדינה. אומות עשירות המחזיקות בעדרי סוסים ובהמות ישתמשו בהם כדי להביא את בני ישראל חזרה לארץ ישראל. אבל אומות אחרות שאין ברשותן בעלי חיים, ישאו את בני ישראל בכוחות עצמן, על כתפיהם. אומות נוספות יביאו את בני ישראל באוניות מסוגים שונים.

ואלו שנמצאים במדבריות או במקומות אחרים שאין שם עמים שיביאו אותם, "ישאם אלקינו כברוחות, שנאמר¹⁰: אִמְרָ לְצָפוֹן: תִּגְי! וּלְתִימֹן: אֵל תִּכְלָאֵי! וכמו נשואים על העבים ועל הענן, שנאמר¹¹: מִי אֱלֹהָ כָעֵב תַּעֲוֹפִינָה".

חזרת עשרת השבטים

לאחר ששלמה המלך נפטר, נתחלק עם ישראל לשתי ממלכות נפרדות. רחבעם בנו של שלמה מלך (רק) על שבט יהודה ובנימין, וירבעם שהיה משבט אפרים מלך על שאר השבטים. בזמן שהושע בן אילה מלך על עשרת השבטים (יותר מ-150 שנה לפני חורבן בית המקדש), נלחם בהם מלך אשור והגלה אותם אל "בְּחֶלְחָ וּבְחָבוֹר

(8) ראה 'ילקוט מדרשים' (תשס"ז) ח"ד ע' קלא מ'תשובת רבינו האי גאון מענין הישועה'. ועוד.

(9) ישעיה סו, כ.

(10) ישעיה מג, ו.

(11) ישעיה ס, ח.

between a son and a servant is that the son's connection with his father does not come from his very essence. But for a servant, the connection to the master penetrates the servant's very essence because a servant completely surrenders himself to his master, meaning his nullification penetrates his very reality, so that his entire existence becomes only (part of) the master. Thus, at the time of Matan Torah, Yidden became servants to Hashem, and their connection with Hashem penetrated their very existence. Therefore, after Matan Torah, it is not possible for a Yid to truly oppose his connection with Hashem, since his essence chose Elokus.

However, temporarily a Yid may behave as if he is not a servant of Hashem, but this still does not negate his connection with Hashem and therefore he will also be redeemed in the future.

Moreover, on the Pasuk "And Hashem will return your captivity," Rashi says, "The Shechinah dwells with the Yidden in the troubles of Golus." Therefore, the redemption of the Shechinah will only occur after the last and most remote Yid is redeemed, as the Geulah depends on every single Yid.

Gifts from the Nations

The Gaonim wrote that the Yidden will return through each in which they have lived. This is because, when Moshiach arrives, every nation will want to bring a gift to Moshiach and become close to him.

Then, the non-Jews will ask themselves: What gift can we offer this king (Moshiach), when monetary wealth and material possessions hold no significance to him? They will decide to present the most valued offering of all—their own people. As it is written: "And they shall bring all your brothers from all the nations as an offering to Hashem."

The manner in which each nation will bring the Yidden will vary

נְהַר גּוֹזֵן וְעָרֵי מְדִיָּה. אבל שבטי יהודה ובנימין, שעליהם מלך חזקיהו, לא הוגלו כיון שנעשה להם נס וכל צבאו של מלך אשור נחרב.

לאן גלו

אף שהנביא כותב את המקומות שאליהם הוגלו עשרת השבטים, עדיין אינו ברור איפוא הם נמצאים. בגמרא¹² יש חילוקי דעות לאן הוגלו, "מר זוטרא אמר לאפריקי, ורבי חנינא אמר להרי סלוג". ובירושלמי נאמר¹³, "לשלש גלויות גלו ישראל, אחד לפנים מהר סמבטיון, ואחד לדפני של אנטיוכיה, ואחד שירד עליהם הענן וכיסה אותם".

עוד נקודה חשובה היא, שאף שגלו עשרת השבטים ואין אנו יודעים היכן הם נמצאים, עדיין יש בינינו עכשיו מכל השבטים. כי בגמרא¹⁴ מסופר איך שירמיהו הנביא הלך להחזיר את עשרת השבטים, ובפועל החזיר רק חלק קטן מכל שבט¹⁵. יש גם דעות שבמלחמת סנחריב רק ראשי ונכבדי העם גלו אבל שאר האנשים ה'פשוטים', הצטרפו לשבט יהודה ובנימין¹⁶.

חזרת השבטים לעתיד

מה יהיה גורלם של עשרת השבטים שטרם שבו?

יש מחלוקת במשנה¹⁷, מה יקרה לעשרת השבטים לעתיד לבוא. רבי עקיבא אומר ש"עשרת השבטים אינן עתידין לחזור", ורבי אליעזר אומר שהם יחזרו. ובגמרא¹⁸ יש דיעה שזה תלוי במעשיהם: אם יעשו תשובה הם יחזרו, אך אם לא יעשו תשובה הם לא יחזרו.

המהר"ל¹⁹ מדגיש, שגם לדעת האומר שעשרת השבטים אינם עתידים לחזור, אין המדובר בכל עשרת השבטים, שהרי הרבה מהם כבר שבו, כמו שאמרו חכמים שירמיהו החזיר אותם, אלא שהסובר שאינם עתידים לחזור, כוונתו על אלו שגלו ולא חזרו בימי ירמיהו. כלומר, לכולי עלמא יהיו י"ב שבטים לעתיד לבוא, שהרי יש בינינו

(12) סנהדרין צד, א.

(13) סנהדרין פ"י סוף ה"ד.

(14) מגילה יד, י. ערכין לג, א.

(15) רש"י בסנהדרין קי, ב.

(16) הדעות בזה הובאו ב'מרגליות הים' לסנהדרין שם.

(17) סנהדרין י, ג.

(18) תלמוד בבלי וירושלמי שם.

(19) נצח ישראל פרק לד.

according to the wealth of the country. Wealthy nations that possess herds of horses and cattle will use them to bring the Yidden back to Eretz Yisrael. However, other nations that do not have animals will carry the Yidden on their own shoulders. Additional nations will bring Yidden in various types of ships.

And for those [Yidden] who are in deserts or other places where there are no nations to bring them, “Hashem will carry them as if by winds, as it is said: ‘Say to the north, Give up; and to the south, Keep not back: and as carried upon the clouds, as it is said: Who are these that fly as a cloud, and as the doves to their windows.’”

Return of the Ten Shevatim

After the death of King Shlomo, the Yidden split into two separate kingdoms. Rechavam the son of Shlomo, ruled (only) over Sevet Yehuda and Binyamin, and Yerovoam from Sevet Ephraim ruled over the rest of the Shevatim. During the time that Hoshea ben Elah ruled over the Ten Sevatim (more than 150 years before the destruction of the Beis Hamikdash), the king of Ashur (Assyria) waged war against them and exiled them to “Halah and Habor by the river of Gozan and the towns of Media.” However, Sevet Yehuda and Binyamin, over whom Chezekiah ruled, were not exiled because a miracle occurred and the entire army of the king of Ashur was destroyed.

To where Were They Exiled?

Although the Navi writes the places to which the Ten Sevatim were exiled, it is still unclear exactly where they are. In the Gemara, there are differing opinions on where they were exiled, “Mar Zutra says to Africa, and Rabbi Chanina says to the mountains of Slug.” And in

מכל השבטים.

הרבי אמר כמה פעמים, שבגאולה האמיתית והשלימה יגאלו כל בני ישראל, גם עשרת השבטים²⁰.

כיצד יחזרו

כיצד בדיוק עתידים עשרת השבטים לשוב לארץ ישראל?

מצינו דעות שונות איך יבואו בני השבטים להתקבץ לארץ ישראל. במדרש ילקוט שמעוני מבואר²¹ שהקב"ה יעשה מחילות בארץ מכל מקום שבו עשרת השבטים נמצאים, עד להר הזיתים, ושם הם יעלו החוצה. אך במקומות אחרים מבואר²² שע' תידיים בני השבטים להגיע לארץ ישראל בעזרת ענני שמיא, שיביאו אותם מהמקום שהם נמצאים בו.

---

(20) ראה לקו"ש חט"ו ע' 414. חכ"ד ע' 288. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 563 הערה 9. שיחות קודש תשנ"ב ח"א ע' 271. ובכ"מ.
 (21) ישעיה רמז תסט. ועוד.
 (22) 'שער בת רבים' (דברים ל, ג). ועוד. וראה נצח ישראל פרק לד שמבאר הילקוט שמעוני הנ"ל שלא כפשוטו.

How Will They Return?

How exactly are the Ten Sevatim expected to return to Eretz Yisrael?

We find different opinions on how the Shevet will gather in Eretz Yisrael. In the Midrash Yalkut Shimoni, it is explained that Hashem will make tunnels in the ground from every place where the Ten Shevatim are found, up to the Har HaZeisim, and there they will emerge. But in other places, it is explained that these Shevatim will come to Eretz Yisrael with the clouds of heaven, which will bring them from wherever they are.

the Yerushalmi, it is stated, “Yidden were exiled to three places: one beyond the Sambatyon River, one to the Daphne of Antioch, and one the cloud descended and covered them.”

It's worth noting that even though the Ten Shevatim were exiled and their whereabouts remain unknown, descendants from all these Shevatim are still present among us today. The Gemara recounts how Yirmiyahu undertook a mission to retrieve the Ten Shevatim; however, he managed to bring back only a few individuals from each Shevet. Additionally, there are opinions suggesting that during Sancheriv's invasion, only the leaders and notable figures were exiled, while the common folk integrated with Shevet Yehuda and Binyamin.

The Future Return of the Shevatim

What will be the fate of the Ten Sevatim that have not yet returned?

There is a Machlokes in the Mishnah about the fate of the Ten Shevatim Li'osid Lavo. Rabbi Akiva says that the Ten Sevatim will not return, while Rabbi Eliezer holds that they will. And in the Gemara, there is an opinion that this depends on their deeds: if they do Teshuva, they will return; if not, they will not return.

The Maharal emphasizes that even according to the opinion that the Ten Sevatim will not return, it is not referring to all the Ten Shevatim, since many of them have already returned, as Chazal said that Yirmiyahu brought them back, but those who hold that they will not return, refer to those who were exiled and did not return in the days of Yirmiyahu. In other words, in the future, there will be 12 Shevatim, as we have among us nowadays people from all the Shevatim.

The Rebbe emphasized repeatedly that in the ultimate Geulah, every Yid, including all the Ten Shevatim, will be redeemed.

שופרו של משיח

קול השופר

קול השופר וקיבוץ גלויות

במקורות רבים בדברי חז"ל, מבואר שלעתיד לבוא הקב"ה יתקע בשופר גדול כדי לקבץ את כל בני ישראל מהגלות.

כך קבעו חכמינו בנוסח תפילת שמונה עשרה¹: "תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו". וכך מסתיימת ברכת ה'שופרות' שבמוסף ראש השנה: "אלוקינו ואלוקי אבותינו תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו, וקרב פזורינו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ".

המקור לקשר זה בין הגאולה וקיבוץ הגלויות לבין קול השופר, נמצא בדברי הנביאים. הנביא ישעיהו² אומר לגויים ומבטיח להם: "כָּל יְשָׁבֵי תִבְלַ וְשֹׁכְנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן יִסְּרְוּ וְיִשְׁמְעוּ". הכוונה היא לכך שאומות העולם לא יצטרכו לשלוח שלוחים כדי שהללו יחזרו ויספרו להם על גאולתם של בני ישראל, אלא הדבר יתפרסם למרחוק כאילו היה זה דגל גבוה על ההרים שנראה ממרחקים, וכמו קול השופר שמחריד את כל סביבתו.

---

(1) ראה שיחות קודש תשנ"ב ח"א ע' 14: "ובמיוחד שהלשון 'תקע' כולל לא רק לשון ציווי אלא גם לשון הבטחה, ויתירה מזו - לשון סיפור דברים, סיפור דבר שהיה כבר בעבר - שכבר היתה התקיעה בשופר גדול לחרותנו!".

(2) ישעיה יח, ג.

The Shofar of Moshiach

Sound of the Shofar

The Shofar and Kibbutz Galuyos

In numerous sources of Chazal, it is explained that in the future, Hashem will sound a great shofar to gather all the Yidden from Golus.

Chazal inserted this into the Shemona Esrei: “Sound the great shofar for our freedom, and raise a banner to gather our exiles, and bring us together from the four corners of the earth to our land.” This is also how the Bracha of Shofaros in the Musaf of Rosh Hashanah concludes: “Hashem, the Hashem of our ancestors, sound the great shofar for our liberation, raise a banner to gather our exiles, gather our scattered from among the nations and our dispersed from the corners of the earth.”

The connection between the Geulah, Kibbutz Galuyos, and the shofar, is found in the Nevi'im. The Navi Yeshayahu speaks to the nations and promises them: “All the inhabitants of the world and dwellers on earth, as soon as a banner is raised on the mountains you will see it, **and when a shofar is sounded, you will hear.**” This means that the nations will not need to send envoys to report about the

בפסוק נוסף, מפורסם יותר, נאמר³: "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדָּחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לַה' בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בְּירוּשָׁלַיִם".

השופר כסמל לגאולה

רב סעדיה גאון מסביר⁴ אשר אחד מהטעמים לתקיעת שופר בראש השנה הוא להזכיר לנו על קיבוץ גלויות ותחיית המתים, ולעורר אותנו להתאוות לביאת הגאולה.

בקשר לכך מסופר על הרה"ק הרב לוי יצחק מבארדיטשוב⁵ שאמר פעם בראש השנה לפני התקיעות: "ריבוננו של עולם אתה אמרת לנו "יוםם תְּרוּעָה יִהְיֶה לְכֶם" ומשום כך תוקעים בניך מאה קולות בשני ימי הדין זה כמו אלפי שנים, ואנו ריבוננו של עולם רבבות אלפי ישראל זועקים ומבקשים כבר אלפי שנה "תקע בשופר גדול לחירותינו" רק תקיעה אחת בלבד - עד מתי נצפה לתקיעה זו..."⁷.

השופר: כפשוטו או כמשל

בפסוקים⁸ ומדרשים⁹ מפורש שהתוקע בשופר גדול יהיה הקב"ה¹⁰.

במדרש פרקי דרבי אליעזר¹¹ מובא אודות הקרניים של אילו של יצחק, אותו העלה אברהם אבינו לעולה בעת עקידת יצחק, שהקרן השמאלית נשמע קולה במעמד הר סיני, והקרן הימנית שהיא גדולה מהשמאלית עתיד לתקוע בה לעתיד.

לדעת הרבה ראשונים אין הכוונה שאז יתקע הקב"ה בקול שופר כפשוטו ממש, אלא זהו משל. וכך כותב הרד"ק¹²: "זה דרך משל, כי כשירצה אדם לקבץ עם, ישא נס בהרים כדי שיראו הנס למרחוק ויבואו, וכן יתקע בשופר וישמענו הקול למרחוק ויבואו - כן יקבצו בני-ישראל אל ארצם מפה ומפה בעת הישועה, וכן הגויים יביאו

(3) שם כז, יג

(4) הובא בהקדמת האבודרהם לתפילת ר"ה.

(5) ספר שער יששכר לר"ה, מאמר תקע בשופר אות כב.

(6) במדבר כט, א.

(7) ראה גם שיחות קודש תשנ"ב ח"א ע' 15.

(8) זכרי' ט, יד.

(9) תנא דבי אליהו זוטא, פרק כב.

(10) לעוד דיעות, ראה ילקוט מדרשים ח"ד ע' יז, עא, קלב. וראה שיחות קודש תשל"ט ח"ב ע'

106.

(11) פרק לא.

(12) ד"ה וכתקוע (ישעיה יח, ג).

Geulah; instead, the event will be broadcast as if it were a flag raised high on the mountains visible from afar, and like the sound of a shofar that terrifies its surroundings.

In another well-known Pasuk, it states: “And it shall come to pass on that day, that a great shofar shall be blown, and those who were lost in the land of Ashur and the outcasts in the land of Egypt, will come and worship Hashem on the holy mountain in Yerushalayim.”

The Shofar as a Symbol of Geulah

Rav Saadia Gaon explains that one of the reasons for sounding the shofar on Rosh Hashanah is to remind us of Kibbutz Galuyos and Techiyas Hameisim, and to awaken our yearning for the Geulah.

Regarding this, it is told about the holy Rabbi Levi Yitzchak of Berditchev who said once before blowing the shofar on Rosh Hashanah: “Master of the Universe, You told us ‘It shall be a day of shofar for you,’ and Your children have blown a hundred sounds on the two days of judgment for thousands of years. And Master of the Universe, tens of thousands of Yidden have been crying and asking You for thousands of years, ‘Sound the great shofar for our liberation,’ just one blow—how long shall we wait for this sound...”

The Shofar: Literally or a Mashal

The Pesukim and Midrashim bring down that Hashem will sound the great shofar.

In the Midrash Pirkei DeRabbi Eliezer, it is mentioned regarding the horns of the ram with which Yitzchok was to be sacrificed—whom Avraham Avinu instead offered as a Korban Olah during the Akeidas Yitzchak—that the left horn was heard at Har Sinai, and the right horn, which is larger than the left, will be sounded in the future.

אותם ויקבצו אותם כאילו נשאו להם נס ותקעו בשופר".

האברבנאל מפרש את הדברים באופן דומה ואומר¹³: "זה הנס וקול השופר אשר זכר כאן, אין ראוי שיעלה על לב אדם שהוא כפשוטו".

קול השופר מוזכר גם בנבואה נוספת של זכריה הנביא¹⁴, שלדעת כמה מפרשים מדבר על הגאולה. אבל בנבואה זו לא הוזכר קול השופר בקשר לקיבוץ הגלויות, אלא לגבי מלחמת ה' עם האומות: "וה' עֲלֵיהֶם יִרְאֶה וַיִּצָא כְבָרְק חָצוֹ, וְה' אֱלֹקִים בְּשׁוֹפָר יִתְקַע וְהָלַךְ בְּסַעְרוֹת תִּימָן". המצודת דוד¹⁵ מפרש שתקיעה זו הוא "כגבור התוקע במלחמה, והוא עניין משל".

האברבנאל מוסיף ומפרש¹⁶: "על אותה נקמה שיעשה ה' באומות באחרית הגלות, אמר 'וה' עליהם יראה וגו', וה' אלקים בשופר יתקע' וגו', שהיא היא מלחמת ה' אשר זכר יחזקאל בגוג ומגוג. ומה טוב אומרו 'בסערות תימן' - שעניינו שילך הקב"ה באותה מלחמה בסיבת ובעבור סערות תימן, שהם הרעות והגזירות העצומות שעשו בני עשו, שראשם תימן, לישראל בחורבנם ובגלותם".

---

(13) 'משמיע ישועה' (המבשר השלישי).

(14) זכריה ט, יד

(15) זכריה שם.

(16) זכריה שם.

Many early commentators do not take this to mean that Hashem will literally sound a shofar but rather that it is a Mashal. As the Radak writes: "It is a metaphorical expression, like when a person wants to gather people, he raises a banner on the mountains so that they can see the banner from afar and come, or he will sound a shofar and they will hear the sound from afar and come - so too will the Yidden be gathered to their land from here and there at the time of salvation."

Abarbanel interprets the text similarly and says, "This banner and sound of the shofar mentioned here, should not be understood literally."

The sound of the shofar is also mentioned in another Nevuah of Zechariah, which according to some commentators, speaks about the Geulah. However, in this Nevuah, the sound of the shofar is not mentioned in connection with Kibbutz Galuyos, but regarding Hashem's war with the nations: "And Hashem will appear over them and His arrow will go forth like lightning, and Hashem will blow the shofar and march in the storms of the south." Metzudas David interprets this blowing as "like a warrior blows in war, and it is a metaphorical expression."

Abarbanel adds and explains: "About that revenge that Hashem will take on the nations at the end of Golus, it is said, 'And Hashem will appear over them, and Hashem will blow the shofar,' which is the war of Gog and Magog mentioned in Yechezkel. And how good is his saying 'in the storms of Teiman' - meaning that Hashem will go to that war because of the severe and harsh decrees that the children of Eisav, whose capital is Teiman, inflicted on Yidden during their destruction and Golus."

קול השופר הרוחני

הרבי מסביר באריכות את עניינו הפנימי של ה'שופר גדול'¹⁷. הרבי מבאר כי הדברים מתייחסים לשתי תקופות כלליות בסוף זמן הגלות, כהכנה אל הגאולה¹⁸.

תקופה הראשונה: מהומה

התקופה הראשונה היא זו שמדבר עליה הנביא זכריה, 'וה' אלקים בשופר יתקע והלך בסערות תימן'. 'סערות' הוא מלשון סערה, רעש ומהומה. כלומר, הקב"ה יעשה רעש ובלבול בעולם. זה גם עניינו של השופר, שטבעו להטיל חרדה ופחד. החרדה שבא מקול השופר היא עניין טבעי, בלי שום סיבה או הסבר על-פי שכל. וזה מה שיעשה אז הקב"ה בעולם, שאז ירגישו אימה, בלבול ופחד, בצורה בלתי מובנת.

כלומר, זכריה ניבא אודות תקופה קודמת שבה יהיה ה'שופר' הקשור עם מלחמות סוערות בין אומות העולם שיגרמו מהפכות בסדרי העולם הקבועים, וחבלי משיח נוראים רח"ל אצל בני ישראל.

הרבי הוסיף והסביר שהדבר התרחש כבר: "עניין זה ראינו בפועל בשעת 'מלחמת העולם הראשונה', שמכך שהרגו גוי אחד נתהוותה סערה אדירה, וכך גם במלחמת העולם השנייה', שקם אחד שאינו ראוי למאומה, כידוע בדברי ימי חייו, והטיל פחד על מיליוני אנשים שנלחמו עבורו, ועד כדי כך שגרם לבלבול וחרדה בכל העולם כולו. על-פי השכל, אין הדבר מובן כלל, כיצד היה ביכולתו לפעול כזו סערה ו'רעש', אלא, שזה היה מצד זה ש'וה' אלקים בשופר יתקע', ומכך נוצרה חרדה".

הקשר בין הסערה והחרדה בעולם, לבין ביאת הגאולה, הוא שדבר זה הוא הכנה לביאת המשיח. כי כאשר המשיח יבוא, הוא יעשה שינויים גדולים מאוד בעולם. כל העולם יעבור מהפך, שמעולם לא היה כמוהו. וכדי להכין את העולם למצב כזה, צריכות להיות הרבה מלחמות והרבה סכסוכים בין אומה לאומה, שעל ידי כך מתכונן העולם למצב של 'ועמדו זרים ורעו צאנכם', ואת זאת פועל השופר, שאין לו הסברה

17) הבא להלן ע"פ קונטרס ר"ה תשנ"ב (סה"מ מלוקט ו', ע' ט), וש"נ. שיחת ומאמר ש"פ בראשית תשכ"ח (תורת מנחם חלק נא ע' 185 ואילך. שם ע' 213).

18) יש לציין שמצינו בתרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו" (במדבר כג, כא), שתירגם: "וייבבות מלכא משיחא מייבבא ביניהון". והיינו שפירש כי הכתוב ותרועת מלך הולך על מלך המשיח, שתרועת שופר של מלך המשיח נמצא אצלנו. ומשמע קצת מלשונו שעצם השופר של משיח הוא דבר רוחני תמידי, אלא שבזמן ביאת המשיח יתגלה כוח רוחני זה לעין כל חי.

Spiritual Shofar

The Rebbe explains at length the deeper meaning of the Great Shofar. The Rebbe clarifies that this refers to two general periods at the end of Golus, as a preparation for the Geulah.

First Period: Turmoil

The first period is described by the Navi Zechariah: “And Hashem will blow the shofar and go with the **storms of Teiman**.” Storms imply turmoil, noise, and commotion. That is, Hashem will create noise and confusion in the world. This is also the nature of the shofar, whose essence is to instill dread and fear. The fear generated by the shofar’s sound is natural, arising without any discernible rational basis. This is what Hashem will manifest in the world, instilling a widespread and unexplainable sense of fear and confusion.

Meaning, Zechariah told Nevuah about an earlier period in which the Shofar would be associated with fierce wars among nations that would cause revolutions in the established world order. And terrible birth pangs of Moshiach, Heaven forbid, among the Yidden.

The Rebbe explains that this already happened: “We saw this during World War I, where the killing of one person caused a tremendous storm, and similarly in World War II, where an unworthy individual, as known from his past, caused fear among millions who fought for him, to the extent that he caused confusion and dread throughout the entire world. Rationally, it is incomprehensible how he could create such a commotion, but this was due to the ‘And Hashem will blow the Shofar,’ which created this dread.”

The connection between global turmoil and fear and the coming of the Geulah is that these events serve as a preparation for Moshiach’s arrival. When Moshiach arrives, he will initiate profound changes

בשכל, ורק זאת שבטבע הוא מטיל חרדה.

זהו השלב הראשון, שבו מתכונן העולם לגאולה על-ידי קול ה'שופר' שמפחיד ומזעזע.

תקופה השנייה: התעוררות

הנביא ישעיהו ניבא אודות תקופה שלאחרי זה, שתהיה קרובה יותר לביאת המשיח, שאז יהי "שופר גדול" - זעזוע חזק אצל כל בני ישראל, אפילו הרחוקים ביותר (במובן הרוחני), שיזעזעו ויתעוררו על-ידי קריאת הקירוב האבהית שה' קורא לבני ישראל, שתכליתה לפעול זעזוע גם אצל "האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים". כתוצאה מכך יתעוררו גם את האובדים והנידחים, שאז גם להם תהיה תשוקה להשתחוות לפני ה' בירושלים.

לאחרי מלחמת ששת הימים הייתה התעוררות תשובה אצל הרבה מבני ישראל. בקשר לכך הרבי אמר, שענין התקיעה בשופר גדול ברוחניות, שהוא ענין התשובה, כבר התחיל, ובלשונו של הרב¹⁹: "בנוגע לכמה עניינים התחיל כבר הענין דיתקע בשופר גדול . . ועל-אחת-כמה-וכמה בזמן האחרון שראו במוחש שכמה וכמה שהיו תחילה במצב של אובדים ונדחים רחמנא ליצלן התעוררו בתשובה על-ידי התקיעה בשופר גדול".

worldwide, transforming it in unprecedented ways. To prepare the world for this new state, numerous wars and conflicts among nations are necessary. These conflicts help prepare the world for a future where 'strangers will stand and feed your flocks,' a state brought about by the Shofar's call, which, while defying rational explanation, **naturally** instills fear.

This is the first stage, where the world is prepared for the Geulah through the fear-inducing and shaking sound of the Shofar.

Second Period: Awakening

The Navi Yeshaya said Nevuah about a later period, closer to the coming of Moshiach, when there will be a Great Shofar—a strong trembling among all Yidden, even those who are spiritually **very** distant, will be shaken and awakened by the call of fatherly closeness that Hashem calls to the Yidden, intended to awaken even “those lost in the land of Ashur and the outcasts in the land of Egypt.” As a result, even the lost and outcast will be awakened, and they too will desire to bow before Hashem in Yerushalayim.

After the Six-Day War, many Yidden were awakened to Teshuva. And the Rebbe said about this that the spiritual blowing of the Great Shofar, which is Teshuva, had already begun. In the words of the Rebbe: “Regarding several matters, the ‘blow the Great Shofar’ has already begun... and all the more so in recent times, where it is visibly seen that several who were initially lost and outcasts, Hashem save us, were awakened to Teshuva by the blowing of the Great Shofar.”

שער

**העבודה
והקרבנות
בבית
המקדש**

*Avodah and
Korbanos in the
Beis Hamikdash*

עבודת בני ישראל בבית המקדש

הדרכת משה ואהרן

בפרקים הקודמים למדנו אודות בנין בית המקדש, (התיווכים) מי יבנהו, וכעת נתמקד להבין את סדר העבודה בו בתחילת הגאולה, ומי ידריך אותנו בזה.

כאשר הוקם המשכן הקב"ה נתן ציווי מיוחד למשה רבנו להלביש את אהרן ובניו בבגדי הכהונה. הגמרא¹ דנה אודות הציווי ובין הדברים הגמרא גם מסבירה שלע- תיד לבוא יבואו משה ואהרן ויראו לנו כיצד לעשות זאת: "יבואו אהרן ובניו ומשה עמהם".

בנין בית המקדש יהיה לפני תחיית המתים, ומגמרא זו אנו לומדים שעוד קודם תקופת תחיית המתים יקומו לתחייה משה ואהרן, וזאת בכדי ללמד ולהראות לעם ישראל את סדרי עבודתו של בית-המקדש השלישי.

דברים אלה של חז"ל מיישבים הרבה שאלות. כפי שהרבי אומר²: "תיכף ומיד כשירד ויתגלה בית-המקדש, שבו-ביום יחול החיוב של הקרבת הקרבנות, הדלקת המנורה וכיוצא בזה, יהיו משה ואהרן עמהם, והם יורו כיצד צריכים לעשות את כל פרטי הדברים".

(1) יומא ה, ב.

(2) תורת מנחם התוועדויות תשמ"ז חלק ג עמ' 488. הבא לקמן בפרק זה מבוסס על הנ"ל.

The Avodah in The Beis Hamikdash

— Moshe and Aharon will guide us —

We previously learned about building the Beis Hamikdash. Now, we will focus on understanding the Avodah in it at the beginning of the Geulah, and who will guide us then.

When the Mishkan was built, Hashem commanded Moshe to dress Aharon and his sons in the Bigdei Kehuna (special clothing for the Kohanim). The Gemara discusses this commandment and explains that Li'osid Lavo, Moshe and Aharon will come and show us how to do this: “Aharon and his sons will come, and Moshe with them.”

The building of the Beis Hamikdash will be before Techiyas Hameisim, and from this Gemara, we learn that even before Techiyas Hameisim, Moshe and Aharon will rise to teach and show the Yidden how the Avodah is done in the third Beis Hamikdash.

This Chazal answers many questions. As the Rebbe says: “Immediately when the Beis Hamikdash descends and is revealed, from that day the obligation of bringing Korbanos, lighting the Menorah will begin, Moshe and Aharon will be with them, and they

עומדים בלבושיהם

זו גם התשובה לשאלה מניין יימצאו בגדי כהונה לעבודת הכהנים מיד עם בניין בית המקדש, מכיוון שתחיית המתים היא באופן שעומדים בלבושיהם³, יקומו אהרון⁴ ובניו עם בגדי הכהונה שלהם.

טהורים ומוכנים לעבודה

עוד שאלה המתעוררת היא, כיצד יוכלו לעבוד מיד בבית המקדש בשעה שכולנו טמאי מתים. על-פי הדברים הללו של הגמרא ש"יבואו אהרן ובניו ומשה עמהם" מיושבת גם השאלה הזאת, כפי שהרבי מסביר⁵ שמשה ואהרן ובניו לא יצטרכו להיטהר.

בנבואת הגאולה נאמר⁶: "וזרקתי עליכם מים טהורים", אבל לא מצאנו שכאשר יקומו לתחייה משה ואהרן ושאר הצדיקים הם יצטרכו לעבור טהרה עם אפר פרה אדומה.

מדברי הגמרא משמע שבניין בית המקדש, לבישת בגדי כהונה ותחיית המתים, יקרו ביחד בבת-אחת, (משה ואהרן⁷ לא יצטרכו לחכות כמה ימים לטהרתם לפני שיוכלו ללבוש את הבגדים ולעבוד).

זוהי שוב הלכה שמראה לנו עד כמה אמיתי הוא זה שהגאולה תתרחש כהרף עין. יש אפשרות שבית המקדש השלישי ייבנה כהרף-עין, ומיד תתחדש בו עבודת המקדש, הקרבת הקרבנות והדלקת המנורה - משום שהעבודות האלה ייעשו על-ידי "אהרון ובניו", שיקומו לתחייה ויעמדו מוכנים לחדש את עבודת המקדש, על-פי הוראותיו של משה רבנו, שיבוא אף הוא עמהם.

(3) כתובות קיא, ב.

(4) הרבי מבאר שם שאף-על-פי שבנוגע לאהרן נאמר (במדבר כ, כח): "וַיִּצְּשֵׁט מֹשֶׁה אֶת אֶהֱרֹן אֶת בְּגָדָיו (כמו שרש"י מפרש עה"פ שהכוונה לבגדי כהונה גדולה) וַיִּלְבֹּשׂ אֹתָם אֶת אֲלֶעָזָר בְּנוֹ, הרי מובן וגם פשוט שלא ייתכן שאהרן יקום בלי לבושים חס-ושלום, אלא ברור שבודאי יהיו לו לבושים, ולא סתם לבושים, כי-אם לבושים הראויים לו - בגדי כהונה, "לְכַבֹּד וּלְתַפְאֵרֶת" (תצווה כח, ב).

(5) תורת מנחם שם.

(6) יחזקאל לו, כה.

(7) ע"פ ימות המשיח בהלכה ח"ב ע' קכח-קכט. וראה תורת מנחם - התועודיות תשמ"ז ח"ב

עמ' 672 (הובא גם בס' מגולה לגאולה עמ' 204).

will instruct how all the details should be done.”

Wearing the Bigdei Kehuna

This also explains how the Kohanim will have their Bigdei Kehuna ready for the Avodah immediately after the Beis Hamikdash is built. Given that during Techiyas Hameisim, people will be revived wearing clothes, Aharon and his sons will therefore arise **already wearing** their Bigdei Kehuna.

Tahor and Ready to serve

This also answers the question of how we can perform the Avodah in the Beis Hamikdash right away when we are all Tamei Meis (impure from contact with the dead). According to the Gemara that says “Aharon and his sons will come, and Moshe with them,” this question is also resolved. The Rebbe explains that Moshe, Aharon, and his sons won’t need to go through the purification process..

In the Nevuah about the Geulah, it says: “I will sprinkle clean water upon you,” but we don’t see that when Moshe, Aharon, and the other Tzaddikim rise for Techiyas Hameisim, they will need to undergo purification with the ashes of the Parah Adumah (red heifer).

From the Gemara, it seems that the building of the Beis Hamikdash, wearing the Bigdei Kehuna, and Techiyas Hameisim will all happen simultaneously (Moshe and Aharon **won’t** need to wait several days for their purification before they can wear the clothing and perform the Avodah).

This Halacha shows us how quickly the Geulah will happen. The Third Beis Hamikdash could be built instantly, and the Avodah, including bringing Korbanos and lighting the Menorah, will start right away. This is because the Avodah will be done by “Aharon and his sons,” who will rise for Techiyas Hameisim and stand ready to

קרבת בני ישראל

ראוי לציין⁸, שדווקא אהרן הכהן יוכל אז להקריב קרבנות ציבור בטהרה, מיד עם ביאת המשיח ובניית בית המקדש, שכן לא יהיה צורך בהזאה, משום שהוא יהיה כבר טהור⁹. אבל כל אחד מישראל שנטמאו בטומאת מת בזמן הגלות, וירצו להקריב קרבנות יחיד, יצטרכו קודם לעבור תהליך של טהרה והזאה על ידי אהרן (או אדם אחר שהוא טהור), ורק לאחר מכן יוכלו להקריב בטהרה, שהרי טמא מת אינו רשאי להקריב קרבנות כל עוד לא טיהר את עצמו¹⁰.

מדריגות בני ישראל לעתיד לבוא

יחוס הכהנים והלויים

בביאת המשיח ישאלו באורים ותומים ויבררו את ייחוס הכהנים והלויים. ובלשון ה"מצודת דוד"¹¹: "יבוא המשיח וישאלו אז באורים ותומים".

לדעת הרמב"ם¹², יעשה זאת מלך המשיח ברוח קודשו. ובלשון הרמב"ם: "בימי המלך המשיח, כשתתישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל, יתייחסו כולם על פיו ברוח קודש שתנוח עליו, שנאמר¹³ וישב מצרף ומטהר וגו'. ובני לוי מטהר תחילה, ואומר: זה מיוחס כהן וזה מיוחס לוי, ודוחה את שאינם מיוחסין לישראל".

משיחת כהנים

מצינו, שדעת חז"ל¹⁴ היא שלא יצטרכו משיחה לעתיד לבוא. הן לגבי אהרן ובניו - והן לגבי המזבח. ולומדים זאת מהפסוק¹⁵: "זאת משחת אהרן ומשחת בניו", "זאת" - עכשיו מושחים אבל לא בגאולה. וכן בנוגע למזבח "זאת חנוכת המזבח"¹⁶,

(8) ימות המשיח בהלכה שם.

(9) ראה ימות המשיח בהלכה ח"א סו"ס כב.

(10) כפי שכותב הרמב"ם בהלכות ביאת המקדש פ"ב הי"ב.

(11) עזרא ב, סא-סג.

(12) הלכות מלכים פי"ב ה"ג.

(13) מלאכי ג, ג.

(14) במדב"ר פי"ד, יג. ועד"ז ב"תורת כהנים" פ' צו פרק יח, א.

(15) ויקרא ז, לה.

(16) במדבר ז, פד.

renew the Avodah in the Beis Hamikdash, following the instructions of Moshe Rabbeinu, who will also come with them.

Korbanos

When Moshiach comes, and the Beis Hamikdash is built, Aharon HaKohen will be ready to bring the communal Korbanos straight away because he will be Tahor. But any Yid who became Tamei Meis and wants to bring their own Korbanos needs to become Tahor first. Which includes getting sprinkled with waters of the Parah Adumah by Aharon (or someone else who is Tahor). Only afterward can they bring their personal Korbanos, since a Tamei Meis must be Tahor before offering any Korbanos.

Levels of Yidden Li'osid Lavo

Yichus of Kohanim and Levi'im

With the coming of Moshiach, the Urim VeTumim will be consulted to clarify the Yichus (lineage) of Kohanim and Levi'im. As stated in "Metzudas David": "Moshiach will come and they will inquire through the Urim VeTumim."

According to the Rambam, this will be done by Moshiach through his Ruach Hakodesh. The Rambam writes: "In Yemos HaMoshiach, when his kingdom will be established and all Yidden gathered to him, their Yichus will be established by him through Ruach Hakodesh resting upon him, as it is said, 'He shall sit refining and purifying [silver].' He will purify the children of Levi first, saying: 'This one is a confirmed Kohen and this one is a confirmed Levi,' and rejecting those without Jewish Yichus."

"זאת" ולא לעתיד.

אבל הרמב"ן¹⁷ מוכיח מדברי חז"ל במספר מקומות, שלעתיד לבוא אכן תהיה עוד משיחה של הכהנים (וכן של המזבח). הרמב"ן מסביר מדוע יהיה משיחה מחודשת: "לפי שכבר בטלה משיחתן ממנו ומזרעו בשעת המיתה ויהיו אנשים מחודשים, יצטרכו להתקדש כראשונה, ויהיו המילואים האלה נוהגין בהן".

מצב הכהנים והלויים לעתיד לבוא

אחד החידושים הגדולים שיהיה לעתיד לבוא הוא שינוי במצב הכהנים והלויים¹⁸, כמו שנאמר¹⁹: "וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם ... הָמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשִׁרְתִּי".

האריז"ל מסביר²⁰, שלעתיד לבא יהיה שינוי גדול בעניין הכהונה. כיום, בני אהרן הם הכהנים, ושאר בני שבט לוי הם הלויים - ולעתיד לבוא זה יתחלף. הכהנים יהפכו ללויים, והלויים יהפכו לכהנים.

נשמות כהנים

הרבי מסביר²¹, שכוונת האריז"ל היא רק לגבי הנשמות בלבד. כלומר, אין הכוונה שההלכה תשתנה פתאום, והלויים יעבדו בעבודת הכהנים, והכהנים יעסקו בעבודת הלויים. גם לעתיד לבוא רק מי שאביו כהן יעבוד בעבודת הכהונה.

כוונת הדברים היא, שבזמן הגלות, מי שאביו "כהן", יש לנשמתו שייכות מיוחדת לעניין הכהונה. כך גם באדם שנולד לאב "לוי" שנשמתו שייכת דווקא לעבודת הלויים.

ובעניין זה, ורק בעניין זה, יהיה שינוי: לעתיד לבוא, מי שיוולד לאב כהן - יקבל נשמה של לוי, ומי שיוולד לאב לוי - יקבל נשמה של כהן.

זאת אומרת, שמצד הגוף הכל ישאר אותו דבר, והכהנים יעשו את העבודה בבית

17 בספר המצוות שורש שלישי. ראה גם דברי הבן איש חי בספרו "סוד ישרים" ח"ב, סימן ב.

18 הבא להלן בפנים הוא בקיצור נמרץ ואינו מתיימר להקיף את נושא רחב זה שכבר דשו בו רבים (ובפרט שיש בזה תקופות שונות). לסיכום המקורות בנושא ראה: ימות המשיח בהלכה ח"ב ע' כסג ואילך, הערות וביאורים "כמים לים מכסים" גליון ח' ע' 66 ואילך.

19 יחזקאל מד, טו.

20 ליקוטי תורה לאריז"ל יחזקאל ע' שכג.

21 שיעורים בס' התניא פרק נ. (אמנם ראה שיחת כ' מנחם אב תנש"א, ומה ששקו"ט בזה

בקובץ הערות מלבורן, קובץ קיב ע' 31 ואילך (ושם נדפס תמליל משיחה הנ"ל מסרט הקלטה)).

Anointing of Kohanim

We find that Chazal's opinion is that anointing will not be necessary Li'osid Lavo, both for Aharon and his sons and for the Mizbeach (altar). This is learned from the Pasuk: "This is the anointing of Aharon and the anointing of his sons," meaning now they are anointed but not by the Geulah. Similarly, regarding the Mizbeach: "This is the dedication of the Mizbeach," now, and not Li'osid Lavo.

However, the Ramban proves from several places in Chazal that there indeed will be another anointing of Kohanim (and of the Mizbeach) Li'osid Lavo. The Ramban explains why there will be a renewed anointing: "Since their anointing will have ceased from them and their descendants at the time of death, and they will be as new men, they will need to be sanctified anew, and these dedications will apply to them."

Kohanim and Levi'im Li'osid Lavo

One of the significant changes Li'osid Lavo is the status of Kohanim and Levi'im. It is said: "The Kohanim, the Levi'im... they will approach Me to serve Me."

The Arizal explains that there will be a significant change in the Kehuna (priesthood) Li'osid Lavo. Today, the descendants of Aharon are the Kohanim, and the rest of Shevet Levi are the Levi'im - Li'osid Lavo, this will be reversed. The Kohanim will become Levi'im, and the Levi'im will become Kohanim.

Neshamos of Kohanim

The Rebbe explains that the Arizal's intention refers **only** to their Neshamos (souls). That is, it does **not** mean that Halacha will suddenly change, and Levi'im will do the Avodah of the Kohanim, and Kohanim will engage in the Avodah of Levi'im. Even Li'osid Lavo, only those

המקדש. אבל הכהנים האלו יהיו בעלי נשמות של לויים, אך נשמותיהם של הכהנים יהיו בדרגה נחותה, והם ירדו לעולם ויתלבשו בגופים של לויים, והם יהיו בבחינת טפל לגבי נשמות הלויים (בגופי הכהנים) שיהיו אז העיקר.

הבכורות לעתיד לבוא

עוד דבר שישתנה בעבודת המקדש לעתיד לבוא הוא עבודת הבכורות²². עד חטא העגל עבדו הבכורות במשכן. ובגלל חטא העגל נפסלו לעבודה, והלויים החליפו אותם (כי רק שבט לוי נשאר שלם באמונה בהקב"ה ולא חטאו). והסיבה לכך הוא, כי אז יהיה התיקון השלם לחטא העגל, ולא תהיה עוד סיבה להחלפת העבודה של הבכורות²³.

ה"אור החיים" מסביר²⁴, שאין הכוונה שרק הבכורות יעבדו אז בעבודת הלויים והלויים עצמם יפסיקו לעבוד בבית המקדש, אלא שְׁקוּלִים הם, ושניהם יבואו לעבוד עבודת הקודש, כי מעלין בקודש ולא מורידין.

(22) ראה ימות המשיח בהלכה ח"א ע' רבי ואילן.

(23) ראה ספר אהבת יונתן (להג"ר יונתן אייבשיץ) בהפטרה דפרשת אמור.

(24) בראשית מט, כח (וראה בפירושו לבמדבר ג, מה).

whose fathers are Kohanim will do the Avodah of the Kohanim.

Rather, the meaning is that during Golus, someone whose father is a Kohen has a Neshama with a special connection to Kehuna. Similarly, someone born to a Levi their Neshama is connected to the Avodah of Levi'im.

Only regarding the following will there be a change: Li'osid Lavo, someone born to a Kohen father will receive a Levi's Neshama, and someone born to a Levi father will receive a Kohen's Neshama.

This means that physically everything will remain the same, and Kohanim will still do the Avodah in the Beis Hamikdash. But these Kohanim will have the Neshamos of Levi'im, whereas the Neshamos of the Kohanim will be at a lower level, and they will descend to the world and be clothed in the bodies of Levi'im, and they will be secondary to the Neshamos of Levi'im (in the bodies of Kohanim) who will then be the primary.

The Bechor Li'osid Lavo

Also the Avodah of the Bechor (firstborn) will change Li'osid Lavo. Until the sin of the Golden Calf, the Bechoros served in the Mishkan. But after the sin they were disqualified from the Avodah, and Levi'im replaced them (since only Shevet Levi remained faithful to Hashem and did not sin by the golden calf). The reason for this is that we will finish fixing the sin of the Golden Calf, and there will no longer be a reason to replace the Avodah of the Bechoros.

The Ohr HaChaim explains that it does not mean that the Bechoros will replace the Avodah of the Levi'im and the Levi'im will stop serving in the Beis Hamikdash. Instead, they will be considered equal, and both will come to perform the Avodah, because in Kedusha, we always elevate and never downgrade.

בני ישראל - ממלכת כהנים

הרבי אמר כמה פעמים²⁵ שלעתיד לבוא כל בני ישראל יהיו במדרגת כהנים גדר לים, ויוכלו להיכנס לקודש הקודשים בכל עת.

הרבי אף התבטא פעם שלעתיד לבוא כל אחד מבני ישראל ילבשו שבע או שמונה בגדי כהונה²⁶.

דברים אלו מיוסדים על דברי בעל הטורים²⁷, שבמעמד הר סיני כשניתנה התורה כל ישראל היו בדרגת כהנים גדולים. וכך זה יחזור להיות גם לעתיד לבוא בתקופת הגאולה.

---

(25) נסמן בהרחבה בהערות וביאורים "כמים לים מכסים" גליון ח' ע' 84 ואילך.
 (26) שיחת ש"פ ויחי תנש"א (רשימה פרטית ע' 8 - נמצא באתר 'מפתח').
 (27) יתרו יט, ו.

Yidden are A Kingdom of Kohanim

The Rebbe said several times that Li'osid Lavo, all Yidden will be on the level of Kohanim Gedolim and will be able to enter the Kodesh HaKodashim at any time.

The Rebbe even once stated that Li'osid Lavo, every Yid will wear seven or eight Bigdei Kehuna.

This is based on the Baal HaTurim, who said that by the giving of the Torah at Har Sinai, all the Yidden were at the level of Kohanim Gedolim. And so it will be again Li'osid Lavo, by the Geulah.

קרבנות על עבירות בזמן הגלות

קרבת חטאת

האם נביא לעתיד לבוא קרבן חטאת על העבירות שעברנו (בשוגג) בזמן הגלות?

הגמרא במסכת שבת¹ מספרת סיפור על רבי ישמעאל בן אלישע. חכמי המשנה אמרו שאסור לקרוא לאור הנר בשבת, שמא יבוא להטות את הנר בשוגג ויעבור על איסור מלאכה. אבל ר' ישמעאל לא חשש לזה ואמר: "אני אקרא ולא אטה!".

פעם אחת ר' ישמעאל ישב וקרא לאור הנר בליל שבת. תוך כדי קריאה, הטה את הנר כדי לשפר את האור. לאחר כך הוא כתב בפנקסו: "אני, ישמעאל בן אלישע, קרא תי והייתי נר בשבת. לכשיבנה בית המקדש, אביא חטאת שמנה (לכפר על חטא זה)".

מסיפור זה אנו לומדים שני דברים: א) שהעובר עבירה בשוגג בזמן הזה, צריך להביא חטאת, כשיבנה בית המקדש. ב) מכיון שיהיה חיוב להביא חטאת כשיבנה בית המקדש, לכן יש חיוב לכתוב העבירות שעשה בשוגג בזמן הזה, כדי שיזכור להביא חטאת עליהם לכשיבנה בית המקדש.

רשימת השגגות

מדברי כמה פוסקים שדנו בנושא, נראה שכך פסקו למעשה, שמכיון שיהיה חיוב להביא חטאת, כשיבנה בית המקדש, לכן יש חיוב לרשום השגגות שעשה בזמן הזה².

(1) יב, ב.

(2) ראה של"ה מסכת יומא עמוד התשובה (עא, ב בדפוס הישן). שו"ת יד אליהו (לרבי אליהו מלובלין) סי' כ"ט (הובא בשערי תשובה לאו"ח סי' תר"ג). שפת אמת עמ"ס יומא דף פ ע"א. דרך פקודיך הקדמה ה' ועוד.

— Korbanos for Aveiros during Golus —

Korban Chatas

When Moshiach comes, will we bring a Korban Chatas for the Aveiros (sins committed unwittingly) during Golus?

The Gemara in Masechetes Shabbos tells a story about Rabbi Yishmael ben Elisha: The Chachamim decreed that it is forbidden to read by the light of a candle on Shabbos, lest one will unwittingly come to tilt the candle and do an Aveirah. Rabbi Yishmael, was not concerned about this and said, “I will read and not tilt!”

Once, Rabbi Yishmael sat and read by the light of a candle on Friday night. While reading, he tilted the candle to improve the light. Afterwards, he wrote in his notebook: “I, Yishmael ben Elisha, read and tilted the candle on Shabbos. When the Beis Hamikdash will be rebuilt, I will bring a fat Chatas (to atone for this sin).”

From this story, we learn two things: 1) That one who commits an Aveirah unwittingly nowadays must bring a Chatas when the Beis Hamikdash is rebuilt. 2) Since there will be an obligation to bring a Chatas when the Beis Hamikdash is rebuilt, one must write down the Aveiros committed unwittingly, so he will remember to bring a Chatas for them when the Beis Hamikdash is rebuilt.

אבל בשו"ת לב חיים מבאר³, שאף שיהיה חיוב להביא חטאת לכשיבנה בית המקדש, מכל-מקום אין חיוב לרשום השגגות שעשה בזמן הזה, כי בעת שיבוא משיח צדקינו שהוא מורח ודאין, הוא יורה לנו ברוח הקודש שתשרה עליו, הקרבנות שעלינו להקריב בשביל החטאים שעשינו בזמן הזה.

ומה שר' ישמעאל רשם את חטאו, זה היה ממידת חסידות בלבד כדי לזכור את עווננו, ולא בגלל שיש חיוב לעשות כן.

להלכה

לדעת הרבי אין זה הנהגה שלנו לפועל, וכמו שהרבי כותב⁴: "באנציקלופדיא תלמודית ערך חטאת⁵ כותב בפשיטות שאף בזמן הזה כל אחד ואחד צריך לכתוב חיובי חטאת שלו - ולא ראינו זה כלל, וגם אבותינו לא סיפרו לנו".

בשיחה נוספת⁶ הרבי מאריך בזה יותר, ואומר שאף-על-פי שהנהגה זו היא 'מעשה רב' של התנא רבי ישמעאל, מכל מקום לא מצינו בפוסקים - הרמב"ם, הטור והשולחן ערוך שיביאו את זה להלכה⁷, וכן לא מצינו שגדולי ישראל במשך הדורות יספרו על עצמם שנהגו כן.

ההסבר למה אין חיוב על עבירות בשוגג בזמן הזה?

הרבי מבאר את הסיבה למה בפועל לא נתקבל שיש חיוב להביא חטאת כשיבנה בית המקדש, אף שהחיוב האמור הובא בגמרא מפורשת.

יש חיוב להביא קרבן חטאת רק אם האדם מבין ומרגיש באמת שחטאו חמור מאוד עד כדי כך שהוא מחייב אותו קרבן. הרגשה כזו אפשרית רק אם הקרבת הקרבן נראית לו כדבר אמיתי שיקרה באמת. אבל אם הבאת חטאת אינו נראית לו כדבר אמיתי שיקרה באמת, חסר אצלו בהבנת חומרת החטא, וממילא הוא פטור מחטאת.

בזמנו של ר' ישמעאל (ועל-כל-פנים אצל ר' ישמעאל בעצמו), האמונה בביאת המשיח ובניין בית המקדש הייתה חזקה מאוד, כך שהקרבת קרבנות נראתה להם

(3) להר"ח פאלאגי, ח"א סי' כ"ט וסי' ל', ע"ש.

(4) לקוטי שיחות ח"ח ע' 416 הע' 50.

(5) ע' תקג.

(6) ו' תשרי תשמ"א - בלתי מוגה (שיחות קודש תשמ"א ח"א ע' 66 ואילך).

(7) וכן בשולחן ערוך אדמו"ר הזקן, ומשנה ברורה. אך להעיר ממ"ש בס' לקוטי מאמרים

ומכתבים להפחף חיים, מאמר ה'. אבל מובן מכך שלא העתיק את זה במשנה ברורה, שאין זה חיוב.

Listing the unintentional Aveiros

From the discussions of several Poskim, it appears that, indeed, since there will be an obligation to bring a Chatas when the Beis Hamikdash is rebuilt, there is also an obligation to record all the Shogeg (unintentional) Aveiros committed nowadays.

However, the Lev Chaim explains that although there will be an obligation to bring a Chatas when the Beis Hamikdash is rebuilt, there is no obligation to record the Shogeg Aveiros committed nowadays. When Moshiach (who judges by smell) comes, he will instruct us through the Ruach HaKodesh which Korbanos we need to bring for the Aveiros we committed nowadays.

And Rabbi Yishmael wrote down his Aveirah purely as an act of piety, to remember his wrongdoing, and not because there is an obligation to do so.

The Halacha

The Rebbe says that writing down unintentional Aveiros for a future Chatas isn't a practice we observe. In the Rebbe's words, "The Encyclopedia Talmudis suggests everyone should record their Chatas obligations, but this is not seen in practice, nor mentioned by our forefathers."

In another Sicha, the Rebbe adds that despite Rabbi Yishmael's act, halachic authorities like the Rambam, Tur, and Shulchan Aruch do not list this as a requirement, nor is there evidence of it being practiced by leading Jewish leaders over the generations.

Why is there no obligation nowadays?

The Rebbe explains why in practice, it isn't required to bring a Chatas when the Beis Hamikdash is rebuilt, even though this obligation is explicitly mentioned in the Gemara.

כדבר אמיתי שיקרה בקרוב בחייהם. לכן הרגישו בחומרת החטא וממילא היה אצלם חיוב להביא חטאת על השגגות שעשו בזמן הזה.

אבל בדורות מאוחרים יותר, כשהתגבר חושך הגלות, האמונה שמישיח יבוא היום (או לפחות בחייו) נחלשה ולכן הקרבת הקרבנות כבר לא נראתה להם כדבר אמיתי שיקרה. לכן אין את ההרגשה הנדרשת בחומרת החטא, ואין חיוב להביא קרבן חטאת. בזמן הזה הכפרה היא על ידי תשובה בלבד.

קרבנות אחרים

לגבי הקרבן חטאת, הרי אי אפשר להביא קרבן חטאת בתור נדבה, ולכן אין לומר שעל אף שלא התחייבנו בקרבן חטאת בזמן הגלות, מכל מקום נביא קרבן חטאת מצד הספק ובשביל שלימות הכפרה⁸.

אבל לגבי קרבנות עולה קרבן תודה וכדומה הבאים בתור נדבה, נוכל להביא קרבנות על מה שאירע בזמן הגלות, שגם אם אינו מצד החיוב, עדיין מותר להביאם ולהקריבם. וכיון שקרבן עולה מכפרת על כמה עבירות בבת אחת, גם אין צורך לכתוב בזמן הגלות לשם מה הוא רוצה להביא את הקרבן עולה.

לימוד הלכות קרבנות

אפשר לשאול: בגמרא מבואר⁹, שמי שעוסק בלימוד הלכות קרבן נחשב כאילו הקריב קרבן בפועל. ואם כן, למה צריך להקריב 'פעם נוספת' כשיהיה לנו בית המ' קדש?

אלא, שהעיסוק בתורת הקרבנות הוא רק הקרבה זמנית. שכיון שאין אפשרות אחרת, נחשב הלימוד כהקרבת קרבן. אבל, כשייבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותתחדש האפשרות להקריב קרבנות, יש צורך בהקרבה גשמית כפשוטה.

הרבי מסביר¹⁰ שתוכן הקרבנות הוא כמו דורון שמביאים למלך כדי להתרצות

(8) שיחות קודש תשמ"א שם. וראה לקו"ש חי"ה שם.

(9) מנחות קי, א. וראה שו"ע או"ח סי' א' ס"ד. שו"ע אדמו"ר הזקן מהדו"ק סי' א' סי"א ואילך, מהדו"ב סי' א' ס"ט.

(10) שם.

There's an obligation to bring a Chatas only if a person truly feels and understands the gravity of their Averaḥ, to the extent that it necessitates a Korban. This level of awareness is only possible if bringing the Korban feels like a real, imminent action. However, if the act of bringing a Chatas doesn't seem real or imminent, there's a lack of understanding of the Averaḥ's severity, and therefore, one is exempt from bringing a Chatas.

In Rabbi Yishmael's time (or at least for Rabbi Yishmael himself), the belief in Moshiach's coming and the rebuilding of the Beis Hamikdash was very strong, making Korbanos seem like a real, imminent action. Therefore, he felt the severity of their Aveiros and had an obligation to bring a Chatas for unintentional sins committed.

In later generations, as the darkness of Golus intensified and the belief in Moshiach's immediate coming weakened, the offering of Korbanos no longer seemed like a real immediate possibility. Therefore, the necessary feeling of the Averaḥ's severity was lacking, and there was no obligation to bring a Chatas. During these times, atonement is only through Teshuvah.

Other Korbanos for Events During Golus

A Korban Chatas cannot be offered as a voluntary Korban, so we can't say that even though we weren't obligated to bring a Chatas during Golus, we should bring one just in case and for complete atonement.

However, Korbanos like Olah and Todah, which are voluntary, we can offer them for events that happened during Golus. Since an Olah can atone for multiple Aveiros at once, there's no need to specify the reason for the Olah during Golus.

לפניו¹¹ והרי בריצוי ופיוס של המלך יש דרגות שונות. ולכן: על ידי קריאת הפסוקים נעשית אמנם 'התרצות והתפייסות' של המלך - הקב"ה, אבל עדיין יש מקום לשלמות נוספת בזה על-ידי הקרבת הקרבן בפועל במהרה בימינו ממש.

Learning the Halachos of Korbanos

There's a question regarding learning the Halachos of Korbanos: the Gemara states that learning the Halachos of Korbanos is as if one has actually offered a Korban. So, why offer Korbanos again when we have the Beis Hamikdash?

It is explained that Learning Torah about Korbanos is only a temporary solution. Once the Beis Hamikdash is rebuilt, and we can physically offer Korbanos, there's a need for actual offering.

The Rebbe explains that Korbanos are like a gift to a king to find favor in his eyes, and there are different levels of appeasing the king. Reading the Pesukim about Korbanos indeed acts as an appeasement to Hashem, but there's still room to do better through bringing a Korban, which we hope to do speedily in our days.

הקרבנות לעתיד לבוא

כתוב במדרש¹, ש"לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין וקרבן תודה אינו בטל". ומ' פרש ביפה תואר שם, שהקרבן חטאת וקרבן אשם - באים כדי לכפר על עבירות, וגם קרבן עולה - בא לכפר על הרהור הלב. ומכיוון שלעתיד לבוא לא יהיו חטאים ועוונות, לא יקריבו קרבנות אלו. והקרבן היחיד שישאר לעתיד לבוא, הוא הקרבן תודה.

מדרש זה מדבר רק על קרבנות יחיד, אבל קרבנות הציבור יהיו נוהגים גם לעתיד לבוא.

הקרבן הראשון שנקריב ברגע הגאולה

כשנזכה לגאולה השלימה ולבניין בית המקדש, הקרבן הראשון שכל בני ישראל יקריבו הוא קרבן תודה - כהודאה על הנס של יציאתנו מגלות לגאולה.

הרבי מסביר למה יש להקריב דווקא קרבן תודה: כשם שאדם פרטי שיוצא מבית האסורים חייב להקריב קרבן תודה, על אחת כמה וכמה שיש להקריב קרבן תודה על היציאה של כל בני ישראל ממאסר ארבע הגלויות - אל החירות האמיתית, הגאולה האמיתית והשלימה שאין אחריה גלות².

והרבי מוסיף³, שבזמן הגלות בני ישראל הם כמו מי שנמצא בכל ארבעת המצ' בים שחייבים בקרבן תודה:

בית האסורים: מאסר הגלות.

---

(1) ויקרא רבה (ט, ז).

(2) ראה ספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 565. שם ע' 634 הערה 159. שם ע' 734. שקו"ט בנושא בקובץ הערות וביאורים בית שלום (פאסטוויל, איאוה) כ"ח סיון תשפ"א ע' 35 וש"נ.

(3) שיחות קודש תש"מ ח"ב ע' 642.

Korbanos Li'osid Lavo

The Midrash states: “Li’osid Lavo, all Korbanos will be annulled except for the Korban Todah (Thanksgiving Offering).” The Yafe Toar explains that the Korban Chatas (Sin Offering) and Korban Asham (Guilt Offering) come to atone for sins, and even the Korban Olah (Burnt Offering) comes to atone for sinful thoughts. Since there will be no sins Li’osid Lavo, these offerings will not be brought. The only offering that will remain is the Korban Todah.

This Midrash refers only to individual Korbanos, but the Korbanos Tzibur (communal) will still be brought Li’osid Lavo.

The First Korban

When we merit the complete Geulah and the building of the Beis Hamikdash, the first Korban that **all** Yidden will offer is a Korban Todah - as a thanksgiving for the miracle of our transition from Golus to Geulah.

The Rebbe explains why specifically a Korban Todah should be brought: Just as an individual released from prison must bring a Korban Todah, so too must we bring a Korban Todah for the liberation of all Yidden from the bondage of the four exiles—to true freedom, the true and complete Geulah, after which there will be no more Golus.

The Rebbe adds that during Golus, the Yidden are like individuals

יורדי הים: בזמן הגלות מפריעים ליהודי ה"מים רבים" של טרדות הפרנסה.

הולכי מדבריות: מדבר הוא מקום "נחש שרף ועקרב וצימאון אשר אין מים"⁴, רמז להגלות הרוחני של זמן הגלות.

חולה: חשכת הגלות מעוררת בישראל אהבה ותשוקה עזה לקב"ה, בחינת "חולת אהבה".

ואף שעל פי הלכה, הגלות אינו נכלל באחד מארבעה מצבים אלו, בכל זאת, ברור הדבר, שכאשר יוציא אותנו הקב"ה ממצבים אלו, נביא קרבן תודה ונודה על ניסי הגאולה.

ימי המילואים וחנוכת בית המקדש

בנבואת יחזקאל אודות בית המקדש השלישי, נאמר לד⁵: "אַלֶּה חֻקֹת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ... פֶּר בֶּן בָּקָר לְחֻטָּאת". כלומר, ביום הראשון לעשיית המזבח, הכהנים יקריבו על המזבח קרבן מיוחד - קרבן חטאת. בששה הימים הבאים הכהנים גם יקריבו קרבנות מיוחדים: שעיר עיזים לחטאת, ופר בן בקר ואיל לעולה. על-ידי קרבנות אלו יכינו ויקדשו את המזבח (כמו שעשו במשכן).

תקופה זו של הקרבת הקרבנות נקראת "ימי המילואים". תחילת ימי המילואים תהיה בר"ח ניסן⁶, שאז יקריבו את הקרבן הראשון, וימשך עד ז' ניסן. אבל לפי מה שמתואר בהמשך הנבואה⁷ נראה שגם בפסח, ובשאר החגים עד סוכות ימשיכו להקריב קרבנות מיוחדים בשביל חנוכת המזבח.

אמנם, החל מח' ניסן והלאה יוכלו הכהנים כבר להקריב גם קרבנות רגילים אחרים, אבל כאמור קרבנות החנוכה המיוחדים יימשכו עד סוכות, כך שבסך הכל נמשך כים ימי המילואים יותר מחצי שנה!

(4) עקב ח, טו.

(5) יחזקאל מג, יח ואילך.

(6) ראה יחזקאל מה, יח ובמפרשים שם.

(7) שם מה, כא.

in all four conditions requiring a Korban Todah:

Prison: The confinement of Golus.

Sea travelers: During Golus, Yidden face the “vast waters” of livelihood challenges.

Desert: The desert represents a place of “fiery serpents, scorpions, and thirst where there is no water,” symbolizing a spiritual Golus.

Ill person: The darkness of Golus arouses in Yidden a strong love and yearning for Hashem, similar to being “sick with love.”

Although halachically Golus does not fit into these four conditions, it is clear that when Hashem takes us out of Golus, we will bring a Korban Todah and express gratitude for the miracles of the Geulah.

- Inauguration Hamikdash on of the Beis -

In Yechezkel's Nevuah about the Third Beis Hamikdash, it is said: “These are the regulations for the Mizbeach on the day it is built... a bull as a Chatas.” Meaning, on the first day of the Mizbeach, the Kohanim will offer a special Korban - a Korban Chatas. Over the next six days, the Kohanim will also offer special Korbanos: a goat for a Korban Chatas, a bull and a ram for a Korban Olah. Through these Korbanos, they will prepare and sanctify the Mizbeach (as was done in the Mishkan).

This period of offering Korbanos is called “Yemei HaMiluim” (Days of Inauguration). The beginning of Yemei HaMiluim will be on Rosh Chodesh Nissan, when the first Korban will be offered, continuing until the 7th of Nissan. However, as described later in the Nevuah, it seems that on Pesach and the other Yomim Tovim until Sukkos, special Korbanos for the dedication of the Mizbeach will continue to

יש הרבה פרטים בעניין קרבנות ימי המילואים שאינם ברורים. הרמב"ם⁸ רק מדבר על קרבנות אלו באופן כללי ואינו מפרט פרטי קרבנות אלו.

הרבי מסביר⁹, שמכיון שכל הענינים דלעתיד לבא תלויים במעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, לכן מלכתחילה לא נאמרו הפרטים של סדר ההקרבה באופן ברור ופסוקי, מכיון שהפרטים השונים יכולים להשתנות, בהתאם למצב הרוחני של בני ישראל וזכותם.

מעלת עבודת הקרבנות לעתיד לבוא

בזמן הגאולה יהיה מעלה מיוחדת בעבודת הקרבנות, שלא יהיה יותר תערובת של טוב ורע כמו בעבר.

לפני חטא עץ הדעת הרע היה קיים, אבל הוא היה לגמרי נפרד מהטוב. אבל על-ידי חטא עץ הדעת נתערב הרע בהטוב והטוב בהרע, ורק בגאולה העתידה המצב הזה ייפסק והרע יופרד מהטוב ובהמשך בתקופת מאוחרת יותר הרע אפילו ייעלם לגמרי כמו שכתוב¹⁰ "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"¹¹.

לכן יהיה הבדל גדול בין עבודת הקרבנות בבית המקדש השלישי לבתי המקדש הקודמים:

בבית ראשון ושני היה עיקר עבודת הקרבנות בכדי לברר ולהפריד בין הטוב לרע.

8 הלכות קרבנות ספ"ב.

9 לקוטי שיחות חלק כב ע' 252.

10 זכריה יג, ב.

11 ראה ד"ה בלע המוות לנצח (ספר המאמרים מלוקט ב ע' רעז ואילך)

be offered.

From the 8th of Nissan onwards, the Kohanim will also be able to offer other regular Korbanos, but as mentioned, the special dedication Korbanos will continue until Sukkos, so in total, Yemei HaMiluim lasts more than half a year!

There are many details about the Korbanos of Yemei HaMiluim that are unclear. The Rambam only discusses these Korbanos generally and does not detail their specifics.

The Rebbe explains that since all matters Li'osid Lavo depend on our Avodah during Golus, initially the details of the order of offering were not stated clearly and definitively, since the various details could change, depending on the spiritual state and merit of the Yidden.

– The Specialty of Korbanos Li'osid Lavo –

By the Geulah, there will be a unique novelty in Avodas HaKorbanos, as there will no longer be a mixture of good and evil. Before the sin of the Eitz HaDaas (Tree of Knowledge), evil existed but was entirely separate from good. However, the sin of the Eitz HaDaas caused evil and good to become mixed. Only by the Geulah will this situation cease, evil will be separated from good, and eventually, evil will disappear entirely, as it is written, “And I will remove the spirit of impurity from the earth.”

Therefore, there will be a significant difference between Avodas HaKorbanos in the Third Beis Hamikdash and the previous ones:

In the First and Second Beis Hamikdash, the primary purpose of Avodas HaKorbanos was to refine and separate between good and evil. But in the Third Beis Hamikdash, the Korban will be entirely good

אבל בבית השלישי הקרבן כבר יהיה טוב וטהור לגמרי בלי צורך בבירור. אז יהיה עבודת הקרבנות בכדי להמשיך אלקות למטה.

ויש לציין, שגם אצל הקרבנות שהקריב אדם הראשון קודם החטא לא היה צורך להפריד הטוב מהרע. אבל עדיין, הקרבנות של אדם הראשון אינם באותו מעלה וח־שיבות כמו הקרבנות שיקריבו לעתיד לבוא, כיון שאדם הראשון היה קודם מתן תורה - ואז עדיין הייתה הגזירה שרוחניות וגשמיות יהיו נפרדים, ולכן לא היה ההמשכה מן העצמות ממש למטה. מה שאין כן לעתיד לבוא בעבודת הקרבנות יהיה המשכת העצמות מושלם (משום שמאז מתן תורה כבר אין גזירה)¹².

---

(12) ד"ה צו את בני תשי"א (ספר המאמרים תשי"א ע' 87 ואילך).

and pure without the need for refinement. The Avodas HaKorbanos will then be to draw down Elokus.

It should be noted that even the Korbanos made by Adam before the sin did not require separating good from evil. However, the Korbanos of Adam HaRishon are not on the same level as those that will be offered Li'osid Lavo. This is because Adam lived before Matan Torah—when there was still a decree separating the spiritual and physical, and his offerings did not draw down Hashem's essence. In contrast, the offerings Li'osid Lavo will perfectly draw down Hashem's essence, as the decree was only effective until Matan Torah.

שער

ה

ארץ
ישראל
בזמן
הגאולה

*Eretz Yisrael
at the time
of the Geulah*

קדושת ארץ ישראל והריה

העולם כארץ ישראל

המלך המשיח עתיד למשול על כל העולם כמו שנאמר: "וּמַחֵץ פְּאֲתֵי מוֹאָב וְמִקְרָר כָּל בְּנֵי שֵׁת. וְהָיָה אֲדוֹם יְרֻשָׁה וְהָיָה יְרֻשָׁה שְׁעִיר אֲבִיּוֹ".

גם בספר תהילים² מופיע תיאור עד היכן מגיע כוח שלטונו של מלך המשיח: "וַיֵּרֶךְ מַיִם עַד יָם וּמְנַהֵר עַד אֲפְסֵי אֶרֶץ".

רבי אברהם אבן עזרא מפרש שהמשיח ישלוט על כל העולם כולו: "ימשול מים הדרומי, הנקרא הים האדום, עד ים הצפוני, הוא ים אוקיינוס, ומנהר היוצא מעדן, שהוא תחילת המזרח, עד אפסי ארץ, שהוא סוף המערב".

הרמב"ם פוסק³ שארצות שמלך ישראל או שופט או נביא כובש, נחשבים כמו חלק מארץ ישראל.

לכן לעתיד לבוא, כשהמשיח יכבוש מקומות נוספים, הם יהיו נחשבים כחלק מארץ ישראל ויחולו בהן כל המצוות התלויות בארץ.

(1) במדבר כד, יז-יח.

(2) עב, ח.

(3) הלכות תרומות פרק א, הלכה ב. וראה רדב"ז שם הלכה ג.

The Holiness of Eretz Yisrael and Its Mountains

Moshiach is destined to rule over the entire world, as it is said: “And he shall smite the corners of Moav, and destroy all the children of Sheis. And Edom shall be a possession, Seir also, his enemies, shall be a possession.”

Also in Tehillim, the extent of Moshiach’s sovereignty is described: “And he shall rule from sea to sea and from the river to the ends of the earth.”

Rabbi Avraham Ibn Ezra explains that Moshiach will rule over the entire world: “He will rule from the southern waters, called the Red Sea, to the northern sea, which is called the Onkiyanus. And from the river that goes out of Eden, which is the beginning of the east, to the ends of the earth, which is the end of the west.”

Rambam rules that lands conquered by a Jewish king, a judge, or a Navi are considered as part of Eretz Yisrael.

Therefore, Li’osid Lavo, when Moshiach conquers these additional places, they will be considered as part of Eretz Yisrael, and all the Mitzvos dependent on the land will apply to them.

הקדושה תתפשט

כך גם אמרו חז"ל ש'ארץ ישראל' תתפשט על כל העולם: "עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל, וארץ ישראל ככל העולם כולו".

השל"ה מסביר⁵ שבתחילת הגאולה יקבלו בני ישראל רק שלוש ארצות נוספות (קניני, קניזי וקדמוני). אבל בהמשך בתקופה מאוחרת יותר, כאשר "תתרבה הדעה בישראל" ויתבטל הקליפה לגמרי, אז יתרחב שלטונו של מלך המשיח לכל העולם כולו ויתקיים דברי הפסוק: "וַיֵּרֶד מִיָּם עַד יָם וּמִנְהַר עַד אֲפְסֵי אֶרֶץ".

אלוקות בגילוי

בתקופת הגלות, הגילוי אלוקות בארץ ישראל מאיר בפחות צמצומים המעלימים עליו, אבל בחוץ לארץ השפע של אלוקות מכוסה ומוסתר יותר. בימות המשיח כל העולם יהיה כארץ ישראל, שהאור האלוקי יאיר בעולם כולו בלי הסתרים.

לפי זה רבנו הזקן מבאר⁶ (ברוחניות העניינים) את דברי חז"ל שכל העולם יהיה כמו ארץ ישראל, שהאור האלוקי יאיר בכל העולם באופן גלוי, בלי העלמות והסתרים.

וכך הוא אומר: "לעתיד לבוא, שיזדכך העולם ולא יהיה העולם מסתיר כלל, לכן נאמר: 'את רוח הטומאה אעביר מן הארץ'. ואז יזדכך אפילו ארץ העמים".

" . . . וכמו שכתוב: אַז אֶהְפֶּךָ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקִרְאָ כְּלָם בְּשֵׁם ה', לְעַבְדּוֹ שְׂכָם אֶחָד'... וזהו עניין עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל העולם כולו, וארץ ישראל תקבל ממקום עליון יותר".

4) ילקוט שמעוני ישעיה רמז תקג. וראה גם ילקוט שמעוני יחזקאל רמז שפג.

5) בית דוד לז, ב.

6) לקוטי תורה מסעי פט, ב.

The Kedusha Will Spread

Chazal stated that “Eretz Yisrael will spread throughout the whole world: ‘In the future, Yerushalayim will be like Eretz Yisrael, and Eretz Yisrael will be like the whole world.’”

The Shelah explains that at the beginning of the Geulah, the Yidden will receive only three additional lands (Keni, Kenizzi, and Kadmoni). However, later on, as “knowledge increases amongst the Yidden” and the Kelipah is completely nullified, Moshiach’s sovereignty will expand to the entire world, fulfilling the Pasuk: “And he shall rule from sea to sea and from the river to the ends of the earth.”

Revealed Elokus

During Golus, the Gilui Elokus in Eretz Yisrael shines with fewer concealments, but outside Eretz Yisrael, Elokus is more concealed and hidden. In Yemos HaMoshiach, the entire world will be like Eretz Yisrael, where Elokus will illuminate the entire world without any concealments.

According to this, the Alter Rebbe explains (the spiritual meaning of) the Chazal that the entire world will be like Eretz Yisrael, meaning that Elokus will shine throughout the entire world, without any concealment.

He states: “Li’osid Lavo, when the world is refined and no longer conceals, it is said: ‘And I will remove the spirit of impurity from the earth.’ Then even the lands of the nations will be purified.”

“...as it is written: ‘For then will I turn to the peoples a pure language, that they may all call upon the name of Hashem, to serve Him with one consent’... This refers to Eretz Yisrael expanding throughout the whole world, and Eretz Yisrael will receive [Elokus] from a higher place.”

הרים לעתיד לבוא

יש שיטות שונות⁷ האם יהיו ההרים לעתיד לבוא בימות המשיח, או שאז הארץ תהיה ישרה לגמרי בלי שום ההרים וגבעות.

מחלוקת זה קשורה למחלוקת נוספת בחז"ל, אם ההרים נבראו כבר בששת ימי בראשית או שנבראו כתוצאה מחטא:

א) במדרש ילקוט שמעוני⁸ מבואר שבימי אנוש, התחילו בני האדם למרוד בבורא ולעבוד עבודה זרה. תחילה זה היה בסתר, ואחר כך בגלוי, עד שהתחילו לעשות פסלים ולקרוא להם בשם ה'. בגלל מרידות אלו נגזרו כמה גזירות, ואחת מהם היא, שהארץ שהייתה ישרה לגמרי בלי ההרים וגבעות, הפכה למקום מלא עם ההרים וגבעות.

אבל לעתיד לבוא, כשיתוקן החטא, העולם יחזור להיות ישרה כמו שהיה בהתחלה, כמו שנאמר בפסוק⁹: "יסוב כל הארץ כערבה", שכל הארץ ייהפך להיות כערבה וישפלו ההרים ויהיה כל העולם כולו ישר בלי ההרים וגבעות.

כלומר, לפני חטא אנוש לא היו ההרים, ורק בגלל החטא נבראו. לכן לעתיד לבוא כאשר יתוקנו החטאים, העולם ישוב להיות מקום בלי ההרים וגבעות כמו שהיה בתחילת הבריאה¹⁰.

ב) אבל במדרשים אחרים מבואר שההרים נבראו מיד בששת ימי בראשית, ולא נבראו בגלל חטאים¹¹. כך גם נראה שפסקו הפוסקים להלכה, שעל ההרים והגבעות אומרים ברוך מעשה בראשית¹², "לפי שאינם משתנים ועומדים כך מבריאת העולם, אינו מברך אלא עושה בראשית"¹³.

7) הבא להלן ע"פ קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תתרמב ע' 4 ואילך. שם גליון תתרמג ע' 11 ואילך. ולהעיר משיחות ש"פ בהר בחוקותי תשמ"ז - מוגה - ס"ו ובהערות שם, וראה בהמ"מ שמציין שם.

8) סו"פ בראשית. ועיין ב'אוצר המדרשים' (עמ' 154) מ'מדרש ויושע" עה"פ נטית ימינך.

9) זכריה יד, י.

10) ראה גם תוספתא סוטה (פי"א ה"ז) ובתלמוד ירושלמי (ערובין פ"ח ה"ח).

11) בראשית רבה (פרשת בראשית פ"ג). פרקי דרבי אליעזר פ"ה. וראה גם בס' 'תורת העולה'

(פמ"ז ד"ה והנה מבואר) ובחידושי הגאונים בעין יעקב נד, א (ד"ה והתניא). וראה גם שמות רבה (פרשת בא פי"ג). ועיין עוד בס' 'מעשה טוביה' ביסודי עולם (אות סה).

12) ברכות (נד, א). ובשו"ע או"ח סי' רכח.

13) רבינו יונה (ברכות שם) וראה באבודרהם (הלכות ברכות שער השמיני ד"ה מאי רוחות)

הובא באליה רבה שם סי' רכח סק"א.

Mountains Li'osid Lavo

There are various opinions on whether there will be mountains in Yemos HaMoshiach, or if then the earth will be completely flat without any mountains or hills.

This debate is related to another Machlokes in Chazal, regarding whether the mountains were created during the six days of creation or as a result of sin:

1) The Midrash Yalkut Shimoni explains that in the days of Enosh, people began to rebel against Hashem and worship idols. Initially, this was done secretly, and later they worshiped openly, to the extent that they made idols and named them after Hashem. Because of these acts of rebellion, several decrees were made, one of which was that the earth, which had previously been completely flat without any mountains or hills, became filled with mountains and hills.

However, Li'osid Lavo, when the sin is rectified, the world will return to its original flat state, as stated in the Pasuk: "Then the whole country shall become like the Aravah," meaning the entire earth will resemble the Aravah. The mountains will be lowered, and the whole world will become flat, without mountains and hills.

Meaning, before the sin of Enosh there were no mountains, and they were created only because of the sin. Therefore, in the future, when the sin will be rectified, the world will return to being a place without mountains and hills, as it was at the beginning of creation.

2) However, other Midrashim explain that the mountains were created during the six days of creation, and **not** because of sins. This also seems to be the opinion adopted by the Poskim, stating that when one sees mountains or hills we say "Baruch Ma'asei Bereshis," "since they do not change and have been the same since the **creation of the world**, we make a Bracha Ma'asei Bereshis".

וכן יש כמה פסוקים שבהם מפורש שיהיה הרים בימות המשיח¹⁴.

לשיטה זו ההרים לא נבראו כעונש אלא שכך היה צריך להיות בעולם. החיד"א¹⁵ במאר שהטעם לבריאת ההרים והגבעות הוא בכדי להחליש הרוח, שהרוח פוגע בבני אדם ומחלישם, ואם לא היה הקב"ה בורא הרים, היו בני אדם שבאים אחר-כך לישוב בני אדם נחלשים מאוד, והרוח החזקה היה מביא לידי היזק בבריאות.

ולפי דעות אלו נראה שגם לעתיד לבוא ישארו ההרים כמו קודם, כיון שאינם מחמת עונש אלא שכך נבראו בתחילת הבריאה.

ירושלים הרים סביב לה

בנוגע לשאלה האם יהיו הרים בימות המשיח, ראינו שיש בזה מחלוקת. אבל לגבי העיר ירושלים, המפרשים מסבירים¹⁶ שסביב העיר ירושלים לא יהיו הרים וגבעות כדי שתראה כמה גבוה הוא העיר ירושלים.

דבר דומה לכך מבואר בחז"ל אודות בני ישראל במדבר, שהענן היה משווה את ההרים סביבות עם ישראל והר סיני נשאר גבוה¹⁷.

יש מדרש¹⁸ שבו נאמר שחלק מהרחבת ארץ ישראל שהקב"ה הבטיח יקרה על-ידי-זה שהקב"ה יעשה את הקרקע ישרה בלי הרים. המדרש לומד זאת מהפסוק¹⁹: "ואם ירחיב ה' אלוקיך את גבולך", שלא נאמר בו "ויסיף" אלא "ירחיב", כלומר הכוונה היא להרחבת השטח הקיים. כך שחלק מהגבול של ארץ ישראל שכבר היה שייך לבני ישראל, יתרחב ויתפשט לעתיד, על-ידי הפיכת כל ההרים למקום ישר וחלק²⁰.

14) ראה תהלים עב, טז. ישעיהו ב, ב. יואל (ד, ח) ועד"ז בעמוס (ט, יג).

15) בספר פני דוד' פ' שלח ד"ה ויש להעיר.

16) הרד"ק (זכריה שם) וכן האברבנאל (שם ד"ה והענין הוא). ועוד.

17) תנחומא במדבר אות ב.

18) דברים רבה (ד, יא).

19) דברים יב, כ.

20) פירוש מהרז"ו שם.

And there are several Pasukim that explicitly mention mountains in Yemos HaMoshiach.

According to this opinion, the mountains were not created as a punishment but were intended to be part of the world from the start. The Chida explains that the reason for creating mountains and hills was to weaken the wind, which can harm and weaken people. If Hashem had not created mountains, the people who later came to settle the world would have been greatly weakened, and the strong winds would have damaged their health.

According to these opinions, it seems that even Li'osid Lavo, the mountains will remain as before, since they were not created as a punishment but were part of the original creation.

Yerushalayim Surrounded by Mountains

The above discussion regarding the Machlokes about mountains in Yemos HaMoshiach is only about the rest of the world. However, around the city of Yerushalayim, the Mefarshim explain that there will not be mountains and hills, so that the height of Yerushalayim will be clear to all.

This is similar to what is explained by Chazal about the Yidden in the desert, where the cloud leveled the mountains surrounding the Yidden, and only Har Sinai remained elevated.

There is a Midrash that says part of the expansion of Eretz Yisrael that Hashem promised will occur by making the land flat without mountains. The Midrash learns this from the Pasuk: "And if Hashem **enlarges** your border," which does not say "will **add**" but "will **enlarge**," meaning the intention is to expand the existing area. Thus, part of the border of Eretz Yisrael that was already belonging to the Yidden will expand and spread Li'osid Lavo, by turning all the mountains into a flat and smooth place.

ירושלים לעתיד לבוא

לעתיד לבוא יתחדשו בעיר ירושלים חידושים רבים ונפלאים, ומהם: עתידים המ-
תים לקום בה, תתפשט על כל ארץ ישראל, תהיה בנויה מאבנים טובות ומרגליות, נהר
יצא ממנה ותהיה גבוה מעל הארץ. קדושתה תהיה ניכרת בכל העולם.

עיר הבירה

לעתיד לבוא, תהיה ירושלים מרכז כל העולם כולו, והעיר העיקרית בו¹, אליה
יתקבצו מעמים רבים וממלכות רבות², וילכו לאורה³.

כפי שנתנבא הנביא ישעיהו⁴: "וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, נִכּוֹן יְהִיָּה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ
הַהָרִים וְנִשְׂא מִגְּבֻעוֹת, וְנִהְרֹוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, וְהִלְכוּ עִמָּם רַבִּים וְאָמְרוּ: לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל
הַר ה', אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, וְיִרְנֹו מְדַרְכָּיו, וְנִלְכֶה בְּאַרְחֵתָיו. כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר
ה' מִירוּשָׁלַיִם.

הרמב"ם לומד מנבואה זו, שלעתיד לבוא מלך המשיח ילמד כל העם ויורה אותם
דרך ה', ויבואו אז כל הגוים לשמוע דבריו, "מפני שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד,
בעל חכמה יהיה יותר משלמה, ונביא גדול הוא, קרוב למשה רבינו"⁵.

עושרה וצורתה

ירושלים תהיה בנויה מאבנים טובות ומרגליות. בגמרא נאמר כי שעריה של ירוש-

(1) שמות רבה פרשה כג, יא. מדרש רבה שיר השירים, פ"א. רש"י על שיר השירים ז, ה.

(2) אבות דרבי נתן פרק לה.

(3) ילקוט שמעוני ישעיה תצט.

(4) ב, ב-ג. וראה מיכה ד, א.

(5) רמב"ם הלכות תשובה פ"ט ה"ב.

Yerushalayim Li'osid Lavo

Li'osid Lavo, Yerushalayim will undergo many wondrous renewals: the dead will rise there, it will extend over all of Eretz Yisrael, be built from fine stones and pearls, a river will flow from it, and it will be elevated above the rest of the land. Its holiness will be recognized throughout the world.

The Capital

In the future, Yerushalayim will become the center of the entire world and its main city, to which many nations and kingdoms will gather and walk in its light.

As Navi Yeshayahu said: "And it shall come to pass in the last days, that the mountain of Hashem's house shall be established in the top of the mountains, and shall be exalted above the hills; and all nations shall flow unto it. And many people shall go and say, Come, and let us go up to the mountain of Hashem, to the house of the Hashem of Yaakov; and He will teach us of His ways, and we will walk in His paths: for out of Tzion shall go forth the Torah, and the word of Hashem from Yerushalayim."

The Rambam explains this Nevuah to mean that Li'osid Lavo, Moshiach will teach all the people and guide them in the ways of Hashem, and then all the nations will come to hear his teachings,

לים יהיו עשויים מאבנים טובות בגודל עצום⁶. ובמדרש מובא כי תהיה בנויה מעשר מינים של אבנים טובות⁷.

המהר"ל מפראג מבאר שירושלים "אינה עיר טבעית כמו שאר עיר" אלא עיר אלוקית, ולכן תהיה בנויה מאבנים טובות, שכך ראוי לפי מעלתה של ירושלים⁸.

לעתיד לבוא יתגלה בירושלים עושר עצום. יהיו הרבה אבנים טובות בירושלים וסביבותיה והם יגיעו עד למרחק 12 מיל מירושלים, ומעושרה הרב של ירושלים יתעשרו גם ישראל, ויקחו ישראל מזהאבנים הטובות והמרגליות שבה לעצמם⁹, ולכן אף ירבה השלום והאחוה ביניהם.

וכמו שמבואר במדרש¹⁰: "בעולם הזה, אדם חייב לחברו הולכים אצל דיין, פעמים שהוא עושה שלום ביניהם ופעמים שאינו עושה שלום ביניהם, אבל בימות המשיח אדם חייב לחברו, והוא אומר לו בוא ונלך ונדון לפני מלך המשיח. כיון שמגיעים לג' בול ירושלים, מוצאין אותו שהוא מלא אבנים טובות ומרגליות, ונוטל אבן טובה אחת ונותנה לו, ואומר לו: כלום אני חייב לך יותר מדמים של זו?" וזהו שנאמר¹¹: "הַשֵּׁם גְּבוּלָךְ שְׁלוֹם".

מבית קדשי הקדשים ייצא נחל ובו מיני אילנות ומעדנים¹², שירפא את כל החו"לים¹³. ונחל זה, הוא הבאר שמצאו עבדי יצחק¹⁴. ועתיד הקב"ה להחזיר לירושלים כל עץ שנטלו הגויים מירושלים בעת הגלות¹⁵.

חומות ירושלים

מלבד האבנים הטובות והיקרות שבירושלים, אף יקיפו אותה בחומות זהב וכסף.

(6) בבא בתרא עה, א.

(7) פסיקתא דרב כהנא, קלז.

(8) נצח ישראל, פרק נא. עוד מבואר (שם) שירושלים תהיה בנויה מאבנים טובים שונים,

שברוחניות הם כוללים מעלות ומדות חסד וגבורה, משום שה' יכלול בו כל המעלות.

(9) ילקוט שמעוני ישעיה תעח.

(10) פסיקתא רבתי, א, ג.

(11) תהלים קמז, יד.

(12) סנהדרין ק, א.

(13) שמות רבה פ' טו, כא.

(14) פרקי דרבי אלעזר, לה.

(15) ר"ה כג, א. וראה במהרש"א שם ששיטה הוא עץ השייך לבנייה.

“because the king who will arise from the seed of David will be wiser than Shlomo and a Navi nearly as great as Moshe.”

The Wealth and Structure

Yerushalayim will be built from precious stones and pearls. The Gemara states that the gates of Yerushalayim will be made from gigantic precious stones. And the Midrash brings that it will be built from ten different types of precious stones.

The Maharal of Prague explains that Yerushalayim “is not a natural city like other cities” but a holy city, and therefore it will be built from precious stones, as befits Yerushalayim’s stature.

Immense wealth will also be revealed in Yerushalayim. There will be many precious stones in Yerushalayim and its surroundings, reaching up to 12 Mil (Approx. 11.5 Kilometers) from Yerushalayim, and from its great wealth, Yidden will also become wealthy. They will take for themselves the precious stones and pearls found there, thereby increasing peace among them.

As explained in the Midrash: “In this world, when a person owes another, they go to a judge. Sometimes he makes peace between them, and sometimes he does not. But in Yemos HaMoshiach, when a person owes another, he will say, ‘Come, let us go and argue our case before Moshiach.’ When they reach the borders of Yerushalayim, they will find it filled with precious stones and pearls. He will take one precious stone and give it to him, saying, ‘Do I owe you anything more than the value of this?’ And this is what is meant by: ‘He makes your borders peaceful.’”

From the Kodesh Hakodashim, a stream will flow, with various types of trees and delicacies that will heal the sick. This stream is the well that Yitzchak’s servants found. And Hashem will restore to Yerushalayim every tree that the nations took from Yerushalayim

גם יהיו בה מגדלים, שערים וגינות רבים¹⁶.

על חומותיה של ירושלים ייפרס עורו של הלוויתן שאורו מאיר עד סוף העולם¹⁷.
ירושלים תוקף בחומה של אש, וה' מצווה על המלאכים לשמור עליה¹⁸.

מבואר בחסידות¹⁹ מהו המעלה שבימות המשיח ירושלים תהיה בנויה מחומת אש. ברוחניות, החומה באה להגן מפני רוח הטומאה והרע. אבל בימות המשיח רוח הטומאה יעבור מן הארץ ולכן לא יהיה צורך בחומה.

במקום זה יהיה לירושלים "חומת אש" רוחנית, כלומר גילוי אלוקי נעלה ביותר. חומה זו לא יהיה חומה להגן מפני רוח הטומאה, אלא אדרבה גילוי אלוקות נעלה ביותר.

קדושתה ומעלתה

הקב"ה יטהר את ירושלים²⁰, וינקה אותה מהעבודה זרה שהקימו בה העמים בעת הגלות²¹. ואף שכבוד ה' ימלא אותה, בכל זאת הקב"ה מדליק בה נרות להאירה²², ומחזיר הקב"ה אליה כל שמחתה²³.

גודלה

בנביא²⁴ נאמר "פְּרָזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַיִם", ולמדו חכמים שלירושלים לא יהיה גבול ומידה²⁵, שכן עתידה היא להתרחב בצורה משמעותית²⁶, עד מרחק שהסוס רץ בחצי

(16) פסיקתא רבתי שם.

(17) בבא בתרא עה, א.

(18) פסיקתא רבתי לח.

(19) ראה ספר המאמרים תרצ"ט ע' 73 ואילך. ראה ג"כ ספר המאמרים תרע"ח ע' מו ואילך.

תורת מנחם תשמ"ב, ח"א, ע' 285 ואילך.

(20) זוהר שמות יז, א.

(21) ילקוט שמעוני צפניה תקסד.

(22) ילקו"ש, בהעלותך, ח, ב. וראה בתורת משה - האלשיך (בהעלותך, ח, ג-ד).

(23) פסיקתא רבתי כח.

(24) זכריה ב, ח.

(25) בבא בתרא עה, ב.

(26) בגמרא שם מבואר שירושלים תהיה גדולה כל כך שתתחלק לשלשה מקומות, וכל אחד

מהם יקרא ירושלים. בביאור הדברים עיין בדברי המהרש"א (שם) שמסביר ששני המקומות שיקראו ירושלים הם כנגד שני הפעמים שירושלים נחרב, והשלישי כנגד ירושלים דלעתיד.

during Golus.

The walls

In addition to the precious and valuable stones in Yerushalayim, it will also be surrounded by walls of gold and silver. There will also be towers, gates, and many gardens in Yerushalayim.

On its walls, the skin of the Livyasan, whose light illuminates until the end of the world, will be spread. Yerushalayim will be encircled by a wall of fire, and Hashem will command his Malachim (angels) to guard it.

Chassidus explains the virtue of Yerushalayim being surrounded by a wall of fire in Yemos HaMoshiach. Spiritually, a wall serves to protect against impure and evil spirits. But in Yemos HaMoshiach, the spirit of impurity will be removed from the earth, so there will be no need for a physical wall.

Instead, Yerushalayim will have a “wall of fire” symbolizing an extremely high revelation of Elokus. This wall won't be for protection against impurity but rather will represent the utmost revelation of Elokus.

The Holiness

Hashem will purify Yerushalayim and cleanse it from the idolatry erected by the non-jews during Golus. Even though Hashem's glory will fill it, Hashem will still light candles to illuminate it, restoring all its joy.

The size

The Navi says “Yerushalayim shall dwell opened,” indicating that Yerushalayim will have no set boundaries or measure, as it is destined

היום²⁷, כארץ ישראל כולה²⁸, כמו אורך 800 תחומי שבת²⁹, ושעריה מגיעים עד דמשק³⁰, ויש מקומות בהם מובא שתגיע עד סוף כל העולם³¹.

ירושלים יהיה מלא בבני אדם שבאים עם בהמותיהם, בכדי להקריב קרבנות בבית המקדש³². ויהיו בה מגדלים, מבצרים, ושווקים רבים³³.

הגבהתה מעל הארץ

לעתיד לבוא עתיד הקב"ה לרומם ולהגביה את ירושלים מעל הארץ. ה' יגביה את ירושלים שלוש פרסאות למעלה, ולא יהיה צער לעלות, כי ענני שמיים יעלו את הבאים בשעריה בקלות³⁴.

המהר"ל מבאר שאז ירושלים תהיה קדוש לחלוטין לכן הוא יעלה ג' פרסאות, כנגד ג' הפעמים שאומרים 'קדוש'. בני ישראל יהיו זכים נעלים וקדושים במדריגתם ולכן יהיו ראויים לעלות אז אל ירושלים³⁵.

ויש מקומות שנאמר כי ירושלים תעמוד על שלשה הרים גבוהים³⁶, ותוגבה 900 תחומי שבת³⁷, ותוגבה עד כסא הכבוד³⁸.

חידושים נוספים

בעת תחיית המתים עתידין הצדיקים לבוא ולעלות בירושלים³⁹. שמה של ירוש-

(27) פסחים נ, א.

(28) ילקוט שמעוני ישעיה תקג. ובפסיקתא רבתי א.

(29) מגלה עמוקות אופן קנה.

(30) מדרש רבה שיר השירים, פ"ז. ספרי דברים פ"א א. וראה גם ילקוט שמעוני ישעיה תעב.

וכן הוא בילקו"ש דברים תשצב, ועוד. הרבי מבאר (שיחו"ק תשל"ד ח"א ע' 64) שלא רק ששערי ירושלים יגיעו עד דמשק, אלא דמשק תהיה נמצאת ממש בתוך ירושלים.

(31) ילקוט שמעוני ישעיה תעב.

(32) מהרש"א חדא"ג בבא בתרא עה, ב (ד"ה "ירושלים ששמך בתוכך ומקדשך").

(33) בבא בתרא עה, ב.

(34) בבא בתרא שם (ובמהרש"א). וראה בכ"ז גם פסיקתא רבתי לו, ב.

(35) נצח ישראל, פרק נא.

(36) מדרש הגדול שמות כז, כא.

(37) בגדי אהרן פרשת ויצא (ע' פא).

(38) פסיקתא דרב כהנא, כ, ז.

(39) כתובות קיא, ב.

to expand significantly, to the extent that a horse could run in half a day, as far as the entirety of Eretz Yisrael, like the length of 800 Shabbos boundaries (Approx. 770 Kilometers), and its gates will reach as far as Damascus, and in some sources it is brought that they will extend to the end of the world.

Yerushalayim will be filled with people coming with their animals to offer Korbanos in the Beis Hamikdash. There will be towers, fortresses, and many markets.

the Height

Li'osid Lavo, Hashem will elevate and raise Yerushalayim above the ground. Hashem will lift Yerushalayim three Parsas (Approx. 11.5 kilometers) high, and it will not be difficult to ascend, as clouds of heaven will easily lift those entering its gates.

The Maharal explains that Yerushalayim will be totally holy, hence it will be raised by three Parsas, corresponding to the three times we say "Kadosh." The Yidden then will be on a high and holy level, making them worthy of ascending to Yerushalayim.

Some sources say that Yerushalayim will stand on three high mountains, be elevated 900 Shabbos boundaries (Approx. 865 Kilometers) high, and rise up to the Kisei Hakavod.

Additional changes

During Techiyas Hameisim, the Tzadikim will come and ascend to Yerushalayim. The name of Yerushalayim will change in the future, and it will be called "Kisei Hashem" (Throne of Hashem).

To Yerushalayim they will ascend on every Shabbos and Rosh Chodesh, through clouds from heaven that bring the Yidden to Daven there.

לים ישתנה לעתיד לבוא, והיא תקרא "כסא היי"י"⁴⁰.

שערי ירושלים שטבעו בארץ⁴¹ ישובו ויקבעו מחדש, ובשבת יפתחו שערים אלו מאליהם וכן בראש החודש⁴².

---

(40) מדרש רבה וירא, מט.
(41) ראה במדבר רבה פט"ו, יג.
(42) ילקוט שמעוני, יחזקאל שפג.

The gates of Yerushalayim that were sunk in Eretz Yisrael will return and be reestablished; on Shabbos and Rosh Chodesh, these gates will automatically open.

עלייה לבית המקדש לעתיד לבוא

עלייה בשבת וראש חודש

נאמר בנביא¹: "וְהָיָה מִיָּדֵי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִיָּדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי".

יש שני פירושים בדברי הנביא:

(א) שרק חלק מִישראל יעלו להשתחוות - הקרובים יותר כל שבת, והרחוקים יותר כל חודש².

כלומר, לא דווקא שבזמנים אלו - שבת וראש חודש - יגיעו כל ישראל, כמו בשלוח שנת הרגלים, אלא ששבת וראש חודש יהיו מועדים שקבועים לעלייה בשביל האנשים בהתאם לקרבתם וריחוקם מבית המקדש.

(ב) שבאמת כל ישראל יעלו להשתחוות הן בשבתות והן בראשי חודשים, בנוסף לשלוש רגלים.

ואכן בדברי חז"ל מפורש שלעתיד לבוא יתחדש ענין העלייה לבית המקדש גם בשבתות ובראשי חודשים, כמו בשלושת הרגלים. העלייה של כל ישראל שהייתה מוגבלת עד כה לשלושת הרגלים בלבד, תורחב גם לשבתות וראשי חודשים וגם אז יגיעו כל ישראל.

ובלשון המדרש³: "...אמר להם (הקב"ה): בני, בעולם הזה כמה פעמים הייתם

(1) ישעיה סו, כג.

(2) ראה באבן עזרא וברד"ק.

(3) פסיקתא רבתי פר' שבת ור"ח. יל"ש ישעיה בסופו.

— Ascending to the Beis HaMikdash —

Ascending on Shabbos and Rosh Chodesh

The Navi said: “And it will be, each new moon and each Shabbos, all flesh will come to bow down before Me.”

There are two interpretations of the Navi’s words:

1) Only some Yidden will ascend to the Beis Hamikdash to bow down before Hashem, those closer ascending every Shabbos and those further away, every Rosh Chodesh.

This means not necessarily will all Yidden come every Shabbos and Rosh Chodesh like during the three Regalim (festivals), but Shabbos and Rosh Chodesh will be designated times for ascending based on their proximity to the Beis Hamikdash.

2) All Yidden will ascend both on Shabbos and Rosh Chodesh, in addition to the three Regalim.

Indeed, Chazal explicitly state that Li’osid Lavo, the practice of ascending to the Beis Hamikdash will also be renewed on Shabbos and Rosh Chodesh, **just like during the three Regalim**. The ascent of all Yidden, which until now was limited to the three Regalim, will be expanded to include Shabboses and Rosh Chodesh, and also then **all Yidden** will come to the Beis Hamikdash.

עולים בשנה, לא שלושה פעמים בשנה - כשיגיע הקץ אני בונה אותו, ואין אתם עולים שלושה פעמים בשנה, אלא כל חודש וחודש ובכל שבת ושבת אתם עתידים להיות עולים שם. כמו שכתוב והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'".

מבואר בחסידות הטעם לכך⁴: עלייה לרגל היא בגלל השמחה השורה אז, שגורם לגילוי אלוקות מיוחד באותם הימים, (כמשל המלך שבעת שמחתו מתגלה לעין כל). בזמן בית ראשון גילוי זה היה רק במועדים ולא בשבתות וראשי חודשים. אבל לעתיד לבוא יהיה השמחה בשלימות, ויהיה גילוי אלוקות מיוחד גם בשבתות וראשי חודשים, ולכן תהיה עלייה לרגל גם אז.

מתי יביאו העננים את בני ישראל

המדרש⁵ אומר שלעתיד לבוא יביאו עננים את כל בני ישראל לבית המקדש בכל שבת וראש חודש, כמו שהנביא⁶ משבח את בני ישראל: "מִי אֱלֹהֵי כְעָבֹר תְּעוֹפְיָנָה".

הרבי⁸ מדייק במדרש ואומר שיש שני דיעות מתי בדיוק יביאו העננים את בני ישראל.

לפי דיעה אחת, העננים יביאו את בני ישראל בערב שבת, ויחזירו את בני ישראל במוצאי שבת.

הדעה השנייה במדרש סוברת שהעננים יביאו את בני ישראל בשבת עצמה. היינו שבשבת בבוקר יבוא כולם מכל העולם אל בית המקדש.

ההבדל בין שני הדעות הוא שלפי הדעה הראשונה שיבואו בערב שבת, יהיו רק שני חידושים בעלייה לרגל לעתיד לבוא: א) שתהיה עלייה לרגל בכל (ערב) שבת וראש חודש. ב) שהעלייה תהיה על-ידי העננים.

אבל לפי הדעה השנייה יתווסף עוד חידוש גדול, שלא יעלו קודם שבת אלא בשבת עצמה.

4) ד"ה והיה מדי חדש בחדשו תר"ל. שלש פעמים בשנה תרע"ח. ועוד.

5) שם.

6) ישעיה ס, ח.

7) =כעננים.

8) הבא להלן ע"פ סה"מ תשל"ז ע' 299.

As the Midrash says: "...He (Hashem) told them: My children, in this world, how many times did you ascend in a year - Not three times a year. When the end comes, I will rebuild it, and you will not ascend three times a year, but every month and every Shabbos you will ascend there. As it is written, And it shall be, each new moon and each Shabbos, all flesh shall come to worship before Me."

Chassidus explains the reason for this: The ascent by the three Regalim is because of the joy present at those times, which leads to a special revelation of Elokus on those days (like a king who reveals himself to all during his joyous occasions). In the time of the First Beis Hamikdash, this revelation was only by the three Regalim and not on Shabbos or Rosh Chodesh. But Li'osid Lavo, there will be complete joy, and there will be a special revelation of Elokus also on Shabbos and Rosh Chodesh. Therefore, we will ascend then as well.

When Will the Clouds Bring the Yidden

The Midrash states that Li'osid Lavo, clouds will bring all Yidden to the Beis Hamikdash every Shabbos and Rosh Chodesh, as the Navi praises Yidden: "Who are these that fly as a cloud."

The Rebbe points out that the Midrash suggests two opinions on when the clouds will bring Yidden.

According to one opinion, the clouds will bring Yidden on **Erev** Shabbos and return them on Motzei Shabbos. The second opinion is that the clouds will bring Yidden on **Shabbos itself**, meaning that on Shabbos morning, everyone will come from all over the world to the Beis Hamikdash.

The difference between these two opinions is that according to the first opinion, that they will come on Erev Shabbos, there will only be two Chidushim (innovations): 1) That there will be an ascent every (Erev) Shabbos and Rosh Chodesh. 2) That the ascent will

וביאור שיטתם: לפי השיטה הראשונה, הם יבואו עוד מערב השבת. והסיבה לכך שלפי שיטה זו לא יבואו בשבת בבוקר הוא מ"איסור תחומין", האיסור לצאת בשבת מתחום העיר יותר מאלפיים אמה. אבל לפי השיטה השנייה אין כאן חשש כזה, כי לדעה זו איסור תחום שבת אינו חל באוויר, למעלה מעשרה טפחים מהקרקע. ולכן, יהיה אפשר לעלות לבית המקדש בשבת עצמה.

הרבי מוסיף ומבאר את הטעם של השיטה הראשונה שיבואו מערב שבת: אם נאמר שיבואו בתוך השבת, "כמה וכמה הלכות חדשות ומסובכות בזה - מצד חילוקי זמני התחלת השבת קודש במקום שבו היה בתחילתו, לגבי המשך שלו", - ולכן מס' תבר לומר שיבואו מערב שבת.

פעמיים בשבת אחת!

בעת שראש-חודש יחול בשבת יעלו בני ישראל לבית המקדש פעמיים באותו יום, פעם אחת עבור השבת ופעם שנייה עבור ראש חודש!

כך מתואר במדרש ילקוט שמעוני⁹: "כשחל ראש חודש להיות בשבת.. באים שני פעמים, אחד של (בשביל) שבת ואחד של ראש חודש, והעבים טוענים אותן בהשכמה ומביאים אותן לירושלים והם מתפללים שם בבוקר, והן טוענים אותן לבתיהן ומחזי' רים לירושלים".

חידוש במצוה

ידוע ומפורסם דברי הרמב"ם ש"אין נביא רשאי לחדש דבר" על מצוות התורה¹⁰, ואם כן כיצד יכול נביא (גם נביא כישעיהו) לחדש שיעלו לרגל גם בשבת ובראש חודש, בשעה שבתורה נאמר באופן מפורש¹¹: "שלוש פעמים בשנה?"

בשו"ת "דבר יהושע" מסביר¹², שבכל זמן יש מצווה לבוא ולעלות לבית המקדש, רק שהתורה חייבה את כל עם-ישראל לעלות לרגל שלוש פעמים בשנה בגלל שקשה להגיע כל כך הרבה פעמים. אבל בימות המשיח, שאז העלייה תהיה בקלות ובמהירות (על גבי עננים), תתרחב החיוב של המצווה גם לכל שבת וראש חודש.

(9) שם.

(10) רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

(11) דברים טז, טז.

(12) ח"א סימן ט'. ראה ג"כ ימות המשיח בהלכה ח"א ע' קטז ואילך. שם ח"ב ע' תז ואילך.

be via clouds. However, according to the second opinion, there's an additional significant Chidush: the ascent will not be before Shabbos but on Shabbos itself.

And the explanation of their opinion: According to the first opinion, they will come already on **Erev Shabbos**. And the reason that according to this view, they will not come on Shabbos morning is due to the "Issur Techumin" - the prohibition of traveling more than 2000 Amos (960 meters) outside the city limits on Shabbos. But according to the second opinion, there is no such concern, as the prohibition of Shabbos boundaries does not apply in the air, above ten Tefachim from the ground. Therefore, it will be possible to ascend to the Beis HaMikdash **on Shabbos** itself.

The Rebbe further explains the reasoning of the first opinion for arriving on Erev Shabbos: If they will come during Shabbos, "how much more complex and new Halachos this involves - due to differences and start times of Shabbos in the place where one was at the Beginning of Shabbos, to later on in the day," - therefore, it makes sense to say they will come on Erev Shabbos.

Twice in One Shabbos!

When Rosh Chodesh falls on Shabbos, Yidden will ascend to the Beis Hamikdash twice on that day, once for Shabbos and once for Rosh Chodesh!

This is described in the Midrash Yalkut Shimoni: "When Rosh Chodesh occurs on Shabbos... they come twice, one for (because of) Shabbos and one for Rosh Chodesh, and the clouds carry them early and bring them to Yerushalayim, and they Daven there in the morning, and then the clouds carry them to their homes and bring them back to Yerushalayim."

כך גם משמע מדברי רש"י, שהקב"ה אומר ש"אתה רחוק מבית הבחירה ואינך יכול ליראות לפני תמיד, לכך אני קובע לך שלוש רגלים הללו"¹³. אבל בימות המשיח שהעלייה תהיה בקלות יהיה חיוב לבוא כל שבת וראש חודש.

אבל יש אומרים¹⁴ שאין כוונת הנביא לומר שיש חובה או מצוה לעלות כל שבת לרגל לבית המקדש. הנביא מתאר מה שיקרה בפועל שכל בני ישראל וגם אומות העולם יעלו לרגל.

---

(13) בפרשת כי תשא (לד, כד).

(14) ימות המשיח בהלכה ח"א ע' קיח.

A new Mitzvah?

It is a well-known Rambam that a Navi is not permitted to innovate any new Mitzvos. So, how could a Navi (even one as great as Yeshayahu) introduce the idea of ascending on every Shabbos and Rosh Chodesh, when the Torah explicitly states: “Three times a year”?

In “She’eilos U’Teshuvos Divrei Yehoshua,” it is explained that there is always a Mitzvah to ascend to the Beis Hamikdash, but the Torah only required all of the Yidden to ascend three times a year because it is difficult to come more often. However, in Yemos HaMoshiach, when the ascent will be easy and quick (on clouds), the Mitzvah will extend to every Shabbos and Rosh Chodesh.

Rashi also implies that Hashem says, “You are far from the chosen house and **cannot** always appear before Me; therefore, I have established these three Regalim for you.” But in Yemos HaMoshiach, when the ascent will be easy, there will be an obligation to come every Shabbos and Rosh Chodesh.

However, some say that the Navi does not mean there is an obligation or Mitzvah to ascend every Shabbos to the Beis Hamikdash. The Navi describes what will **actually happen** that all Yidden and even the non-jews will ascend.

הרחבת ארץ ישראל

ירושת ארץ קיני קניזי וקדמוני, והוספת שלש ערי מקלט

בפרשת שופטים, מצוה לנו התורה להפריש שש ערי מקלט, לנוס שמה מי שהרג בשגגה, כדי להנצל מגואל הדם שרוצה לנקום הריגת קרובו. ובהמשך, מצוה לנו התורה: "וְאִם יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיִךָ וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לְתַת לְאַבְתָּיִךָ: כִּי תִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לְאַהֲבָהּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְלִלְכָת בְּדַרְכָיו כָּל הַיָּמִים וְיִסְפַּת לְךָ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשְּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה"¹.

דהיינו, שהתורה מספרת לנו שיבוא זמן שגבול ארץ ישראל תתרחב. והתורה אומרת שכאשר הגבול של ארץ ישראל יתרחב ויתוספו עוד ערים לארץ ישראל, יהיה לנו מצוה להוסיף עוד שלש ערי מקלט.

הרמב"ם מסביר שאף פעם לא קיבלנו ארצות אלו, ואין זאת אלא ציווי מיוחד ששייך לתקופת הגאולה. וזהו אחד מהראיות שהרמב"ם מביא מן התורה על ענין הגאולה².

(1) דברים יט ח-ט.

(2) הלכות מלכים פרק יא, הלכה ב.

Expanding Eretz Yisrael

Inheriting the three lands, and the three cities of refuge

In Parshas Shoftim, the Torah commands us to set aside six cities of refuge for a person who accidentally kills someone, to protect them from the avenger of blood seeking revenge for their relative's death. Later, the Torah commands: "And if Hashem enlarges your territory, as He swore to your ancestors, and gives you all the land He promised to give to your ancestors—if you keep all His commandments that I command you today, to love Hashem and to walk always in His ways—then you shall add three more cities to these three."

This means that the Torah indicates a time when the borders of Eretz Yisroel will expand. When the borders of Eretz Yisroel do expand and more cities are added, we have the Mitzvah to add an additional three cities of refuge.

The Rambam explains that we have never received these lands, and this commandment will only be fulfilled by the Geulah. This is one of the proofs the Rambam brings from the Torah about the Geulah.

ההבטחה אל האבות

בברית בין הבתרים הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו עשר ארצות, שמתוכן קיבלו רק שבע. וכך אומרת התורה³: "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את הארץ הזאת, מנהר מצרים עד הנהר הגדול נהר פרת. את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני, ואת החיתי ואת הפרזי ואת הרפאים, ואת האמרי ואת הכנעני ואת גרגשי ואת היבוסיי". השבע האחרונים ניתנו לבני ישראל עם בואם לארץ בימי יהושע, אבל ארצות קיני קניזי וקדמוני יקבלו רק בימות המשיח.

הרמב"ן⁴ מסביר אשר גם בפסוק "וְאִם יִרְחִיב ה' אֶלְקֵינוּ אֶת גְּבֻלְךָ" התורה מדברת על הבטחה לאבות: "הזכיר כאן האבות: 'ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך כאשר נשבע לאבותיך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותיך' וזה ירמוז לכל עשרה עממין שנאמרו לאברהם".

אבל לפועל לא קיבלנו את כל העשר ארצות כשנכנסנו לארץ ישראל. יותר מכן: בזמן הזה יש איסור⁵ על עם ישראל לכבוש את ארצות קיני קניזי וקדמוני⁶. הרמב"ן⁷ מסביר שהסיבה לכך היא משום שירות הארץ תלויה בזכותם של בני ישראל, והזכות שהיה לבני ישראל בכניסתם לארץ בזמן יהושע היה רק לשבע עמים.

ואכן, בפסוקים השונים בתורה מוצאים שהקב"ה נותן ציווי לבני ישראל על המצוות שיתחייבו בהם בכניסתם לארץ (לאחר שיירשו את העמים ויתיישבו בארץ)⁸. ובהמשך הקב"ה גם הבטיח לבני ישראל שהוא ישמיד את העמים שיושבים בארץ⁹. הבטחות אלו על השמדת הגוים אשר בארץ ישראל כולל רק את השבע עמים ולא את כל העשרה.

קיום ההבטחה בתקופת הגאולה

הרמב"ן¹⁰ מסיים בכך שכאשר יגיע בני ישראל למעמד ומצב שהם ישמרו את כל

(3) לך לך טו, יח.

(4) על אתר.

(5) ראוי לציין שאיסור זה רק להשיטה שקיני קניזי וקדמוני הם אדום עמון ומואב (ראה הנסמן בהערה הבא).

(6) דברים ב, ד. וראה באר משה (להאדמו"ר מאזורוב) על ספר שמואל ע' תנח ואילך. נו"כ הרמב"ם על הלכות תרומות פ"א ה"א ותוד"ה הר, בבא בתרא נו, א.

(7) דברים יט, שם.

(8) דברים יא, לא-לב.

(9) דברים יב, כט.

The Promise to the Avos

In the Bris Bein Habsarim [Covenant Between the Parts], Hashem promised Avraham Avinu ten lands, of which we only received seven. As the Torah says: “On that day, Hashem made a covenant with Avraham saying, ‘To your descendants I have given this land, from the river of Egypt until the great Euphrates River. The Keni, the Kenizi, and the Kadmoni; and the Chiti, the Perizi, the Refaim; and the Emori, the Canaani, the Girgashi, and the Yevusi.’” The last seven were given to the Yidden when they came to Eretz Yisrael with Yehoshua, but the lands of Keni, Kenizi and Kadmoni will only be received when Moshiach comes.

The Ramban explains that even in the Pasuk “And if Hashem enlarges your border,” the Torah speaks of a promise to the Avos: “He mentioned here the forefathers: ‘And if Hashem enlarges your border **as He swore to your forefathers** and gives you all the land He promised to give to your forefathers,’ and this hints at all ten nations that were said to Avraham.”

But in reality, we did not receive all ten lands when we entered Eretz Yisroel. Moreover, at this time, there is a prohibition for Yidden to conquer the lands of the Keni, Kenizi, and Kadmoni. The Ramban explains that the reason for this is because inheriting the land depends on the merit of the Yidden, and the merit Yidden had when entering Eretz Yisrael in the time of Yehoshua was only for the land of the seven nations.

Indeed, we find throughout the Torah that Hashem gives commandments to the Yidden regarding the Mitzvos they will be obligated to fulfill upon entering Eretz Yisroel (after conquering the nations and settling). Later, Hashem also promised that He would destroy the nations residing in the land. These promises about destroying the nations in Eretz Yisroel only include the seven nations, not all ten.

המצוות באהבה שלימה נצחית שיהיה גלוי לפני הקב"ה שלא יחטאו עוד לעולם, אז הקב"ה יתן בידינו גם את ג' הארצות (קניני קניזי וקדמוני).

האור החיים הקדוש¹⁰ מסביר שהטעם שבהבטחת הקב"ה לאברהם הג' ארצות (קניני קניזי וקדמוני) הם המקומות הראשונים שמוזכרים בפסוק, הוא משום שעיקר הנתינה של ארץ ישראל לבני ישראל הוא הנתינה העתידה להיות לימות המשיח, שבה יקבלו גם שלש ארצות אלו.

אף במצב שלא זכו

משמעות הפשוטה של הפסוק "ואם ירחיב ה' אלוקיך" נותן מקום לפרש שמדובר בתנאי. כלומר, אם נשמור ונקיים את כל המצוות רק אז הקב"ה ירחיב את גבולך. אבל מהמשך הפסוק מובן שהרחבת ארץ ישראל היא הבטחה שבוודאי יקרה ("כאשר נשבע לאבותיך")¹¹.

כ"ק אדמו"ר הזקן¹² מתייחס לכך שלשון הכתוב הוא תנאי, שמשמע שהרחבת גבולות ארץ ישראל תלויה בקיום המצוות על-ידי בני ישראל, ואם הם לא יהיו במצב הראוי (חס ושלום), לא יזכו להרחבת הגבול בשלוש ארצות.

אדמו"ר הזקן מסביר¹³, שיייתכן שגם במצב של 'לא זכו' יזכו בני ישראל לקבל את השלש ארצות. וההסבר הוא פשוט: גם אם בתחילת הגאולה לא יהיו בני ישראל במעמד ומצב של 'זכו', הרי הדבר ישתנה במשך הזמן, כיון שהגאולה תגרום לעלייה במצב הרוחני של בני ישראל, ובמילא, גם אם בני ישראל לא יקבלו את השלש ארצות מיד בתחילת הגאולה, מכל-מקום הם יקבלו את השלש ארצות בזמן יותר מאוחר בגאולה.

ועל פי דברי הרבי פעמים רבות¹⁴ אשר דורנו הוא דור זכאי, הרי ברור שמיד בתחילת הגאולה נזכה לקבל את השלש ארצות.

(10) לך לך שם.

(11) עיי"ש בשפתי חכמים אות מ.

(12) ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשצח ואילך.

(13) שם ע' תתי ואילך.

(14) ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 574. ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 353. שיחות קודש תשל"ו

ח"ב ע' 525.

To Be Fulfilled by the Geulah

The Ramban concludes that when the Yidden reach a state where they keep all the Mitzvos properly, with a complete feeling of love - making it evident to Hashem that they will never sin again - then Hashem will give us the three lands (Keni, Kenizi, and Kadmoni).

The Ohr Hachaim HaKadosh explains that the reason the promise of Hashem to Avraham mentions the three lands (Keni, Kenizi, and Kadmoni) first is because the main gift of Eretz Yisroel to Yidden will be the future gift in Yemos HaMoshiach, when they will also receive these three lands.

Even if Not Deserving

The simple meaning of the Pasuk “And if Hashem enlarges your border” allows for the interpretation that it’s conditional. Meaning, only if we observe all the Mitzvos, Hashem will then enlarge your border. However, the continuation of the Pasuk clarifies that the expansion of Eretz Yisroel is a definite promise (“as He swore to your ancestors”).

The Alter Rebbe addresses the conditional nature of the text, suggesting that the expansion of Eretz Yisroel’s borders depends on Yidden’s observance of the Mitzvos. If they are not in the appropriate state, they will not merit the expansion into the three lands.

The Alter Rebbe explains that even in a state of ‘not merited,’ the Yidden will still receive the three lands. The reasoning is simple: even if at the start of the Geulah the Yidden are not in a state of ‘merited,’ this will change over time, as the Geulah will elevate the spiritual state of the Yidden. Therefore, even if the Yidden do not receive the three lands immediately at the start of the Geulah, they will receive them later on during the Geulah.

However, based on the Rebbe’s frequent statements that our

איפה הם ג' ארצות אלו

חכמי ישראל נחלקו ביניהם איזה מקומות הם ארצות הקיני, הקניזי והקדמוני¹⁵:

רבי יהודה אומר כי ארצות אלה הן: ערבייה, שלמיא ונבטייה.

רבי שמעון אומר כי ארצות אלה הן: אסיא, אספמיא ודמשק.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אסיא, קרתיגנא ותורקי.

רבי אומר: אדום, מואב וראשית בני עמון.

ענינו הפנימי של הג' ארצות

בתורת החסידות¹⁶ מבואר מהו ענינם הרוחני של ארצות אלו בעבודה של האדם, ובכך נוכל להבין מדוע ארצות אלו יינתנו רק לימות המשיח:

שבע האומות שעם ישראל כבשו, רומזות לשבע המדות שבאדם. בזמן הגלות, העבודה העיקרית שלנו היא לעבוד על המידות שבלב שלנו, לתקן אותם ולהעלות אותם לקדושה. בתקופת הגלות העבודה של השכל היא רק כדי לעזור לנו לשלוט על המדות שלנו.

אבל בזמן הגאולה, כשכבר נתקן את כל המידות שלנו, אז נקבל גם את החלק של שלוש האומות הנוספות (קיני קניזי וקדמוני). אלה רומזים לשלושת כוחות השכל - חכמה, בינה, דעת. בגאולה עבודתנו תהיה ללמוד תורה באופן הכי נעלה שיש במוח שלנו, כך שנתחבר ממש לשכל האלוקי, וזו תהיה המטרה והעבודה העיקרית.

אז תהיה שלימות של עשרת כוחות הנפש (חב"ד ושבע מדות), שכולם יזככו ויתוקנו ויתגלה בהם שורשם הנעלה, (שלימות של עשר ארצות)¹⁷.

הרבי אמר¹⁸ כי עתה ברגעים האחרונים לפני ביאת הגאולה יש לעסוק גם בעבודת המוחין כהכנה לירושת הארץ בימות המשיח כאשר נירש את ארצות הקיני הקניזי והקדמוני ועבודת המוחין תהיה בשלימות. לכן כהכנה לקבלת ארץ ישראל השלימה, עלינו להוסיף במיוחד בלימוד תורת חסידות חב"ד, המסבירה בחכמה, בינה ודעת את

(15) ראה ירושלמי שביעית תחילת פרק ו.

(16) ראה מ"מ מתורת החסידות שנסמנו בפרק הבא.

(17) על פי מאמר אל תצר את מואב בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים בתחילתו.

(18) ספר השיחות תשנ"ב ע' 81 ואילך.

generation is a meritorious one, it's clear that right at the beginning of the Geulah, we will merit receiving the three lands.

Where are these Three Lands?

Chazal debated where the lands of the Keni, Kenizi, and Kadmoni are located:

Rabbi Yehuda says these lands are: Aravia, Shalamia and Nabatia.

Rabbi Shimon says these lands are: Asia, Hispania and Damascus.

Rabbi Eliezer ben Yaakov says: Asia, Carthage and Turkey.

Rebbi says: Amon, Moav and the beginning of Bnei Amon.

Their deeper Meaning

Chassidus explains the spiritual significance of these lands in Avodas Hashem, which helps us understand why these lands will only be given in the times of Moshiach:

The seven nations that the Yidden conquered, allude to the seven Middos (attributes) within a person. During Golus, our main Avodah is to work on the Middos in our hearts, to rectify them and elevate them to holiness. During Golus, the Avodah of Sechel (intellect) is only to help us control our Middos.

However, by the Geulah, after we have refined all our Middos, we will also receive the part belonging to the three additional nations (Keni, Kenizi, Kadmoni), symbolizing the three faculties of Sechel - Chochmah, Binah, Da'as. By the Geulah, our main Avodah will be to learn Torah in the highest manner possible with our Sechel, to truly connect with Hashem's Sechel.

Then, there will be a perfection of all **ten** soul powers (Sechel and

פנימיות התורה, ובפרט בדגש על עניני גאולה ומשיח.

ההכנה ע"י משה רבינו

בכמה וכמה דברים חשובים אצל בני ישראל אנו רואים שדברים אלו נפעלו דוקא על-ידי משה רבינו (ולדוגמא, התורה ניתנה על ידי משה רבינו). ועד כדי כך שכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה רבינו. ואפילו התורה חדשה שמלך המשיח עתיד לגלות, ניתנה כבר על-ידי משה רבינו.

וכן גם בנוגע לגאולה, שנפעל על-ידי ובכוחו של משה רבינו. גם הגאולה הראשונה ממצרים היתה על-ידי משה רבינו וגם הגאולה העתידה היא בכוחו של משה וכמו שאמרו חז"ל¹⁹: "משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון.

גם יעוד הגאולה אשר לעתיד לבוא תתרחב ארץ ישראל ובני ישראל יקבלו עוד ג' ארצות, יש קשר לפעולתו של משה רבינו.

בפרשת מטות התורה מספרת על הבקשה של בני גד ובני ראובן להתיישב בעבר הירדן ולא בארץ ישראל עצמה. לאחר שמשה רבינו עשה כמה תנאים עמהם ואריכות הסיפור, התורה מספרת שבני גד ובני ראובן התיישבו בעבר הירדן, וגם חצי שבט מנשה התיישב שם.

בתורה לא מסופר שחצי שבט מנשה ביקשו להתיישב בעבר הירדן, אבל מובא בתלמוד ירושלמי²⁰ שזה היה החלטתו של משה רבינו לתת להם חלק בעבר הירדן.

והסיבה שמשה רבינו עשה כן היא, כיון שההתיישבות של חצי שבט מנשה מחוץ לגבולות ארץ ישראל של אותו זמן, היא הקדמה והכנה להתרחבות הגבולות שתהיה בגאולה. והכנה זו נעשתה על-ידי משה רבינו, שהוא (על-ידי עצמו ולא מצד בקשת חצי שבט מנשה) הושיב את חצי מנשה מחוץ לארץ ישראל.

לכן יש חילוק גדול בין בני גד ובני ראובן לבין חצי שבט מנשה. בני גד ובני ראובן קיבלו נחלה בעבר הירדן מצד בקשתם, כיון שהם רצו ארץ מקנה, והיה בזה ענין בלתי רצוי. מצד שני, חצי שבט מנשה קיבלו את חלקם מצד רצון והחלטת משה, ובאופן

(19) שמות רבה פרשה ב, ד.

(20) ביכורים פ"א ה"ח.

Middos), all refined and corrected, revealing their lofty source (a perfection of the **ten** lands).

The Rebbe said that now, in the final moments before the Geulah, we must also engage in the Avodah of Sechel as a preparation for inheriting the land by the Geulah. Then, we will inherit the lands of the Keni, Kenizi, and Kadmoni, and the Avodah of Sechel will reach its perfection. Therefore, as a preparation for receiving the complete Eretz Yisroel, we must especially increase in the study of Chabad Chassidus, which explains with Chochmah, Binah, and Da'as the inner dimensions of Torah, especially focusing the topics of Geulah and Moshiach.

Prepared by Moshe

Many significant things for the Yidden were enacted specifically through Moshe Rabbeinu (for example, the Torah was given through Moshe). To the extent that everything a seasoned student will innovate was already given to Moshe. Even the new Torah that Moshiach will reveal was already given to us through Moshe Rabbeinu.

Also, the Geulah is brought about through the power of Moshe Rabbeinu. The first Geulah from Mitzrayim was led by Moshe Rabbeinu, and the future Geulah will also be by the power of Moshe, as Chazal say, “Moshe is the first redeemer and he is the last redeemer.”

So too, the expansion of Eretz Yisroel and the Yidden receiving three more lands in the Geulah are also connected to the actions of Moshe Rabbeinu.

In Parshas Matos, the Torah tells us about the request of Shevet Gad and Reuven to settle on the east side of the Jordan, and not in Eretz Yisroel itself. After Moshe Rabbeinu made several conditions

חיובי - שזה הכנה לירושת הארץ של לעתיד לבוא.

הסיבה שבני מנשה זכו לזה הוא משום שלבני מנשה היה חיבה מיוחדת לארץ ישראל. בפרשת פינחס²¹ מסופר על בנות צלפחד (שהיו משבט מנשה) על רצונם הגדול שיהיה להם חלק ונחלה בארץ ישראל. ובזכות זה נבחר שבט מנשה להיות אלו שנבחרו להיות חלק מההכנה להרחבת הארץ לעתיד לבוא²².

---

(21) פרק כז פסוק א ואילך.

(22) לקוטי שיחות חלק כה ע' 210 ואילך.

with them, the Torah tells us that they settled on the east side of the Jordan, together with half of Shevet Menashe.

But the Torah does not mention that half of Shevet Menashe requested to settle on the east side of the Jordan, it is only noted in the Talmud Yerushalmi that this was a decision (to give them a portion on the east side of the Jordan) made by Moshe.

The reason Moshe did so was that the settlement of half of Shevet Menashe outside the borders of Eretz Yisroel at that time was a preparation for the future border expansion by the Geulah. This preparation was made by Moshe, who (by himself, and not due to their request) settled half of Shevet Menashe outside of Eretz Yisroel.

Therefore, there's a significant difference between the Shevatim of Gad and Reuven and half of Shevet Menashe. Gad and Reuven received their inheritance on the east side of the Jordan by their request, as they wanted land for their cattle, which had an undesirable aspect. But the half of Shevet Menashe received their portion through the will and decision of Moshe, in a positive manner - as a preparation for the future inheritance of the land, by the Geulah.

The reason that Shevet Menashe merited this is because of their special love for Eretz Yisroel. In Parshas Pinchas, the story of the daughters of Zelophehad (who were from Shevet Menashe) tells of their great desire to have a portion and inheritance in Eretz Yisroel. Because of this merit, Shevet Menashe was chosen to be part of the preparation for expanding Eretz Yisroel by the Geulah.

חלקו של שבט לוי בשלוש ארצות

כשבני ישראל נכנסו לארץ ישראל היה איסור על שבט לוי לקבל נחלה בארץ ישׂראל כמו השבטים האחרים, וכמו שנאמר בפסוק¹: "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי, לשאת את ארון ברית ה' לעמד לפני ה', לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה. על כן, לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו, ה' הוא נחלתו, כאשר דבר ה' אלקיך לו".

זוהי גם הסיבה לכך שהם לא נמנו עם כל שבטי ישראל².

לעתיד לבוא בתקופת הגאולה תהיה שוב חלוקה של ארץ-ישראל, והגמרא אומרת על כך³: "עתידה ארץ-ישראל שתחלק לשלושה עשר שבטים". הגמרא מסבירה, שהחלק הנוסף, השלושה עשר, יהיה שייך לנשיא, למלך המשיח.

יש מחלוקת ראשונים האם שבט לוי יקבל נחלה:

הרשב"ם⁴ מסביר, שלעתיד לבוא בני שבט לוי ינחלו נחלה בארץ, כמו כל השבטים האחרים, ועם זאת תהיה החלוקה לשלושה עשר חלקים בלבד, על-אף שגם מלך המשיח יקבל חלק. במקום החלקים הנוספים, לשבט לוי ולמלך המשיח, שבטי אפרים ומנשה יתאחדו לשבט אחד. אפרים ומנשה לא יחשבו עוד כשני שבטים, אלא יבואו כשבט אחד ומאוחד - שבט יוסף.

אבל הר"ן⁵, חולק על שיטה זו ואומר ששבט לוי לא יקבל נחלה גם לעתיד, אלא רק ערים ליד ירושלים.

---

(1) דברים י, ח.

(2) במדבר כו, סב.

(3) בבא בתרא קכב, א.

(4) בפירושו לב"ב שם.

(5) הובא ב'שיטה מקובצת' על אתר.

Shevet Levi's portion in the Three Lands

When the Yidden entered Eretz Yisroel, Shevet Levi wasn't allowed to receive a portion of the land like the rest of the Shevatim. The Torah says: "At that time, Hashem set apart Shevet Levi to carry the Aron of Hashem, to stand before Hashem, serve Him, and Bentch in His name till this day. Therefore, Levi didn't get a portion or inheritance with his brothers; Hashem is his inheritance, as Hashem told him." That's also why they weren't counted together with the rest of the Shevatim.

When Moshiach comes, Eretz Yisroel will be divided again. The Gemara tells us, "Eretz Yisroel will be divided into thirteen." and that the extra, thirteenth portion will belong to the Nasi, Moshiach.

The Rashbam says that Li'osid Lavo, Shevet Levi will receive land in Eretz Yisroel like the other Shevatim, but the division will still only make thirteen parts. This is because Shevet Ephraim and Menashe will join together as one, called Shevet Yosef.

However, the Ran disagrees with the Rashbam, saying that Shevet Levi won't get a portion in the future, and they will only receive the cities near Yerushalayim.

The "Sefer Mitzvos Gadol" sides with the Rashbam, saying that Shevet Levi will get a portion like the other Shevatim.

ב"ספר מצוות גדול"⁶ מכריע להלכה כשיטת הרשב"ם, שלעתיד לבוא גם שבת לוי יקבל נחלה כמו שאר השבטים.

חלוקה על-ידי הקב"ה

המפרשים שואלים על שיטת הרשב"ם, ששבת לוי יקבל נחלה בארץ לעתיד לבוא - הרי לפי ההלכה⁷ יש איסור⁸ נצחי⁹ על הלויים ליטול חלק בארץ! איך אפשר שלעתיד האיסור הזה יבוטל?

הסבר אחד ניתן לומר על-פי דברי המהרש"א שכותב¹⁰ שהלויים לא קיבלו נחלה בעבר מפני שהחלוקה היה על פי גורל. אבל חז"ל¹¹ אומרים שלעתיד לבוא הקב"ה בעצמו יחלק את הארץ, ובחלוקה זו יתן ה' גם ללויים.

על-פי זה ניתן לומר שהאיסור על הלויים ליטול חלק בארץ הוא רק כשהוא על-ידי גורל, ואיסור זה הוא אכן נצחי. אבל לעתיד הם כן יקבלו נחלה על ידי חלוקה מהקב"ה, ולכן הדבר יהיה מותר.

ירושה בג' ארצות

הרבי נותן הסבר אחר¹²: האיסור על הלויים לקבל נחלה הוא רק בארץ כנען (ארץ שבעה עממים) שכבשו וחילקו בני ישראל בזמן כניסתן לארץ ישראל. אבל בשלוש הארצות הנוספות (קניזי וקדמוני) מותר להם לקבל נחלה, ולכן לעתיד לבוא כשנירש גם את ג' הארצות האלו, יקבלו שבת לוי נחלה.

יש ראייה לכך מדברי הרמב"ם שכותב בהלכה האוסרת על שבת לוי לקבל נחלה בארץ¹³: "כל שבת לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען". בדרך כלל מקובל לומר "ארץ ישראל" וכדומה, והסיבה שהרמב"ם משתמש בלשון זה הוא כיון שבכך הרמב"ם

« המשך בע' 184

(6) לאווין רעו-רעז.

(7) רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פי"ג.

(8) הנמנית בספר המצוות, מל"ת קסט.

(9) כלשון הרמב"ם בהלכות יסודי התורה תחילת פ"ט.

(10) על הגמרא שם.

(11) גמרא שם.

(12) שיחת יום שמח"ת תשמ"ו (לקו"ש חל"ח ע' 106 ואילך). ראה גם: לקו"ש חכ"ג ע' 212.

ספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 589. ספר השיחות שם ע' 630. שיחת י"ז תמוז תשמ"ו (תורת מנחם התוועדיות תשמ"ו ח"ד ע' 127).

(13) הלכות שמיטה ויובל סוף פרק י"ג.

Divided by Hashem

The Mefarshim ask about the Rashbam's opinion that Shevet Levi will get a portion in the future - the Halacha says that Shevet Levi is never allowed to take a portion of land in Eretz Yisroel? How could this change in the future?

One answer is based on the Maharsha, who says that Shevet Levi didn't get land before because it was divided by raffle. But, in the future, Hashem Himself will divide the land, and then He will give land to the Shevet Levi as well.

So, the rule that Shevet Levi can't take land only applies when it's divided by raffle. This rule remains forever. But, Li'osid Lavo, Shevet Levi will get land because Hashem will divide it.

Inheritance in the Three Lands

The Rebbe offers another explanation: The rule against Shevet Levi getting land only applies to the land of Canaan that was conquered and divided when the Yidden entered Eretz Yisroel. But, they can receive a portion in the three additional lands (Keini, Kenizi, Kadmoni). So, in the future, when these three lands are also inherited, Shevet Levi will get their portion.

There's proof from the Rambam, who specifically mentions "the land of Canaan" instead of Eretz Yisroel as he usually does. This hints that the rule doesn't apply to the additional lands (Keni, Kenizi, and Kadmoni), allowing Shevet Levi to receive land there.

The reason is that these three lands (Keni, Kenizi and Kadmoni) are a special gift from Hashem, as the Pasuk says about Hashem expanding your borders. So, these lands aren't just another place to live; they're a special gift from Hashem, meaning Shevet Levi will also get this special gift in the future.

מקומות שעוברים לארץ ישראל

בתי כנסיות (עם הקרקע)

ידוע שבזמן הגלות השכינה נמצאת עמנו, ובפרט בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ובאופן מיוחד ב"בית רבינו שבבבל"². לעתיד לבוא יבואו כל הבתי כנסיות לארץ ישראל ויתחברו לבית המקדש, וסדר חיבורם תלוי במדרגת הקדושה של המקום. אמנם בבית רבינו שבבבל שוכנת עיקר השראת השכינה, ובכל תקופה יש רק בית רבינו שבבבל אחד. לכן יהיה מחובר ממש לבית המקדש לעתיד לבוא.

הרבי מסביר³ שבתי הכנסת יילקחו בשלמותם לארץ ישראל, כולל הקרקע שעליה הם עומדים⁴.

בתי כנסיות שנחרבו בגלות

הבתי כנסיות שנחרבו בזמן הגלות, גם הם יבואו ויקבעו בארץ ישראל בסמיכות לבית המקדש. שהרי "האבנים, העצים והעפר וכו' שמהם נעשו הבתי כנסיות ובתי מדרשות, הם אלו שהגנו על בני ישראל שיוכלו להתפלל וללמוד, וספגו את אותיות התפילה והתורה, יקבלו את שכרם ויבואו ויקבעו בארץ ישראל"⁵.

(2) נושא זה מבואר בהרחבה בקובץ חידון גאולה ומשיח (שנה א' קובץ ג' ע' 36 ואילך).

(3) ספר השיחות תשמ"ט ע' 98-99.

(4) משום סיבה זו אין בעיה הלכתית של איסור העברת בית כנסת ממקומו, מכיון שאם בית הכנסת עובר יחד עם הקרקע, אז הוא לא נחשב כמשנה את מקומו.

(5) שיחת ש"פ בהר בחוקותי תשמ"ח, הערה 77 (ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 464).

— Places that will move to Eretz Yisrael —

Shuls (with their land)

It is known that during Golus, the Shechina resides with us, particularly in Shuls and study halls, and most notably in “Beis Rabeinu Shebebabel.” Li’osid Lavo, all Shuls will be relocated to Eretz Yisrael and connect to the Beis Hamikdash. The sequence of their connection depends on the holiness level of each place. Beis Rabeinu Shebebabel, where the primary presence of the Shechina dwells, is unique; in every period, there exists only one such Beis Rabeinu Shebebabel. Therefore, it will directly connect to the Beis Hamikdash.

The Rebbe explains that the Shuls, in their entirety, including the land upon which they stand, will be transported to Eretz Yisrael.

Shuls destroyed during Goulus

Shuls that were destroyed during Golus will also be brought to and established in Eretz Yisrael, close to the Beis Hamikdash. As it is said, “The stones, wood, and dust etc., from which the Shuls and study halls were made, those that protected the Yidden enabling them to Daven and learn, and which absorbed the letters of Tefilah and Torah, will receive their reward and will be established in Eretz Yisrael.”

— דברים שיבואו לארץ ישראל בגאולה —

הר סיני

מובא במדרש⁶, שלעתיד לבוא הר סיני 'יעבור' ויקבע בארץ ישראל. הרבי מסביר את הסיבה לזה, שהרי על הר זה ניתנה התורה לבני ישראל וממנו מגיעים כל התורה ומצוות, ולכן בוודאי שהר סיני יבוא לארץ ישראל⁷.

הר תבור והר הכרמל

באותו מדרש גם מבואר שלא רק הר סיני אלא גם הר תבור והר הכרמל יעברו לארץ ישראל לעתיד לבוא (ויתחברו ליד הר הבית), ובית המקדש ייבנה על גביהם כמו שנאמר⁸: "וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יְהוָה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים". ההסבר לכך הוא⁹, שהשלשה הרים האלו הם כנגד תורה עבודה וגמילות חסדים שעליהם העולם עומד. הר סיני - נתנה עליו התורה. הר הכרמל - ה' שמע שם לתפילת אליהו. הר תבור - נעשה נס לברק ודבורה על ידי יעל שעשתה חסד עם ישראל.

המשכן יתגלה לעתיד לבוא

המשכן שבנו בני ישראל במדבר לא נחרב אלא נגנז¹⁰. הסיבה לכך היא, שהקב"ה לא רצה להחריב את המשכן כיון שנבנה בנדבת ליבם של בני ישראל¹¹.

ובגמרא¹² מבואר עוד טעם לכך, שהמשכן נחשב "מעשי ידיו" של משה. וכמו שנאמר בפסוק¹³: "אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה". וכיון שמעשה ידי משה הם נצחיים, לכן לא נחרב המשכן אלא נגנז, ולעתיד לבוא מלך המשיח יגלה את המשכן¹⁴.

(6) ילקוט שמעוני ישעיה רמז שצא.

(7) שיחת ש"פ בהר בחוקותי תשמ"ח, שם.

(8) ישעיה ב, ב.

(9) ילקוט מעם לועז על הפסוק.

(10) בענין נצחיות המשכן לגבי בית המקדש ראה בארוכה בלקוטי שיחות חלק טז ע' 465

ואילך.

(11) תנא דבי אליהו רבה סוף פרק כה.

(12) סוטה ט, סע"א.

(13) שמות לח, כא.

(14) הביאור בצורך המשכן לע"ל, ראה שיחות קודש תשמ"מ ח"ב ע' 630.

— Things that will come to Eretz Yisrael —

Har Sinai

The Midrash states that Li'osid Lavo, Har Sinai will move and be permanently located in Eretz Yisrael. The Rebbe explains the reason for this: Har Sinai, where the Torah was given to the Yidden and from which all Torah and Mitzvos emanate, will undoubtedly be brought to Eretz Yisrael.

Har Tabor and Har HaCarmel

The same Midrash explains that not only Har Sinai, but also Har Tabor and Har HaCarmel, will relocate to Eretz Yisrael (and connect near the Har Habayis). The Beis Hamikdash will be built upon these mountains as stated: "And it shall come to pass in the last days, that the mountain of Hashem's house shall be established in the top of the mountains." The explanation is that these three mountains represent Torah, Avodah, and Gemilus Chasadim, upon which the world stands. Har Sinai - the Torah was given there. Har HaCarmel - where Hashem heard Eliyahu's Tefillah. Har Tabor - where a miracle happened for Barak and Devorah through Yael, who performed Chesed with the Yidden.

The Mishkan will be revealed

The Mishkan that the Yidden built in the desert was not destroyed but was hidden. This was because Hashem did not want to destroy the Mishkan since it was built from the voluntary contributions of the Yidden.

The Gemara provides another reason: the Mishkan is considered the work of Moshe's hands. As it is said: "These are the accounts of the Mishkan... which were counted at the **command of Moshe**." Since

ה'צלה קאר'

הרבי התבטא פעם¹⁵ שבעת שמישיח יבוא, יעלו גם ה'הצלה קארס' על העננים והם יבואו איתנו לארץ ישראל. ואף שלעתיד לבוא לא יהיה יותר צורך בהם, מכל מקום כיון שעזרו לכל כך הרבה יהודים מסתבר לומר שהם יעלו לארץ ישראל, כמו הבתי כנסיות שבזמן הגלות שמחמת קדושתן יעלו לארץ ישראל.

כל בית פרטי

ידוע ומפורסם הוראת הרבי¹⁶ שלפי דברי חז"ל¹⁷ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתו" כמ¹⁸ - בתוך כל אחד ואחד", ('בתוכם' בלשון רבים), כל יהודי, אנשים, נשים וטף, צריך להפוך את ביתו הפרטי ואת חדרו ל"מקדש מעט".

איך עושים את זה? דרך שלושה הדברים שעליהם העולם עומד: תורה, תפילה וגמילות חסדים. כאשר יהודי לומד תורה בביתו, מחזיק ספרי קודש בביתו, מתפלל ועובד את ה' שם, ויש בבית קופת צדקה שמכניסים בה מטבעות מדי פעם, אז חוץ מהפעולות הרוחניות שנעשות במקום הזה, הבית והחדר הופכים למקום שבו השכינה שורה ("ושכנתי בתוכם").

הרבי אומר שגם הבתים האלה שבהם השכינה נמצאת, יצטרפו לבתי הכנסת ובתי המדרש ויתחברו לבית המקדש¹⁹: "...ותיכף ומיד ממש הולכים כל ישראל - "ארו עם ענני שמיא" - יחד עם כל מעשינו ועבודתנו, יחד עם כל הרכושים הגשמיים ("כספם וזהבם אתם"²⁰), ביחד עם הבתי "מקדש מעט", וכן הבתים הפרטיים (במילא ילכו כולם ברצונם הטוב...) - אשר נעשו חדורים לגמרי באור החסידות וקדושת הנשמה, "ושכנתי בתוכם" - לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, בבית המ' קדש השלישי [ויש לומר, שהבתי מקדש מעט והבתים פרטיים שמעין מקדש מעט - מתחברים ומתדבקים ל"מקדש אדני-י כוננו ידיך"] .. תיכף ומיד ממש".

15) בשיחה בקשר עם 'דינר מלוה מלכה' בשביל ארגון הצלה (לקוטי שיחות חכ"ו ע' 394).

16) במכתב לבני ובנות ישראל בין י"ד וט"ו בשבט תשמ"ז (לקוטי שיחות חלק כו ע' 414), ובשיחות הקודש מאותה תקופה.

17) אלשיך על הפסוק קרוב לסופו (דיבור המתחיל "עוד יתכן"). ראשית חכמה שער האהבה פרק ו קרוב לתחילתו. של"ה (סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ובכמה מקומות). לקוטי תורה ריש פרשת נשא. ועוד.

18) שמות כה, ח.

19) ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 356. וראה גם שיחת ש"פ בהר בחוקותי תשמ"ח שנשמך לעיל.

20) ישעיה ס, ט.

the works of Moshe are eternal, the Mishkan was not destroyed but hidden, and Li'osid Lavo, Moshiach will reveal the Mishkan.

Hatzolah Trucks

The Rebbe once stated that when Moshiach comes, even Hatzolah cars will ascend on the clouds and they will come with us to Eretz Yisrael. Although in the future there will no longer be a need for them, since they helped so many Yidden, it is logical to say that they will ascend to Eretz Yisrael, like the Shuls during Golus which, due to their holiness, will ascend to Eretz Yisrael.

Every private home

It is well-known that the Rebbe's directive, based on Chazal's "And let them make Me a Mishkan, that I may dwell among them" ('among them' in plural), calls for every Yid, men, women, and children, to transform their private home and room into a miniature Mishkan.

How is this done? Through the three pillars upon which the world stands: Torah, Tefillah, and acts of kindness. When a Yid studies Torah at home, holds holy books there, Davens and serves Hashem there, and there is a charity box into which coins are placed periodically, then besides the spiritual activities performed there, the home and room become a place where the Shechina dwells ("and I will dwell among them").

The Rebbe says that also these homes, where the Shechina is present, will join the Shuls and study halls and connect to the Beis Hamikdash: "... immediately and literally all Yidden 'will go with the clouds of the heavens' together with all our Avodah, together with all physical possessions ('their silver and their gold with them'), along with the miniature Mishkan's, including the private homes that are

« המשך מע' 176

מרמז שחלק מסוים מארץ ישראל (קיני קניזי וקדמוני) אינו נכלל באיסור, ומותר לשבט לוי לקבל בו נחלה.

והטעם לכך הוא: שלוש ארצות אלו (קיני קניזי וקדמוני) הם מתנה מיוחדת מהקב"ה כמו שנאמר בפסוק: "ואם ירחיב ה' אלוקיך את גבולך". לכן מובן שדווקא בארצות אלו יוכלו הלויים לקבל נחלה לעתיד לבוא, משום שארצות אלו אינם רק עוד מקום ו"נחלה" לגור בו בגשמיות, אלא מתנה מיוחדת מהקב"ה ולכן גם שבט לוי יקבלו מתנה זו.

completely permeated with the light of Chassidus and the holiness of the Neshama... to our holy land, to Yerushalayim the holy city, to the holy mountain, in the third Beis Hamikdash [and it can be said, that the miniature Mishkan's and the private homes that are like miniature Mishkan's - connect and cling to 'the Mishkan of Hashem, which your hands have established']... immediately and literally.”

לזכרון נשמת

מרת אלישבע ע"ה

בת הרה"ח הרה"ת חיים הלוי ע"ה

פיקרסקי

שלוחה בבאנאטא קאלאמביא
הצטיינה כדוגמא חי' בהליכותיה והנהגותיה
והשפיעה רבות מתוך אמת ותוקף פנימי

נפטרה ט"ו סיון

שנת ה' תהא שנת פלאות ככל
ליצירה

ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הבחור התמים

מיכאל ע"ה בן יבדלחט"א
הרה"ח ר' יהודה ליב שליט"א

ראסקין

הוקדש ע"י:

לזכות

חיה מושקא בת נעטל תי'

לרפואה שלימה וקרובה